

PULE'ANGA 'O TONGA

POTUNGĀUE FEFAKATAU'AKI

MO E

FAKALAKALAKA FAKA'EKONOMIKA

PALANI NGĀUE KI HE

2020/21-2022/23

KANO TOHI

.....	0
NGAAHI FAKANOUNOU	3
TALAMU'AKI	4
TALATEU	5
FAKAMĀ'OPO'OPO 'O E PALANI NGĀUE	6
TU'UTU'UNI NGĀUE.....	6
NGAAHI HOA NGĀUE	6
MAPE 'O E OLA FAKANGĀUE 'A E POTUNGĀUE.....	8
1.4 NGAAHI TAUMU'A FAKALAKALAKA TU'ULOLOA	9
1.4.1 TAUMU'A FAKAFONUA MO E NGAAHI OLA FAKAFONUA 'OKU TOKONI'I 'E HE NGAAHI OLA FAKANGĀUE 'A E POTUNGĀUE	15
2. TU'UNGA FAKALUKUFUA 'O E POTUNGĀUE.....	16
2.1 OLA FAKANGĀUE 'A E NGAAHI POLOKALAMA 'A E POTUNGĀUE	16
TEPILE 4: NGAAHI LAKANGA 'A E POTUNGĀUE 'OKU FOKOTU'U ATU KI HE TA'U FAKAPA'ANGA 2019/20-2022/23.	19
FA'UNGA LOLOTONGA 'O E POTUNGĀUE	22
FA'UNGA FO'OU 'O E POTUNGĀUE	23
FAKAMĀ'OPO'OPO 'O E FOKOTU'UTU'U FAKALELEI NGĀUE 'A E POTUNGĀUE.....	24
PATISETI 'A E POTUNGĀUE & KAU NGĀUE	27
TEPILE 6: PATISETI 'A E POTUNGĀUE 'OKU FAKAPA'ANGA 'E HE PULE'ANGA, PATISETI FAKALAKALAKA.....	27
TEPILE 7: FAKAKĀTOA 'O E FAKAKALASI 'A E KAU NGĀUE 'O E POTUNGĀUE.....	27
NGAAHI POLOKALAMA & POLOKALAMA SI'I 'A E POTUNGĀUE	28
POLOKALAMA 1: PULE NGĀUE MO FAKAHOKO NGĀUE	28
NGAAHI LILIU:	28
KAU KASITOMĀ TEFITO:.....	29
OLA NGĀUE FAKAPOTUNGĀUE, NGĀUE MO E NGAAHI ME'AFUA KI HE FAKAHOKO FATONGIA (KPIs) KI HE POLOKALAMA PULE NGĀUE MO FAKAHOKO NGĀUE:.....	29
TEPILE 8 : OLA NGĀUE FAKAPOTUNGĀUE, NGĀUE MO E NGAAHI ME'AFUA KI HE FAKAHOKO FATONGIA (KPIs) KI HE POLOKALAMA PULE NGĀUE MO FAKAHOKO NGĀUE:	30
FAKAMĀ'OPO'OPO 'O E POLOKALAMA 1: PATISETI, KAU NGĀUE & NGAAHI NGĀUE FO'OU	36
POLOKALAMA 2: FA'U TU'UTU'UNI & PALANI NGĀUE.....	37
NGAAHI LILIU.....	37
Kau Kasitomā Tefito:	37
Ngaahi Ola, Ngaahi Fatongia mo e Me'afua Fakahoko Fatongia 'o e Polokalama Fa'u Tu'utu'uni & Polokalama Ngāue	37
TEPILE 9: NGAAHI OLA, NGAAHI FATONGIA MOE ME'AFUA FAKAHOKO FATONGIA 'O E POLOKALAMA FA'U TU'UTU'UNI & POLOKALAMA NGĀUE.....	38
FAKAMĀ'OPO'OPO 'O E POLOKALAMA 2 : PATISETI, KAU NGĀUE & NGAAHI POLOSEKI FAKALAKALAKA FO'OU	40
POLOKALAMA 3: LESISITĀ 'O E NGAAHI PISINISI & FA'U KOLOA 'I HE 'ILO	41
KAU KASITOMĀ TEFITO:.....	41

OLA NGĀUE FAKAPOTUNGĀUE, NGĀUE MO E NGAHI ME'AFUA KI HE FAKAHOKO FATONGIA (KPIs) KI HE POLOKALAMA LESISITĀ 'O E NGAHI PISINISI MO E FA'U KOLOA 'I HE 'ILO:	42
TEPILE 10: OLA NGĀUE FAKAPOTUNGĀUE, NGĀUE MO E NGAHI ME'AFUA KI HE FAKAHOKO FATONGIA (KPIs) KI HE POLOKALAMA LESISITĀ 'O E NGAHI PISINISI MO E FA'U KOLOA 'I HE 'ILO	43
FAKAMĀ'OPO'OPO 'O E POLOKALAMA 3: PATISETI, KAU NGĀUE & NGAHI NGĀUE FO'OU	50
POLOKALAMA 4: TOKONI KI HE NGAHI PISINISI	52
NGAHI LILIU	52
KAU KASITOMĀ TEFITO:	53
OLA 'O E NGĀUE, NGAHI FATONGIA & ME'AFUA FAKAHOKO FATONGIA 'A E POLOKALAMA TOKONI KI HE NGAHI PISINISI:	53
TEPILE 11: OLA 'O E NGĀUE, NGAHI FATONGIA & ME'AFUA FAKAHOKO FATONGIA 'A E POLOKALAMA 4: TOKONI KI HE NGAHI PISINISI	54
FAKAMĀ'OPO'OPO 'O E POLOKALAMA 4: PATISETI, KAU NGĀUE & NGAHI NGĀUE FO'OU	57
POLOKALAMA 5: NGĀUE 'A E KAKAI	58
NGAHI LILIU	58
KAU KASITOMĀ TEFITO:	58
OLA 'O E NGĀUE, NGAHI FATONGIA & ME'AFUA FAKAHOKO FATONGIA 'A E POLOKALAMA NGĀUE 'A E KAKAI:	58
TEPILE 12: OLA 'O E NGĀUE, NGAHI FATONGIA & ME'AFUA FAKAHOKO FATONGIA 'A E POLOKALAMA 5: NGĀUE 'A E KAKAI	59
FAKAMĀ'OPO'OPO 'O E POLOKALAMA 5: PATISETI, KAU NGĀUE & NGAHI NGĀUE FO'OU	64
POLOKALAMA 6: TOKANGAEKINA E KONISIUMA MOE FEFAKATAU'AKI LELEI	65
KAU KASITOMĀ TEFITO:	65
OLA 'O E NGĀUE, NGAHI NGĀUE MOE NGAHI ME'AFUA MA'AE TOKANGAEKINA E MALU 'A E KONISIUMA MOE FEFAKATAU'AKI LELEI	66
TEPILE 13: OLA 'O E NGĀUE, NGAHI FATONGIA & ME'AFUA FAKAHOKO FATONGIA 'A E POLOKALAMA 6: TOKANGAEKINA E KONISIUMA MO E FEFAKATAU'AKI LELEI	67
FAKAMĀ'OPO'OPO 'O E POLOKALAMA 6: PATISETI, KAU NGĀUE & NGAHI POLOSEKI FAKALAKALAKA FO'OU	72
POLOKALAMA 7: FEFAKATAU'AKI FAKAVAHA'APULE'ANGA MO E 'INIVESIMENI MULI	73
NGAHI LILIU	73
Kau Kasitomā Tefito	74
Ola 'o e Ngāue, Ngaahi Fatongia mo e Me'afua Fakahoko Fatongia 'a e Polokalama Fefakatau'aki Fakahaha'apule'anga mo e 'Inivesimeni Muli	74
TEPILE 14: OLA 'O E NGĀUE, NGAHI FATONGIA & ME'AFUA FAKAHOKO FATONGIA 'A E POLOKALAMA 7: FEFAKATAU'AKI FAKAVAHA'APULE'ANGA MO E 'INIVESIMENI MULI	75
FAKAMĀ'OPO'OPO 'O E POLOKALAMA 7: PATISETI, KAU NGĀUE & NGAHI POLOSEKI FAKALAKALAKA FO'OU	85
FAKALAHĪ 1: NGAHI LAO 'O E POTUNGĀUE	86
FAKALAHĪ 2: 'ANALAI SO FAKAIKIKI 'O E NGAHI HOA NGĀUE	88

Ngaahi Fakanounou

CP&B	Palani Ngāue & Patiseti
FY	Ta’u Fakapa’anga
KPI	Ngaahi Me’afua Tefito ki he Fakahoko Ngāue
MDA	Ngaahi Potunguae mo e ‘Ofisi
NIIP	Palani Fakafonua ki he ‘Inivesimeni ‘i he Ngāue Lalahi
TSDF	Fa’unga Palani Langa Fakalakalaka ‘a Tonga
ADB	Pangike Langa Fakalakalaka ‘a ‘Esia
AMP	Palani Fakata’u Tataki e Ngāue
CRF	Fakataha ‘a e Ngaahi ‘Ofisi Lesisita
EPA	Aleapau ki he fengāue’aki faka’ekonomika
FDI	Fokotu’u pisinisi muli
HDI	Me’afua ki he Fakalakalaka ‘a e Kakai
ICT	Ngaahi Fakamatala ki he Ngaahi Fetu’utaki Fakatekinolosia
IMF	Kautaha Fakamamani lahi ki he Pa’anga
ILO	Kautaha Fakamamani lahi ki he Ngāue ‘a e Kakai
ILC	Konifelenisi Fakamamani lahi ‘o e Ngāue ‘a e Kakai
JV	Ngaahi Pisinisi ‘oku ngāue fakataha
MTED	Potungāue Fefakatau’aki mo e Fakalakalaka Faka’ekonomika
MSME	Ngaahi Pisinisi Lotoloto, liki pea mo e liki ‘aupito
PACER Plus	Aleapau ‘a e Ngaahi Fonua Pasifiki ke vaofi e fengāue’aki faka’ekonomika
PICTA	Aleapau Fefakatau’aki e Ngaahi Fonua ‘o e Pasifiki
PPP	Vā Fengāue’aki Vāofi mo e Ngaahi kupu fekau’aki
TERM	Mape Hala Fononga ‘a Tonga ki he Ma’u Ivi
WB	Pangikē ‘a Mamani
WTO	Kautaha Fakamamani lahi ki he Fefakatau’aki
WIPO	Kautaha Fakamamani lahi ki he Fa’u Koloa & ‘Ilo Fo’ou

TALAMU'AKI

'I he Palani Ngāue ko 'eni 'a e Potungāue, kuo fakakau ki ai ha ngaahi fokotu'utu'u ngāue fo'ou ke malava 'o a'usia 'a e fakalakalaka faka'ekonomika 'oku fakalukufua pea tu'uloa. Na'e tataki 'a hono fa'u 'o e Palani Ngāue 'a e Potungāue 'e he Ngaahi Taumu'a Fakalakalaka Tu'uloa, Fa'unga Palani Langa Fakalakalaka 'a Tonga II pea mo e Ngaahi Taumu'a Ngāue 'a e Pule'anga ki he Ta'u Fakapa'anga 2020/21-2022/23. 'Oku mau tui ko hono fakafaingāmalie'i 'a e ngaahi makatu'unga ki he tupu fakalakalaka fakalukufua, 'e tokoni ia ki hono fakalelei'i 'a e ngaahi vaivai'anga faka'ekonomika, fakasōsiale mo fakae'ataakai ki hono a'usia 'o e fakalakalaka faka'ekonomika 'oku tu'uloa.

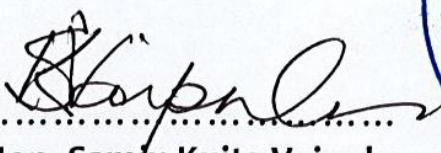
Na'e fakahoko 'e he Potungāue 'a hono toe fokotu'utu'u lelei 'a 'ene ngaahi Polokalama **Fakalelei ki he Fakalakalaka Faka'ekonomika** pea mo e taumu'a ke fakalelei'i 'a e vā fengāue'aki pea mo e ngaahi kupu fekau'aki 'i he sekitoa lesisitā mo e 'ikai lesisitā ke malava 'o tokoni ki he tupu faka'ekonomika. Na'e toe fokotu'utu'u lelei mo e fa'unga 'o e Potungāue pea mo 'ene ngaahi polokalama ngāue 'e fitu (7), ke fakapapau'i 'oku a'usia 'a e taumu'a 'o e ngaahi fakalelei ki he ngāue pea 'i he taimi tatau 'oku 'ikai ke maumau'i ai 'a e ngaahi tu'utu'uni ngāue 'a e Potungāue.

'Oku hounga'ia foki 'a e Potungāue 'i he ngaahi tokoni mo e poupou mei he ngaahi hoa ngāue ki he fakalakalaka 'o kau ki ai 'a e Pule'anga Nu'usila, Pule'anga 'Aositelelia, Pule'anga 'o Siapani pea pehē ki he Pule'anga Fakalepapulika 'a e Kakai 'o Siaina, Pangikē Fakalakalaka 'a 'Esia, Pangikē 'a Mamani, 'Iunioni 'a 'Iulope, WIPO, UNDP, WTO pea mo e ILO. 'Oku 'i ai 'a e 'amanaki 'e malava 'o fakahoko lelei 'a e palani ngāue ni 'i ha fengāue'aki vaofi 'a e kau taki ngāue 'a e Potungāue pea pehē ki he poupou mei he ngaahi Potungāue kehe 'a e Pule'anga mo e ngaahi hoa ngāue 'oku 'i tu'a mei he Pule'anga.

Ko 'emau taumu'a tefito ia ke fakapapau'i ko 'emau fakahoko fatongia 'oku fenāpasi pea mo e ngaahi fiema'u vivili 'a e ngaahi kupu fekau'aki mo e kakai 'o e fonua pea 'oku mau fakatu'otu'a atu ki he ta'u 'e tolu (3) ka hoko mai ke toe fengāue'aki vāofi ai mo kinautolu.

'Oku ou 'oatu heni 'eku fakamalō mo e talamonū ki he kau ngāue kotoa 'a e Potungāue, fakatauange ke mou ma'u ha ngaahi ta'u ngāue monu'ia 'i hono ngāue'i 'a e Palani Ngāue ko 'eni 'a e Potungāue.

Faka'apa'apa atu,

Hon. Samu Kuita Vaipulu

Minisitā Potungāue Fefakatau'aki mo e Fakalakalaka Faka'ekonomika

TALATEU

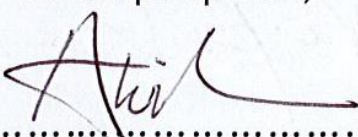
‘Oku kau ‘a e Potungāue Fefakatau’aki mo e Fakalalakaka Faka’ekonomika ‘i he ngaahi Potungāue tefito ‘a e Pule’anga ‘oku takimu’a ‘i he tokoni ke ola lelei mo tu’uloa ‘a hotau tu’unga faka’ekonomika koe’uhi ke hiki’i hake ‘a e mo’ui ‘a e kakai Tonga ki ha tu’unga ‘oku toe lelei ange. Ko e Palani Ngāue ko ‘eni na’e fokotu’utu’u ia ‘e he Potungāue ke fakalelei’i ‘a e ni’ihi ‘o e ngaahi pole tefito ki he langa fakalalakaka koe’uhi ke a’usia ha tu’unga faka’ekonomika ‘oku lakalakaimonū, tu’uloa pea kaunga ki ai ‘a e toko taha kotoa.

‘I he ta’u ‘e tolu (3) ka hoko mai, ‘e hokohoko atu ai ‘a e Potungāue ‘i he fengāue’aki vāofi mo e ngaahi kupu fekau’aki ‘i hono fokotu’utu’u ‘o ha ngaahi founa ke fakalelei’i ‘aki ‘a e ‘ataakai fakapisinisi ke malava ‘o a’usia ‘a e tupu faka’ekonomika ‘oku fakalukufua pea tu’uloa. ‘E hoko atu mo e ngāue tokoni ke langa hake ‘a e malava fakatupu koloa ‘a e ngaahi pisinisi fakalotofonua tautefito ki he ngaahi pisinisi iiki ange pea mo hono fakalelei’i ‘a e ngaahi faingamalie ki he ma’u’anga ngāue moe ngaahi makatu’unga fakangāue ke tokoni ki he fakalalakaka ‘a e ngaahi pisinisi, fakalelei’i ‘o e ‘ataakai fakangāue pea mo faka’ai’ai ke toe toko lahi ange ‘a e ma’u ngāue ‘i he ongo sekitoa fakatou’osi. ‘E toe hoko atu pea mo hono faka’ai’ai ‘o e fefakatau’aki lelei pea moe ngaahi polokalama tokoni ki he fakalalakaka mo fakalahi ‘a ‘etau ngaahi koloa hū atu ki tu’apule’anga pea moe poupou ke fakalahi ‘a e ngaahi ‘inivesimeni mei muli.

Na’e toe fakahoko ‘e he Potungāue ‘a hono siofi ‘a e ngaahi vaivai’anga ‘i he fakahoko fatongia pea fokotu’u pea mo e ngaahi me’afua (KPIs) ke tokoni ki hono fua ‘o e fakahoko fatongia mo hono faka’ai’ai ‘o ha ngāue’anga ‘oku ngāue’aki ai ‘a e ‘ilo koe’uhi ke ‘ausia ‘a e lelei taha ‘i he fakahoko fatongia. ‘Oku lau’ilo foki ‘a e Potungāue ki he mahu’inga ‘a hono tauhi ma’u ‘o ha vā fengāue’aki vāofi mo lelei pea mo e ngaahi hoa ngāue tefito koe’uhi kae malava ke lavame’a ‘ene fakahoko fatongia. Ko ia ai, ‘oku fakapapau’i ‘e he Potungāue ke hokohoko atu ai pe ‘a e fengāue’aki vāofi pea mo e ngaahi hoa ngāue tefito ke fakahoko lelei pea a’usia ‘a e ngaahi taumu’a ngāue ‘a e Potungāue pea ke fakapapau’i ‘oku ma’u ha ola ‘oku lelei mo fenāpasi pea mo e fiema’u ‘a e kakai ‘o e fonua.

‘I he ‘etau fengāue’aki fakataha, ‘e malava ai ke tau a’usia ‘a e taumu’a fakafonua ‘o e Palani Langa Fakalalakaka ‘a Tonga II (TSDf II), ‘a ia ko hono ‘Paotoloaki ‘a e fakalalakaka ke fakalekesi ‘a e mo’ui ki he taha kotoa, pea ke pouaki ha tu’unga mo’ui ‘oku ma’olunga ma’ae Tonga kotoa’.

Faka’apa’apa atu,

.....

Distaquaine Tu’ihalama
Pule Ngāue

Potungāue Fefakatau’aki mo e Fakalalakaka Faka’ekonomika

FAKAMĀ'OPO'OPO 'O E PALANI NGĀUE

'Oku tokoni 'a e Potungāue Fefakatau'aki mo e Fakalakalaka Faka'ekonomika ki hono a'usia 'a e visone fakalukufua 'o e Palani Langa Fakalakalaka 'a Tonga II (TSDF II) 'a ia ko hono 'Paotoloaki 'a e fakalakalaka ke fakalekesi 'a e mo'ui 'a e taha kotoa', 'o fakafou 'i ha tu'unga faka'ekonomika 'oku kaunga ki ai 'a e toko taha kotoa, tu'ulooa pea longomo'ui ai 'a hono ngāue'aki ai 'o e 'ilo. 'Oku tokoni 'a e Potungāue ki hono a'usia 'a e kaveinga ngāue fakafonua fakafou 'i he ngaahi fokotu'utu'u fakangāue'anga 'e tolu (3):

Ola 'o e ngaahi fokotu'utu'u fakangāue'anga 1.2: Ngāue vāofiangē 'a e Pule'anga' mo e Sekitoa Taautaha' pea pehe ki he ngaahi kulupu kehekehe pe 'i he Fonua ke tokoni'i 'a e tupulekina 'a e fengāue'aki ke tu'ulooa 'a e tupu faka'ekonōmika.

Ola 'o e ngaahi fokotu'utu'u fakangāue'anga 1.3: Lelei ange 'a e 'ataakai fakahoko pisinisi', faka'ai'ai ke toe lahi ange 'a e fakatupu kolooa' pea ke tu'ulooa pea mo fengāue'aki fakataha ke lelei 'a e ma'u ngāue' pehe ki he pa'anga tupu, 'i he taimi tatau 'oku malu'i 'a e totonu 'a e konisiuma' pea mo tokoni foki ki he 'ataakai.

Ola 'o e ngaahi fokotu'utu'u fakangāue'anga 1.5: Toe saiangē 'a e faingamālie faka'ekonōmika 'i muli' kau ai 'a e fefakatau'aki, ma'u ngāue, (taimi nounou mo e taimi lolooa pea to e 'atā 'a e ngaahi taukei ngāue takitaha) pea mo e 'inivesi mei tu'apule'anga' ke fakalahi 'a e faingamālie ki he ma'u ngāue 'i he tapa kotoa pe 'o e fonua.

Ko e Plani Ngāue ko 'eni koe ola ia 'o hono toe vakai'i 'o e ongo Palani Ngāue kimu'a 'a e Potungāue ki he ta'u 2018/19-2020/21 pea mo e 2019/20-2021/22.

TU'UTU'UNI NGĀUE

'Oku fakahoko ngāue 'a e Potungāue 'o malumalu 'i he tataki 'a e Konisitūtone 'o Tonga pea mo e :

1. Ngaahi Lao 'e hongofulu mā valu (18) (**Fakalahi 1**) 'a 'ia 'oku makatu'unga ai 'a hono ngaahi fatongia pea mo e;
2. Palani Fakalakalaka 'a Tonga II, 2015-2025 'a ia 'oku ne tataki 'a e Palani Ngāue ko 'eni 'a e Potungāue

NGAAHI HOA NGĀUE

'Oku mahu'inga'ia 'a e Potungāue Fefakatau'aki mo e Fakalakalaka Faka'ekonomika 'i hono fakahoko 'a hono ngaahi fatongia 'o fakatatau ki he ngaahi fiema'u 'a 'ene kau kasitomā pea pehē ki he ngaahi hoa ngāue. Na'e fakahoko ai 'e he Potungāue 'a hono fakama'opo'opo 'a e ngaahi fiema'u 'a e kau kasitomā mo e ngaahi hoa ngāue pea fakakau ia 'i hono fokotu'utu'u 'o e ngaahi ola ngāue 'a e Potungāue, Ngaahi ngāue ke fakahoko pea mo e Ngaahi Me'afua 'o e Fakahoko Fatongia (KPIs).

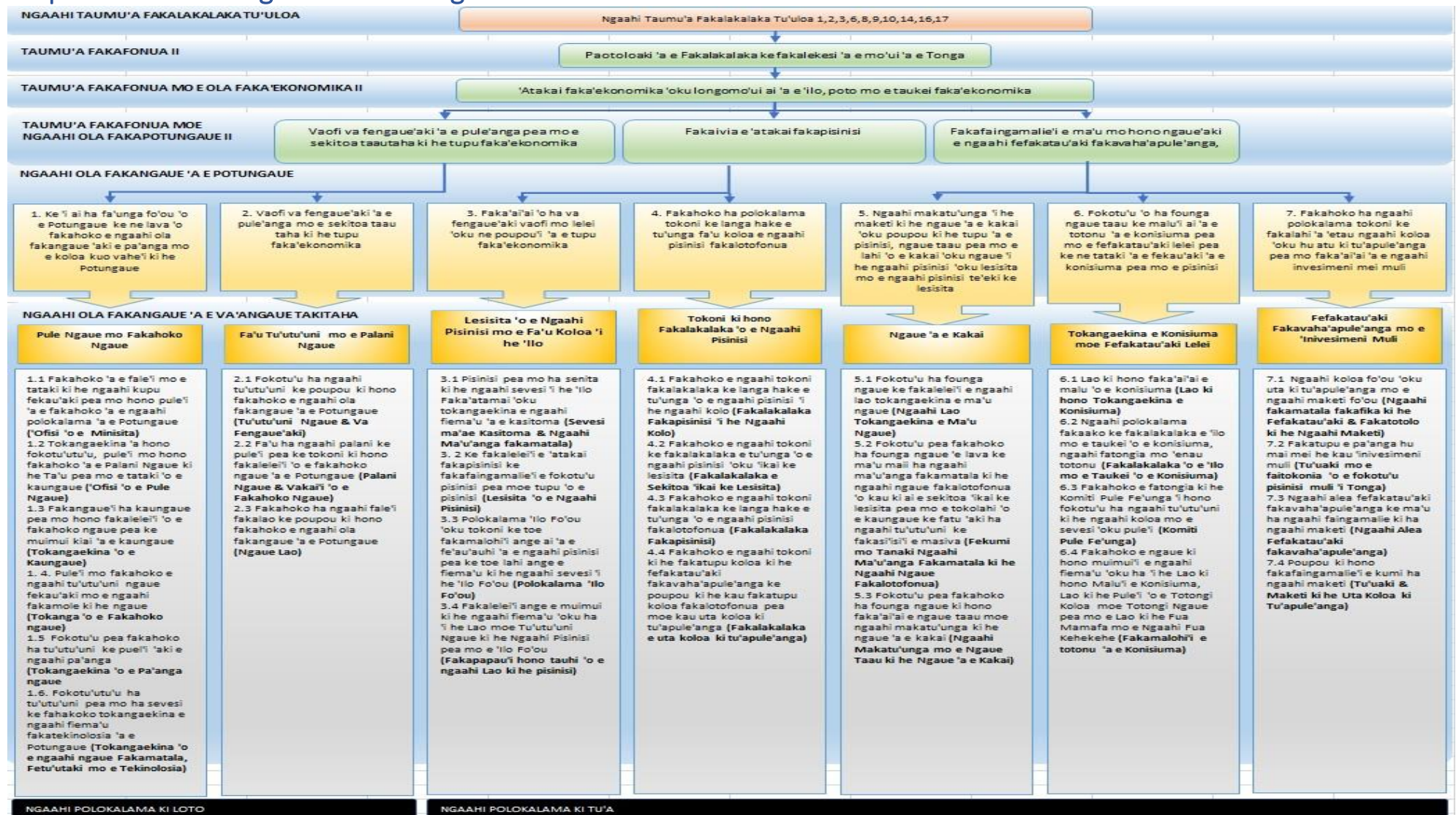
'Oku toe mahu'inga foki ki he Potungāue 'a hono fokotu'u 'o ha palani ki he fengāue'aki 'i he vaha'a 'o e Pule'anga pea mo e sekitoa taau taha (Public- Private Partnerships), koe'uhi ke fakalelei'i 'a e fetu'utaki mo e fengāue'aki mo e ngaahi hoa ngāue pea ke fakapapau'i foki 'oku fenāpasi 'a e fakahoko ngāue pea mo 'enau ngaahi fiema'u.

'Oku 'oatu 'i he tepile hoko hake 'a e ngaahi hoa ngāue tefito 'a e Potungāue pea mo honau ngaahi vā fengāue'aki mo e Potungāue.

Tepile 1: Fekau'aki 'a e Ngaahi Hoa Ngāue mo e Potungāue.

Hoa Ngāue	Kasitomā 'a e Potungāue	Fakahoko ngāue ma'ae Potungāue	Fengāue'aki mo e Potungāue	Vakai'i 'a e ngāue 'a e Potungāue
Sekitoa tau'ataina	X			
Ngaahi Pisinisi	X			
Kau Ngāue	X			
Kau Pule Ngāue	X			
Kau Konisiuma	X			
Pisinisi 'a e Pule'anga	X			
Ngaahi Potungāue Pule'anga			X	
Kapineti				X
Fale Alea				X
Hoa Ngāue Fakalakalaka			X	

Mape 'o e Ola Fakangāue 'a e Potungāue

NGAAHI POLOKALAMA KI LOTO

NGAAHI POLOKALAMA KI TU'A

1.4 Ngaahi Taumu'a Fakalalakaka Tu'uloa

Tepile 2: Ngaahi Taumu'a Fakalalakaka Tu'uloa 'oku poupuu 'e he Ngaahi Ola Fakangaue 'a e Potungaue

Ngaahi Ola Fakangaue 'a e Potungaue	Ngaahi Ola Fakangaue 'a e Va'a Takitaha	Taumu'a Fakafonua moe Ngaahi Ola Fakapotungaue	Ngaahi Taketi	Ngaahi Me'afua
1. <i>Ke 'i ai ha fa'unga fo'ou 'o e Potungaue ke ne lava 'o fakahoko e ngaahi ola fakangaue 'aki e pa'anga mo e koloa kuo vahe'i ki he Potungaue</i>	1.1 Fakahoko 'a e fale'i mo e tataki ki he ngaahi kupu fekau'aki pea mo hono pule'i 'a e fakahoko 'a e ngaahi polokalama 'a e Potungaue ('Ofisi 'o e Minisita)	1.2	16.6, 16.7	16.6.1, 17.7.1S
	1.2 Tokangaekina 'a hono fokotu'utu'u, pule'i mo hono fakahoko 'a e Palani Ngaue ki he Ta'u pea mo e tataki 'o e kaungaue ('Ofisi 'o e Pule Ngaue)		-	-
	1.3 Fakangaue'i ha kaungaue pea mo hono fakalelei'i 'o e fakahoko ngaue pea ke muimui kiai 'a e kaungaue (Tokangaekina 'o e Kaungaue)		16.6, 16.7	16.6.1, 17.7.1
	1.4 Pule'i mo fakahoko e ngaahi tu'utu'uni ngaue fekau'aki mo e ngaahi fakamole ki he ngaue (Tokanga 'o e Fakahoko ngaue)		16.6	16.6.1
	1.5 Fokotu'u pea fakahoko ha tu'utu'uni ke puel'i 'aki e ngaahi pa'anga (Tokangaekina 'o e Pa'anga ngaue)		16.6	16.6.1

	1.6 Fokotu'utu'u ha tu'utu'uni pea mo ha sevesi ke fahakoko tokangaekina e ngaahi fiema'u fakatekinolosia 'a e Potungaue (Tokangaekina 'o e ngaahi ngaue Fakamatala, Fetu'utaki mo e Tekinolosia)		16.6	16.6.1
2. <i>Vaofi va fengaue'aki 'a e pule'anga mo e sekitoa taau taha ki he tupu faka'ekonomika</i>	2.1 Fokotu'u ha ngaahi tu'utu'uni ke poupou ki hono fakahoko e ngaahi ola fakangaue 'a e Potungaue (Tu'utu'uni Ngaue & Va Fengaue'aki)	1.2	17.17	17.17.1
	2.2 Fa'u ha ngaahi palani ke pule'i pea ke tokoni ki hono fakalelei'i 'o e fakahoko ngaue 'a e Potungaue (Palani Ngaue & Vakai'i 'o e Fakahoko Ngaue)		16.6	16.6.1
	2.3 Fakahoko ha ngaahi fale'i fakalao ke poupou ki hono fakahoko e ngaahi ola fakangaue 'a e Potungaue (Ngaue Lao)		16.6	16.6.1
3. <i>Faka'ai'ai 'o ha va fengaue'aki vaofi mo lelei 'oku ne poupou'i 'a e tupu faka'ekonomika</i>	3.1 Pisinisi pea mo ha senita ki he ngaahi sevesi 'i he 'Ilo Faka'atamai 'oku tokangaekina e ngaahi fiema'u 'a e kasitoma (Sevesi ma'ae Kasitoma & Ngaahi Ma'u'anga fakamatala)	1.3	8.1	8.1.1
	3.2 Ke fakalelei'i e 'ataakai fakapisinisi ke fakafaingamalie'i e fokotu'u		8.1	8.1.1

	pisinisi pea moe tupu 'o e pisinisi (Lesisita 'o e Ngaahi Pisinisi)			
	3.3 Polokalama 'Ilo Fo'ou 'oku tokoni ke toe fakamalohi'i ange ai 'a e fe'au'auhi 'a e ngaahi pisinisi pea ke toe lahi ange e fiema'u ki he ngaahi sevesi 'i he 'Ilo Fo'ou (Polokalama 'Ilo Fo'ou)		9.a	9.a.1
	3.4 Fakalelei'i ange e muimui ki he ngaahi fiema'u 'oku ha 'i he Lao moe Tu'utu'uni Ngaue ki he Ngaahi Pisinisi pea mo e 'Ilo Fo'ou (Fakapapau'i hono tauhi 'o e ngaahi Lao ki he pisinisi)		16.6	16.6.1
4. <i>Fakahoko ha polokalama tokoni ke langa hake e tu'unga fa'u koloa e ngaahi pisinisi fakalotofonua</i>	4.1 Fakahoko e ngaahi tokoni fakalakalaka ke langa hake e tu'unga 'o e ngaahi pisinisi 'i he ngaahi kolo (Fakalakalaka Fakapisinisi 'i he Ngaahi Kolo)	1.3	9.3	9.3.1, 9.3.2
	4.2 Fakahoko e ngaahi tokoni ke fakalakalaka e tu'unga 'o e ngaahi pisinisi 'oku 'ikai ke lesisita (Fakalakalaka e Sekitoa 'ikai ke Lesisita)		2.3	2.3.2
	4.3 Fakahoko e ngaahi tokoni fakalakalaka ke langa hake e tu'unga 'o e ngaahi pisinisi fakalotofonua (Fakalakalaka Fakapisinisi)		9.2	9.2.1

	4.4 Fakahoko e ngaahi tokoni ki he fakatupu koloa ki he fefakatau'aki fakavaha'apule'anga ke pou pou ki he kau fakatupu koloa fakaloto fonua pea moe kau uta koloa ki tu'apule'anga (Fakalakalaka e uta koloa ki tu'apule'anga)		9.3	9.3.1
5. <i>Ngaahi makatu'unga 'i he maketi ki he ngaue 'a e kakai 'oku pou pou ki he tupu 'a e pisinisi, ngaue taau pea mo e lahi 'o e kakai 'oku ngaue 'i he ngaahi pisinisi 'oku lesisita mo e ngaahi pisinisi te'eki ke lesisita</i>	5.1 Fokotu'u ha founa ngaue ke fakalelei'i e ngaahi lao tokangaekina e ma'u ngaue (Ngaahi Lao Tokangaekina e Ma'u Ngaue)	1.5	8.5, 8.7, 8.8	8.5.1, 8.7.1, 8.8.1
	5.2 Fokotu'u pea fakahoko ha founa ngaue 'e lava ke ma'u maii ha ngaahi ma'u'anga fakamatala ki he ngaahi ngaue fakaloto fonua 'o kau ki ai e sekitoa 'ikai ke lesisita pea mo e tokolahi 'o e kaungaue ke fatu 'aki ha ngaahi tu'utu'uni ke fakasi'isi'i e masiva (Fekumi mo Tanaki Ngaahi Ma'u'anga Fakamatala ki he Ngaahi Ngaue Fakaloto fonua)		8.3, 8.6	8.3.1, 8.6.1
	5.3 Fokotu'u pea fakahoko ha founa ngaue ki hono faka'ai'ai e ngaue taau moe ngaahi makatu'unga ki he ngaue 'a e kakai (Ngaahi Makatu'unga mo e Ngaue Taau ki he Ngaue 'a e Kakai)		8.3, 8.5, 8.6, 8.7, 8.8, 8.b	8.3.1, 8.5.2, 8.6.1, 8.7.1, 8.8.1, 8.8.2, 8.b.8

6. Fokotu'u 'o ha founga ngaue taau ke malu'i ai 'a e totonu 'a e konisiuma pea mo e fefakatau'aki lelei pea ke ne tataki 'a e fekau'aki 'a e konisiuma pea mo e pisinisi	6.1 Lao ki hono faka'ai'ai e malu 'o e konisiuma (Lao ki hono Tokangaekina e Konisiuma)	1.5	16.6	16.6.2
	6.2 Ngaahi polokalama fakaako ke fakalakalaka e 'ilo mo e taukei 'o e konisiuma, ngaahi fatongia mo 'enau totonu (Fakalakalaka 'o e 'Ilo mo e Taukei 'o e Konisiuma)		2.1,3.a	2.1.1,2.1.2,3.a
	6.3 Fakahoko e fatongia ki he Komiti Pule Fe'unga 'i hono fokotu'u ha ngaahi tu'utu'uni ki he ngaahi koloa mo e sevesi 'oku pule'i (Komiti Pule Fe'unga)		2.1	2.1.1
	6.4 Fakahoko e ngaue ki hono muimui'i e ngaahi fiema'u 'oku ha 'i he Lao ki hono Malu'i e Konisiuma, Lao ki he Pule'i 'o e Totongi Koloa moe Totongi Ngaue pea mo e Lao ki he Fua Mamafa mo e Ngaahi Fua Kehekehe (Fakamalohi'i e totonu 'a e Konisiuma)		16.6	16.6.1
7. Fakahoko ha ngaahi polokalama tokoni ke fakalahi 'a 'etau ngaahi koloa 'oku hu atu ki tu'apule'anga pea mo faka'ai'ai 'a e ngaahi invesimeni mei muli	7.1 Fakahoko ha fokotu'utu'u ngaue ke fakalelei'i 'a e ngaahi koloa fo'ou 'oku uta ki tu'apule'anga mo e ngaahi maketi fo'ou (Ngaahi fakamatala fakafika ki he Fefakatau'aki & Fakatotolo ki he Ngaahi Maketi)	1.5	1.1,9.2	1.1.1, 9.2.1

	7.2 Fokotu'utu'u mo fakahoko ha ngaue ke faka'ai'ai mo 'a e fakatupu e pa'anga hu mai mei he kau 'inivesimeni muli (Tu'uaki mo e faitokonia 'o e fokotu'u pisinisi muli 'i Tonga)		8.1,8.a,9.2,10.b	8.1.1,8.a.1,9.2.1,10.b.1
	7.3 Ngaahi alea fefakatau'aki ke ma'u ha ngaahi faingamalie ki ha ngaahi maketi (Ngaahi Alea Fefakatau'aki fakavaha'apule'anga)		3.b,10.b,14.6	3.b.1,10.b.1,14.6.1
	7.4 Fokotu'utu'u mo fakahoko ha fekumi ki ha ngaahi maketi ki he ngaahi pisinisi mo e kautaha hu atu e koloa (Tu'uaki & Maketi ki he Uta Koloa ki Tu'apule'anga)		9.3	9.3.1

1.4.1 Taumu'a Fakafonua mo e ngaahi Ola Fakafonua 'oku tokoni'i 'e he ngaahi Ola Fakangāue 'a e Potungāue

'Oku fekau'aki 'a e Potungāue pea mo e taumu'a 'a e Palani Langa Fakalakalaka (TSDF II), ke paotoloaki 'a e fakalakalaka ke fakalekesi 'a e mo'ui ki he taha kotoa pea pouaki ha tu'unga mo'ui ma'olunga ma'ae Tonga kotoa 'o makatu'unga 'i he tupu mo e fakalakalaka faka'ekonomika 'oku fakalukufua pea tu'uloa. 'Oku taumu'a 'a e Palani Langa Fakalakalaka ni ke ngāue 'o fakapapau'i 'e a'usia 'a e taumu'a fakafonua ki hono fakatupulekina mo poupou'i 'o ha 'ataakai faka'ekonomika 'oku longomo'ui ai 'a e 'ilo, poto mo e taukei faka'ekonomika. 'Oku toe tokoni 'a e Potungāue ki hono a'usia 'a e ngaahi taumu'a fakafonua 'o fakafou 'i he ngaahi ola fakapotungāue tefito 'e fitu (7):

1. Ke 'i ai ha fa'unga fo'ou 'o e Potungāue ke ne lava 'o fakahoko e ngaahi ola fakangāue 'aki e pa'anga mo e koloa kuo vahe'i ki he Potungāue
2. Vaofi vā fengāue'aki 'a e pule'anga mo e sekitoa taau taha ki he tupu faka'ekonomika
3. Faka'ai'ai 'o ha vā fengāue'aki vaofi mo lelei 'oku ne poupou'i 'a e tupu faka'ekonomika
4. Fakahoko ha polokalama tokoni ke langa hake e tu'unga fa'u koloa e ngaahi pisinisi fakaloto fonua
5. Ngaahi makatu'unga 'i he maketi ki he ngāue 'a e kakai 'oku poupou ki he tupu 'a e pisinisi, ngāue taau pea mo e lahi 'o e kakai 'oku ngāue 'i he ngaahi pisinisi 'oku lesisita mo e ngaahi pisinisi te'eki ke lesisita
6. Fokotu'u 'o ha founa ngāue taau ke malu'i 'a e totonu 'a e konisiuma pea mo e fefakatau'aki lelei pea ke ne tataki 'a e fekau'aki 'a e konisiuma pea mo e pisinisi
7. Fakahoko ha ngaahi polokalama tokoni ke fakalahi 'a 'etau ngaahi koloa 'oku hu atu ki tu'apule'anga pea mo faka'ai'ai 'a e ngaahi 'inivesimeni mei muli.

Ko e ngaahi ola fakangāue 'e fitu (7) ko 'eni 'oku fakahoko ia 'i he poloakalama 'e fitu (7) ko 'eni.

Ko e ola fakapotungāue koia ki hono faka'ai'ai ke vaofi vā fengāue'aki 'a e pule'anga mo e sekitoa taautaha ki he tupu faka'ekonomika 'oku fakahoko 'ia 'e he polokalama 'e ua (2), ko e **Polokalama Pule Ngāue mo Fakahoko Ngāue pea mo e Polokalama Fa'u Tu'utu'uni mo e Palani Ngāue.**

Ko e ola fakapotungāue koia ki hono fokotu'u ha 'ataakai fakapisinisi 'oku ne poupou'i e tupu faka'ekonomika 'oku fakahoko ia 'e he polokalama 'e ua (2), ko e **Polokalama Tokoni ki hono Fakalakalaka 'o e Ngaahi Pisinisi pea mo e Polokalama Lesisita 'o e Ngaahi Pisinisi mo e Fa'u Koloa 'i he 'Ilo.**

Ko e ola fakapotungāue koia ki hono fakafaingamalie'i e ma'u mo hono ngāue'aki e ngaahi fefakatau'aki fakavaha'apule'anga, ma'u ngāue pea mo e 'inivesimeni muli 'oku fakahoko ia 'e he polokalama 'e tolu (3), ko e **Polokalama Ngāue 'a e Kakai, Polokalama Tokangaekina e Konisiuma moe Fakatau Lelei pea mo e Polokalama Fefakatau'aki Fakavaha'apule'anga mo e 'Inivesimeni Muli.**

Tu'unga Fakalukufua 'o e Potungāue

Ko e Potungāue ni 'oku fa'u ia 'aki e va'a ngāue 'e fitu (7): (1) Polokalama Pule Ngāue mo Fakahoko Ngāue; (2) Polokalama Fa'u Tu'utu'uni mo e Palani Ngāue; (3) Polokalama Lesisita 'o e Ngaahi Pisinisi mo e Fa'u Koloa 'i he 'Ilo; (4) Polokalama Tokoni ki hono Fakalakalaka 'o e Ngaahi Pisinisi; (5) Polokalama Ngāue 'a e Kakai; (6) Polokalama Tokangaekina e Konisiuma moe Fakatau Lelei; (7) Polokalama Fefakatau'aki Fakavaha'apule'anga mo e 'Inivesimeni Muli.

Na'e fou 'a e Potungāue ni ha ngaahi liliu ki he fa'unga 'o e Potungāue lolotonga 'a e ta'u fakapa'anga 2019/20 'a ia 'oku fakaha atu e ngaahi liliu ni 'i he Palani Fakalukufua 'a e Potungāue fakataha mo e Patiseti. Ko e 'uhinga 'o e liliu ke fakafaingamalie'i e fakahoko fatongia mo hono tufaki holo e ngaahi sevesi mo e fatongia 'a e Potungāue.

2. TU'UNGA FAKALUKUFUA 'O E POTUNGĀUE

Ko e Potungāue ni 'oku 'i ai e va'a ngāue 'e fitu (7): (1) Pule Ngāue mo Fakahoko Ngāue; (2) Fa'u Tu'utu'uni mo e Palani Ngāue; (3) Lesisita 'o e Ngaahi Pisinisi mo e Fa'u Koloa 'i he 'Ilo; (4) Tokoni ki hono Fakalakalaka 'o e Ngaahi Pisinisi; (5) Ngāue 'a e Kakai; (6) Tokangaekina e Konisiuma moe Fefakatau'aki Lelei pea ko e faka'osi (7) Fefakatau'aki Fakavaha'apule'anga mo e 'Inivesimeni Muli. Na'e 'i ai e ngaahi liliu ne hoko ki he fa'unga 'o e Potungāue lolotonga e ta'u fakapa'anga 2019/20 pea ko e ngaahi liliu ko 'eni 'oku fakahā atu ia 'i he Palani Ngāue mo e Patiseti. Ko e 'uhinga 'o e ngaahi liliu ni ke fakapapau'i 'oku fakahoko lelei e ngaahi fatongia 'a e Potungāue o fakakulupu e ngaahi sevesi mo e ngaahi fatongia fakataha.

2.1 Ola Fakangāue 'a e Ngaahi Polokalama 'a e Potungāue

Ko e tepile ni 'oku ne fakahā ai e ngaahi ola ngāue 'a e Potungāue mo e ngaahi ola fakangāue e va'a ngāue takitaha 'o fakakulupu ki he ngaahi polokalama mo 'enau polokalama si'i.

Tepile 3: Ola Fakangāue 'a e Ngaahi Polokalama 'a e Potungāue

Polokalama	Ola Ngāue 'a e Potungāue	Ngaahi ola fakangāue e va'angāue takitaha	Va'a fakahoko ngāue
Polokalama 1: Pule Ngāue mo Fakahoko Ngāue	1. Ke 'i ai ha fa'unga fo'ou 'o e Potungāue ke ne lava 'o fakahoko e ngaahi ola fakangāue 'aki e pa'anga mo e koloa kuo vahe'i ki he Potungāue	1.1 Fakahoko 'a e fale'i mo e tatakī ki he ngaahi kupu fekau'aki pea mo hono pule'i 'a e fakahoko 'a e ngaahi polokalama 'a e Potungāue	'Ofisi 'o e Minisita
		1.2 Tokangaekina 'a hono fokotu'utu'u, pule'i mo hono fakahoko 'a e Palani Ngāue ki he Ta'u pea mo e tatakī 'o e kaungāue	'Ofisi 'o e Pule Ngāue
		1.3 Fakangāue'i ha kaungāue pea mo hono fakalelei'i 'o e fakahoko ngāue pea ke muimui kiai 'a e kaungāue	Tokangaekina 'o e Kaungāue
		1. 4. Pule'i mo fakahoko e ngaahi tu'utu'uni ngāue fekau'aki mo e ngaahi fakamole ki he ngāue	Fakalele Ngāue
		1.5 Fokotu'u pea fakahoko ha tu'utu'uni ke pule'i e ngaahi pa'anga	'Akauni
		1.6. Fokotu'utu'u ha tu'utu'uni pea mo ha sevesi ke fakahoko tokangaekina e ngaahi fiema'u fakatekinolosia 'a e Potungāue	Ngāue Fakatekinolosia
Polokalama 2: Fa'u Tu'utu'uni mo e Palani Ngāue	2. Vaofi va fengāue'aki 'a e pule'anga mo e sekitoa taau taha ki he tupu faka'ekonomika	2.1 Fokotu'u ha ngaahi tu'utu'uni ke poupou ki hono fakahoko e ngaahi ola fakangāue 'a e Potungāue	Tu'utu'uni Ngāue & Va Fengāue'aki
		2.2 Fa'u ha ngaahi palani ke pule'i pea ke tokoni ki hono fakalelei'i 'o e fakahoko ngāue 'a e Potungāue	Palani Ngāue & Muimui'i e ngaahi Ngāue
		2.3 Fakahoko ha ngaahi fale'i fakalao ke poupou ki hono fakahoko e ngaahi ola fakangāue 'a e Potungāue	Lao
Polokalama 3: Lesisita 'o e Ngaahi Pisinisi mo e Fa'u Koloa 'i he 'Ilo	3. Faka'ai'ai 'o ha va fengāue'aki vaofi mo lelei 'oku ne poupou'i 'a e tupu faka'ekonomika	3.1 Pisinisi pea mo ha senitā ki he ngaahi sevesi 'i he 'Ilo Faka'atamai 'oku tokangaekina e ngaahi fiema'u 'a e kasitoma	Sevesi ma'ae Kasitoma & Ngaahi Ma'u'anga fakamatala
		3. 2 Ke fakalelei'i e 'ataakai fakapisinisi ke fakafaingamalie'i e fokotu'u pisinisi pea moe tupu 'o e pisinisi	Lesisita 'o e Ngaahi Pisinisi
		3.3 Polokalama 'Ilo Fo'ou 'oku tokoni ke toe fakamalohi'i ange ai 'a e fe'au'auhi 'a e ngaahi pisinisi pea ke toe lahi ange e fiema'u ki he ngaahi sevesi 'i he 'Ilo Fo'ou	Polokalama 'Ilo Fo'ou
		3.4 Fakalelei'i ange e muimui ki he ngaahi fiema'u 'oku ha 'i he Lao	Muimui & Vakai'i e ngaahi Pisinisi

		moe Tu'utu'uni Ngāue ki he Ngaahi Pisinisi pea mo e 'Ilo Fo'ou	
Polokalama 4: Tokoni ki hono Fakalakalaka 'o e Ngaahi Pisinisi	4. Fakahoko ha polokalama tokoni ke langa hake e tu'unga fa'u koloa e ngaahi pisinisi fakalotofonua	4.1 Fakahoko e ngaahi tokoni fakalakalaka ke langa hake e tu'unga 'o e ngaahi pisinisi 'i he ngaahi kolo	Fakalakalaka Fakapisinisi 'i he Ngaahi Kolo
		4.2 Fakahoko e ngaahi tokoni ke fakalakalaka e tu'unga 'o e ngaahi pisinisi 'oku 'ikai ke lesisita	Fakalakalaka e Sekitoa 'ikai ke Lesisita)
		4.3 Fakahoko e ngaahi tokoni fakalakalaka ke langa hake e tu'unga 'o e ngaahi pisinisi fakalotofonua	Fakalakalaka Fakapisinisi
		4.4 Fakahoko e ngaahi tokoni ki he fakatupu koloa ki he fefakatau'aki fakavaha'apule'anga ke poupu ki he kau fakatupu koloa fakalotofonua pea moe kau uta koloa ki tu'apule'anga	Fakalakalaka e uta koloa ki tu'apule'anga
Polokalama 5: Ngāue 'a e Kakai	5. Ngaahi makatu'unga 'i he maketi ki he ngāue 'a e kakai 'oku poupu ki he tupu 'a e pisinisi, ngāue taau pea mo e lahi 'o e kakai 'oku ngāue 'i he ngaahi pisinisi 'oku lesisita mo e ngaahi pisinisi te'eki ke lesisita	5.1 Fokotu'u ha founa ngāue ke fakalelei'i e ngaahi lao tokangaekina e ma'u ngāue	Ngaahi Lao Tokangaekina e Ma'u Ngāue
		5.2 Fokotu'u pea fakahoko ha founa ngāue 'e lava ke ma'u mai ha ngaahi ma'u'anga fakamatata ki he ngaahi ngāue fakalotofonua 'o kau ki ai e sekitoa 'ikai ke lesisita pea mo e tokolahi 'o e kaungāue ke fatu 'aki ha ngaahi tu'utu'uni ke fakasi'isi'i e masiva	Fekumi mo Tanaki Ngaahi Ma'u'anga Fakamatata ki he Ngaahi Ngāue Fakalotofonua
		5.3 Fokotu'u pea fakahoko ha founa ngāue ki hono faka'ai'ai e ngāue taau moe ngaahi makatu'unga ki he ngāue 'a e kakai	Ngaahi Makatu'unga mo e Ngāue Taau ki he Ngāue 'a e Kakai
Polokalama 6: Tokangaekina e Konisiuma moe Fefakatau'aki Lelei	6. Fokotu'u 'o ha founa ngāue taau ke malu'i ai 'a e totonu 'a e konisiuma pea mo e fefakatau'aki lelei pea ke ne tataki 'a e fekau'aki 'a e konisiuma pea mo e pisinisi	6.1 Lao ki hono faka'ai'ai e malu 'o e konisiuma	Lao ki hono Tokangaekina e Konisiuma
		6.2 Ngaahi polokalama fakaako ke fakalakalaka e 'ilo mo e taukei 'o e konisiuma, ngaahi fatongia mo 'enau totonu	Fakalakalaka 'o e 'Ilo mo e Taukei 'o e Konisiuma
		6.3 Fakahoko e fatongia ki he Komiti Pule Fe'unga 'i hono fokotu'u ha ngaahi tu'utu'uni ki he ngaahi koloa mo e sevesi 'oku pule'i	Komiti Pule Fe'unga
		6.4 Fakahoko e ngāue ki hono muimui'i e ngaahi fiema'u 'oku ha 'i he Lao ki hono Malu'i e Konisiuma, Lao ki he Pule'i 'o e Totongi Koloa moe Totongi Ngāue pea mo e Lao ki he Fua Mamafa mo e Ngaahi Fua Kehekehe	Muimui & Vakai'i e Konisiuma
Polokalama 7: Fefakatau'aki Fakavaha'apule'anga mo e 'Inivesimeni Muli	7. Fakahoko ha ngaahi polokalama tokoni ke fakalahi 'a 'etau ngaahi koloa 'oku hu atu ki tu'apule'anga pea mo faka'ai'ai 'a e ngaahi invesimeni mei muli	7.1 Fakahoko ha fokotu'utu'u ngaue ke fakalelei'i 'a e ngaahi koloa fo'ou 'oku uta ki tu'apule'anga mo e ngaahi maketi fo'ou	Ngaahi fakamatata fakafika ki he Fefakatau'aki & Fakatototo ki he Ngaahi Maketi
		7.2 Fokotu'utu'u mo fakahoko ha ngaue ke faka'ai'ai mo fakatupu e pa'anga hu mai mei he kau 'inivesimeni muli	Tu'uaki mo e faitokonia 'o e fokotu'u pisinisi muli 'i Tonga
		7.3 Ngaahi alea fefakatau'aki ke ma'u ha ngaahi faingamalie ki ha ngaahi maketi	Ngaahi Alea Fefakatau'aki fakavaha'apule'anga
		7.4 Fokotu'utu'u mo fakahoko ha fekumi ki ha ngaahi maketi ki he ngaahi pisinisi mo e kautaha hu atu e koloa	Tu'uaki & Maketi ki he Uta Koloa ki Tu'apule'anga

2.2 Vakai'i 'o e fa'unga fo'ou 'o e Potungāue:

Na'e fakahoko 'a hono toe vakai'i 'a e fa'unga 'o e Potungāue lolotonga 'a e Ta'u Fakapa'anga 2019/20 pea 'oku hā 'a e ngaahi liliu ko ia 'i he Palani Ngāue mo e Patiseti ko 'eni. Ko e 'uhinga tefito ki hono toe vakai'i 'a e fa'unga 'o e Potungāue ke fakapapau'i 'oku ola lelei 'a e fakahoko ngāue pea 'oku fakataha'i 'a e ngaahi ngāue 'oku meimei tatau ke fenāpasi pea mo e ngaahi Ola 'o e Ngaahi Fokotu'utu'u Fakangāue'anga mo e ngaahi Taumu'a Fakalakalaka Tu'uloa 'oku felave'i mo ia.

Na'e fakatokanga'i 'a e ngaahi 'isiū hoko hake ke fakalelei'i 'i he fa'unga lolotonga 'a e Potungāue 'o hangē ko ia 'oku 'asi 'i he Fakatātā 1.

▪ Polokalama 1: Pule Ngāue & Fakahoko Ngāue:

Ko e Polokalama ko 'eni 'oku 'i ai 'a e Polokalama si'i 'e hiva (9) 'oku tokoni ke a'usia 'a e ngaahi ola 'o e ngaahi fokotu'utu'u fakangāue'anga kehekehe 'e tolu (3) pea toe ngāue ki he kau kasitomā kehekehe. Ko e fatongia 'e ua (2) (Fa'u Tu'utu'uni Ngāue & Tauhi 'o e Tu'utu'uni Ngāue) 'oku na ngāue ma'ae kau kasitomā 'i tu'a mei he Potungāue pea koe Polokalama ki he Pule Ngāue & Fakahoko Ngāue 'oku ngāue ia 'o tokoni ki he ngaahi Polokalama 'i loto 'i he Potungāue. Ko e Polokalama ki he Tauhi 'o e Tu'utu'uni Ngāue 'oku lolotonga malumalu ia 'i he Polokalama Pule Ngāue & Fakahoko Ngāue, ka 'oku ngāue ia ki he Polokalama Lesisitā Pisinisi pea moe Polokalama Tokangaekina e Konisiuma & Fakatau Lelei.

▪ Polokalama 2: Lesisita Pisinisi & Polokalama 3: Fa'u Koloa 'I he 'Ilo:

Ko e ongo polokalama kehekehe ko 'eni 'e ua (2) 'oku na ngāue fakatou'osi ke a'usia 'a e ola 'o e ngaahi fokotu'utu'u fakangāue'anga tatau 'a ia ko hono 'ai ke ' *lelei ange 'a e 'ataakai fakahoko pisinisi', faka'ai'ai ke toe lahi ange 'a e fakatupu koloa' pea ke tu'uloa pea mo tokoni foki ki he 'ataakai.*

▪ Polokalama 4: Sōsaleti Fetokoni'aki & Tokoni ki he Ngaahi Pisinisi:

'Oku 'i ai 'a e ngaahi ngāue 'i he Polokalama ko 'eni 'o hangē ko e Polokalama Fakamāketi & Tu'uaki 'o e Koloa Hū atu ki tu'apule'anga 'oku 'ikai fēlave'i ia pea mo e fatongia lolotonga 'o e Polokalama ko 'eni ka 'oku felāve'i Fefakatau'aki Fakavaha'apule'anga & 'Inivesimeni Muli.

'Oku hā mei he ngaahi 'uhinga 'i 'olunga 'a e fiema'u ke toe fokotu'utu'u lelei 'a e fa'unga 'o e Potungāue ke malava 'o fakahoko lelei 'a hono ngaahi fatongia 'o fakatatau ki he 'ene ngaahi ola ngāue fakapotungāue. 'Oku hā 'i he Fakatātā 2 'a e fa'unga fo'ou 'o e Potungāue 'a ia 'e kamata 'i he 1 Siulai, 2020.

2.3 Tōnounou Fakakaungāue:

Na'e malava 'a e Potungāue 'o fakatokanga'i 'a e ngaahi tōnounou fakakaungāue pea pehē ki he poto'i ngāue 'a ia 'oku matu'aki fiema'u kae malava 'o fakahoko lelei 'a e ngaahi fatongia tefito 'o e Potungāue. 'Oku lolotonga kaungatāmaki 'a e ngaahi Polokalama 'a e Potungāue 'i he kaungāue 'oku 'i ai 'enau ngaahi 'ilo fakatekinikale. Ka 'ikai ke lava 'o fakalelei'i 'a e ngaahi tōnounou ko 'eni, 'e 'i ai 'ene uesia lahi 'i he malava 'a e Potungāue ke fakahoko lelei hono fatongia pea mo hono ngāue'i 'o 'ene ngaahi ola ngāue fakapotungāue. 'Oku fakama'opo'opo 'i he Tepile 4, 'a e ngaahi lākanga mahu'inga 'oku matu'aki fiema'u 'e he Potungāue ke fakalelei'i 'aki 'a e ngaahi tōnounou fakakaungāue mo e poto'i ngāue hili 'a e ngāue ki hono toe vakai'i 'o e fa'unga 'o e Potungāue. Ko e lākanga 'e tolu (3)¹ na'e fakahoko 'a e kole ki he Ta'u Fakapa'anga 2019/2020 pea koe toenga 'o e lākanga 'e fitu (7) ki he Ta'u Fakapa'anga 2020/21-2022/23.

¹ Lakangā 1, 4 and 6

Tepile 4: Ngaahi Lakanga ‘a e Potungāue ‘oku fokotu’u atu ki he Ta’u Fakapa’anga 2019/20-2022/23.

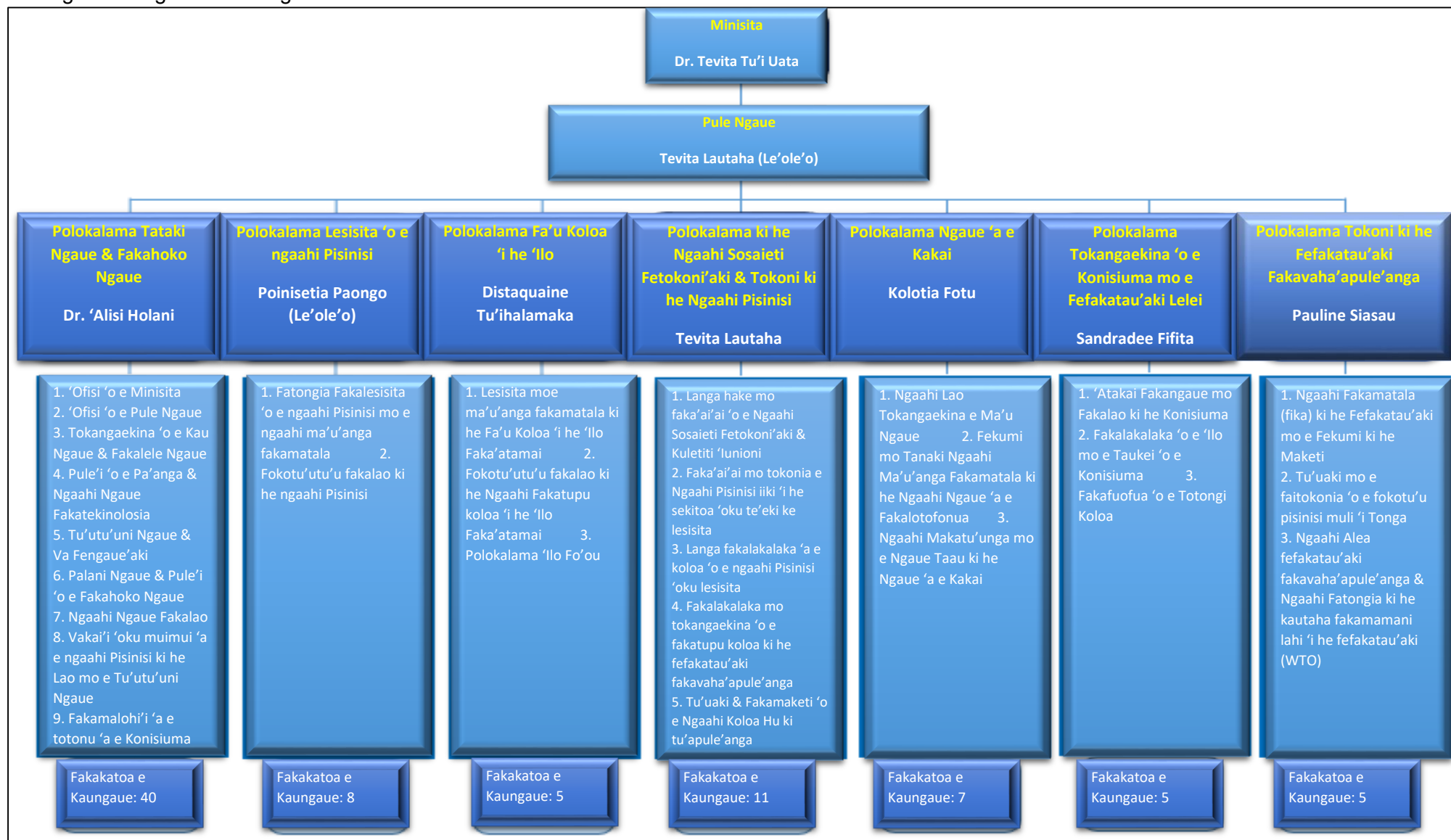
	Ngaahi Lākanga kuo fokotu’u atu	Tu’unga Vāhenga	Polokalama	Tōnounou Fakakaungāue ‘i he Palani Ngāue	Ola Ngāue ‘i he Palani Ngāue	Fakamatala
1	Tokoni Pule Ngāue	H	Ngāue Fakalao, Fa’u Tu’utu’uni & Palani Ngāue	‘Ikai ha toko taha ngāue fakalao ma’ae Potungāue	Ola Ngāue Fakapotungāue 2	Ko e toko taha ‘oku ne lolotonga fakahoko ‘a e ngāue fakalao na’e hiki fakataimi mai mei he ‘Ofisi ‘o e Palemia ‘i he felotoi ‘a e ongo Pule Ngāue ‘o ngata ki he 30 Sune 2020. ‘Oku matu’aki fiema’u ke ‘i ai ha toko taha ngāue fakalao tu’uma’u ke malava ‘o fakahoko ‘a e ngaahi ngāue fakalao ‘a e Potungāue.
2	Sekelitali Tokoni Ma’olunga	K	‘Ofisa Pule Vava’u, Pule Ngāue & Fakahoko Ngāue	‘Ikai ha ‘Ofisa Ma’olunga ke ‘Ofisa Pule ‘i Vava’u	Ola Ngāue Fakapotungāue 1	Lolotonga fakalele ‘a e Va’a ‘o e Potungāue ‘i Vava’u ‘e he ‘ofisa ‘i he tu’unga vāhenga M.
3	Sekelitali Tokoni	L	‘Ofisa Pule Ha’apai, Pule Ngāue & Fakahoko Ngāue	‘Ikai ha ‘Ofisa Ma’olunga ke ‘Ofisa Pule ‘i Ha’apai	Ola Ngāue Fakapotungāue 1	Lolotonga fakalele ‘a e Va’a ‘o e Potungāue ‘i Ha’apai ‘e he ‘ofisa ‘i he tu’unga vāhenga P.
4	‘Ofisa Pule Ngāue	I	Ngāue ‘a e Kakai	‘Oku ‘ikai ha toko taha ngāue ma’olunga kene tokanga’i ‘a e	Ola Ngāue Fakapotungāue 5	Ko e tokoua pe ‘oku na lolotonga fakahoko ‘a e ngāue ki he polokalama si’i 1, ‘a ia koe toko taha ngāue tu’uma’u ‘e 1 pea moe toko taha ngāue lau ‘aho ‘e 1

				Polokalama si'i 1 & 2		
5	'Ofisa Fekumi Ma'olunga	M	Ngāue 'a e Kakai	Tōnounou fakakaungāue	Ola Ngāue Fakapotungāue 5	'Oku toko taha pe 'a e toko taha ngāue tu'uma'u 'oku ne fakahoko 'a e fatongia 'i he polokalama si'i hono 2
6	Tokoni Fekumi & Sitesitika	Q	Konisiumā	Tōnounou fakakaungāue	Ola Ngāue Fakapotungāue 6	Fiema'u ha toko taha ngāue ke ngāue tafātaha pe ki hono 'omai 'a e fakamatala mei he Sisitemi 'a e Kasitomu 'i he uike kotoa pe tokoni ki he Tafa'aki Pule'i 'o e Koloa ki hono muimui'i 'o e totongi 'o e ngaahi koloa kuo tu'utu'uni'i.
7	'Ofisa Pule Fefakatau'aki	I	Fefakatau'aki & 'Inivesi Muli	'Oku 'ikai ha kau ngāue lolotonga ki he polokalama si'i 3	Ola Ngāue Fakapotungāue 7	Na'e 'ikai ha kau ngāue 'e hiki fakataha mai mo e Polokalama si'i ki he Fakamāketi mo e Tu'uaki 'a e Koloa Hū atu ki Tu'apule'anga mei he Polokalama fā (4). Na'e ngāue leva 'a e 'Ofisa Pule Fefakatau'aki mei he Polokalama si'i ki he Ngaahi Alea Fefakatau'aki Fakavaha'apule'anga ke fakahoko 'a e ngaahi fatongia 'o e polokalama ko 'eni pea iku leva ai ki he tōnounou fakakaungāue 'a e Polokalama si'i Fakamāketi mo e Tu'uaki 'a e Koloa Hū atu ki Tu'apule'anga.

8	'Ofisa Pule Sitesitika Fefakatau'aki	I	Fefakatau'aki & 'Inivesi Muli	Tōnounou fakakaungāue mei he Ta'u Fakapa'anga 2018/19	Ola Ngāue Fakapotungāue 7	'Ikai ha toko taha ngāue ma'olunga kene tokanga'i 'a e ngāue 'a e polokalama si'i 1
9	'Ofisa Ma'olunga ki he Fakalakalaka 'a e Koloa Hū atu ki Tu'apule'anga	K	Tokoni ki he Fakalakalaka 'o e Ngaahi Pisinisi	'Ikai ha toko taha ngāue ma'olunga kene tokanga'i 'a e ngāue 'a e Tafa'aki 'oku nau tokangaekina 'a e fakalakalaka 'a e koloa hū atu ki tu'apule'anga	Ola Ngāue Fakapotungāue 4	Ko e toko taha 'oku ne lolotonga fakahoko 'a e fatongia ni 'oku 'i he tu'unga vahenga L pea tokoni ki ai 'a e toko taha lau 'aho
10	'Ofisa Ma'olunga ki he Ngaahi Sosaieti Fetokoni'aki	K	Tokoni ki he Fakalakalaka 'o e Ngaahi Pisinisi	'Ikai ha toko taha ngāue ma'olunga kene tokanga'i 'a e ngāue 'a e Tafa'aki 'oku nau tokangaekina 'a e fakalakalaka 'a e Ngaahi Pisinisi Fakaloto fonua	Ola Ngāue Fakapotungāue 4	Ko e toko taha 'oku ne lolotonga fakahoko 'a e fatongia ni 'oku 'i he tu'unga vahenga L

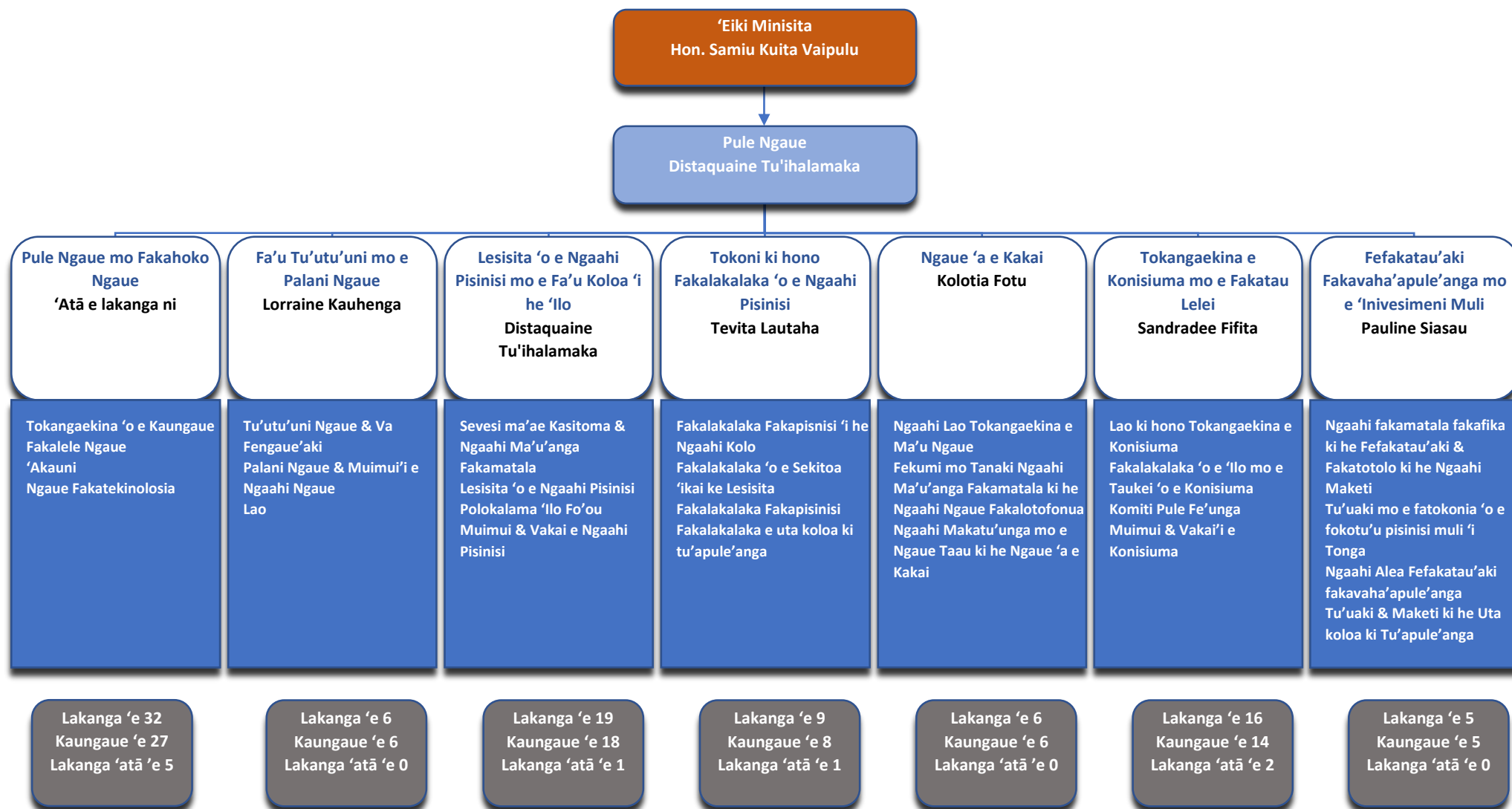
Fa'unga lolotonga 'o e Potungāue

Fa'unga lolotonga 'o e Potungāue 'i he'ene a'u mai ki he 'aho 1 'o Siulai 2019

Fa'unga fo'ou 'o e Potungāue

Fa'unga fo'ou 'o e Potungāue ke kamata ia 'i he 'aho 1 'o Siulai 2020.

Fakamā'opo'opo 'o e Fokotu'utu'u Fakalelei Ngāue 'a e Potungāue

Kuo fokotu'u 'e he Pule'anga 'o fakafou 'i he Potungāue Pa'anga ha Ngaahi Taumu'a Ngāue 'o fakakau ki he polokalama patiseti 2020/21 mo e taumu'a "ke fakamālohia 'a e vā fengāue'aki ki he fakalakalaka fakalukufua 'oku tu'uloa ma'a Tonga. Na'e fakakau mai 'e he Potungāue 'a e Ngaahi taumu'a ngāue 'a e Pule'anga 'o toe tanaki mai ki he ngaahi taumu'a 'a e Fa'unga Palani Langa Fakalakalaka 'a Tonga. Kuo toe fokotu'utu'u fo'ou ai 'e he Potungāue 'enau fa'unga ngāue, ola ngāue moe ngaahi ngāue, fakataha moe ngaahi fokotu'utu'u fo'ou kuo fokotu'u 'i he palani ngāue ke fakatatau ki he Ngaahi taumu'a ngāue 'a e Pule'anga.

'Oku fakamamafa'i 'e he Ngaahi Taumu'a Ngāue 'a e Pule'anga 'i he malumalu 'o e Fakalakalaka Faka'ekonōmika, 'a e fiema'u ke hokohoko atu 'a e 'inivesi ki hono fakalakalaka' 'o e Ngoue, Toutai moe Takimamata. Kuo vakai'i ai 'e he Potungāue 'enau ngaahi ngāue felāve'i mo hono tokonia 'o e ngaahi 'ēlia ko eni. Ko e ngaahi ngāue ni 'oku 'i he malumalu ia 'o e Va'a Tokoni ki hono Fakalakalaka 'o e Ngaahi Pisinisi 'a ia 'oku nau tokangaekina 'a hono fakalakalaka' 'o e ngaahi pisinisi 'i he komiuniti, sekitoa 'ikai lesisita, pisinisi fakaloto fonua pea moe sekitoa ki he hū atu 'o e koloa.

Kuo fokotu'utu'u 'i he Va'a Fefakatau'aki Fakavaha'apule'anga mo e 'Inivesimeni Muli ha ngaahi ngāue 'o fakafou 'i he ngaahi polokalama si'i ko e Fakamatala Fefakatau'aki mo e Fekumi ki he Ngaahi Māketi mo e Fakamāketi mo Tu'uaki 'a e Koloa Hū Atu ki Tu'apule'anga 'o fakatatau ki he Ngaahi Taumu'a Ngāue 'a e Pule'anga. Kuo fokotu'u atu ke 'i ai ha fakafongia ki he māketi 'i Nu'usila mo 'Aositelēlia ke fakalahi 'a e ngaahi faingamālie ki he māketi ke hū atu 'a e koloa mei Tonga ni, tautautefito mei he ngaahi sekitoa faka'ekonōmika 'e tolu.

'Oku toe fakamamafa'i mai foki 'e he Ngaahi Taumu'a Ngāue 'a e Pule'anga 'a e fiema'u ke 'i ai ha tu'utu'uni ngāue mahino ki he 'inivesimeni ke tokoni ki he fakalakalaka faka'ekonōmika. 'Oku pou pou kakato 'a e Potungāue ki he taumu'a ni, pea 'oku nau taaimu'a 'i hono faka'ai'ai 'o e 'inivesimeni 'o fakafou 'i he lao ki he 'Inivesi Muli. 'Oku faka'amu foki moe Va'a Lesisita 'o e Ngaahi Pisinisi ke fakalelei'i mo 'enau sistemi ki he lesisita 'o e ngaahi pisinisi mo e 'inivesimeni muli mo fakafaingamalie'i 'a e totongi ngāue'aki 'a e 'initaneti. Ko e ngāue ni te ne fakalahi 'a e 'inivesimeni muli ki hotau fonua mo fakafaingofua'i 'a e fokotu'u pisinisi 'i Tonga ni.

Ko e ngāue ko eni 'oku hā ia 'i hono toe fokotu'utu'u fo'ou 'o e Va'a ki he Fefakatau'aki ke fakakau ki ai 'a e mahu'inga 'o e 'inivesimeni. 'I he lolotonga ni, 'oku ui leva e Va'a ni ko e Fefakatau'aki Fakavaha'apule'anga mo e 'Inivesimeni Muli pea fakakau ki ai mo e tafa'aki ke nau tokangaekina hono Tu'uaki mo Fakafaingamalie'i 'a e Fokotu'u Pisinisi Muli 'i Tonga ni.

'Oku toe tokanga makehe foki 'a e Potungāue ki he mo'uilelei 'a e kau ngāue pea kuo fokotu'u leva ha polokalama ngāue fo'ou ke ne tau'i 'a e fokoutua 'ikai pipihi. 'Oku hounga'ia 'a e Potungāue ke fakakau atu 'a e taumu'a ni 'i he Ngaahi taumu'a ngāue 'a e Pule'anga koe'uhī te ne uesia lahi 'a e fakahoko fatongia 'a e Pule'anga. 'Oku totonu ke taaimu'a 'a e Pule'anga 'i hono tau'i 'o e faingata'a ni, he ko e mahamahaki 'a e kau ngāue 'e uesia ai 'enau fakahoko fatongia. Kuo fokotu'u 'e he Potungāue 'a e ngaahi polokalama ngāue fo'ou ni ki he ngaahi ta'u ka hoko mai ke tokoni ki hono fakakakato 'o e Ngaahi taumu'a ngāue 'a e Pule'anga, pehē ki he kaveinga ngāue fakafonua 'oku felāve'i mo e Potungāue.

POLOKALAMA	POLOKALAMA SI	NGAAHI NGĀUE KE FAKAHOKO	TA'U FAKAPA'ANGA
Polokalama 1: Pule Ngāue mo Fakahoko Ngāue	Tokangaekina 'o e Pa'anga Ngāue	Fakafo'ou 'o e 'Ulu'i 'Ofisi	FY2020/21
	Tokangaekina 'o e Kau Ngāue	Polokalama ki hono faka'ai'ai 'o e mo'ui lelei 'a e kau ngāue	FY2020/21- FY2022/23
	Tokangaekina 'o e Fakahoko Ngāue	Fakalelei'i 'o e 'ulu'i 'ofisi	FY2020/2021
	Tokangaekina 'o e Ngaahi Ngāue Fakamatala, Fetu'utaki moe Tekinolosa	Fa'u 'o e uepisaiti	FY2020/21- FY2022/23
Polokalama 2: Fa'u Tu'utu'uni mo e Palani Ngāue	Tu'utu'uni Ngāue mo e Va Fengāue'aki	Uike 'o e Fefakatau'aki moe Fakalakalaka Faka'ekonomika	FY2020/21- FY2022/23
Polokalama 3: Lesisita 'o e Ngaahi Pisinisi mo e Fa'u Koloa	Lesisita 'o e Ngaahi Pisinisi	Lao ki he 'Inivesi Muli & Tu'utu'uni Ngāue	FY2020/21
		Ngaahi Fakatonutonu (Abritration) & Konivesio ki he Talite mo Niu 'Toke	FY2021/22- FY2022/23
		Fakalelei'i 'o e Lao ki he Ngaahi Sosaieti Fetokoni'aki	FY2021/22- FY2022/23
		Fakalelei'i mo e Liliu 'o e Lao ki he Ngaahi Kuletiti 'Tunioni	FY2021/22- FY2022/23
		Fakalelei'i 'o e sisitemi ki he lesisita moe totongi 'o e pisinisi moe 'inivesimeni muli 'o ngāue'aki 'a e 'initaneti	FY2020/21- FY2022/23
		Sisitemi faka'ilekitulonika ki hono muimui'i 'o e polokalama 'a'ahi	FY2020/21- FY2022/23
		Fakalelei'i mo e liliu 'o e Lao mo e Ngaahi Tu'utu'uni ki he Ngaahi Koloa 'a e Ngaahi Ngāue'anga	FY2021/22- FY2022/23
Polokalama 4: Tokoni ki hono Fakalaka 'o e Ngaahi Pisinisi	Ngāue Fakalakalaka ki he Ngaahi Pisinisi Te'eki Lesisita	Fokotu'u 'o e Ngaahi Sosaieti Fokotu'u 'o e ngaahi sosaieti fetokoni'aki 'a e kau ngoue mo fakahoko ha fokotu'utu'u ngāue ke fakaivia kinautolu	FY2020/21- FY2022/23
	Fakalakalaka'i 'o e ngaahi pisinisi te'eki lesisita	Poloseki ki he Kuletiti 'Tunioni mo e No ki he Ngaahi Ngāue Fakalakalaka	FY2020/21- FY2022/23
	Ngāue Fakalakalaka ki he Hu Koloa Tu'apule'anga	Fakalelei'i 'o e Fale Fa'o'anga Koloa 'i 'Eua mo Vava'u	FY2020/21
		Langa 'o e Fale Fa'o'anga Koloa Fakavahe 'i he Vahenga Hihifo	FY2020/21
		Langa 'o e māketi fo'ou 'o Tonga 'i 'Apia,Ha'amoā	FY2020/21
Polokalama 5: Ngāue 'a e Kakai	Ngaahi Lao Tokangaekina 'a e Ngaahi Vā Fakangāue	Fakahoko 'o e lao ki he Ngāue	FY2020/21
	Fekumi mo Tanaki Ngaahi Ma'u'anga Fakamatala Fekau'aki mo e	Lipooti ki he Māketi 'o e Ngaahi Ngāue'anga 'i Tonga	FY2020/21- FY2022/23

	Ngaahi Ngāue Fakaloto fonua		
	Ngaahi Makatu'unga mo e Ngāue Taa ki he Ngāue 'a e Kakai mo e Ngaahi Ngāue'anga	Tu'utu'uni Ngāue Fakafonua ki he Ngāue	FY2020/21- FY2022/23
		Fakahoko 'o e konivesio ki he founga hala hono fakangāue'i 'o e fanau (C182)	FY2020/21
Polokalama 6: Tokangaekina e Konisiuma mo e Fakatau Lelei	'Atakai Fakangāue mo Fakalao ki he Konisiuma	Founga ngāue ki hono fa'u 'o e makatu'unga ki hono malu'i 'o e konisiuma	FY2020/21
	Fakafuofua 'o e Totongi Koloa	Polokalama ki hono fakalelei'i 'o e Lolo	FY2020/21- FY2022/23
	Fakamalohi'I e Totonu 'o e Konisiuma	Fa'u 'o e Lao ki he Fua mamafa mo e ngaahi fua kehekehe	FY2020/21- FY2022/23
Polokalama 7: Fakavaha'apule'anga mo e 'Inivesimeni Muli	Tu'uaki mo e faitokonia 'o e fokotu'u pisinisi muli	Fekumi ki he ngaahi faingamalie 'inivesimeni	FY2020/21- FY2022/23
	Fakamatala Fefakatau'aki mo e Fekumi ki he Ngaahi Maketi	Fakafofonga 'i Nu'usila mo 'Aositelelia ki he Māketi 'o e koloa Hu Atu mo e Tu'uaki 'o e 'inivesimeni	FY2020/21- FY2022/23

PATISETI 'A E POTUNGĀUE & KAU NGĀUE

Na'e fakahoko 'e he Potungāue 'a hono toe fokotu'utu'u 'o 'ene Patiseti ke fenāpasi pea mo e Palani Ngāue. Koe patiseti pea mo e pa'anga kuo vahe'i ki he kau ngāue 'i hono fakahoko 'a e ngaahi ngāue 'a e Potungāue 'oku hā atu ia 'i he tēpile koeni.

Tepile 6: Patiseti 'a e Potungāue 'oku fakapa'anga 'e he Pule'anga, Patiseti Fakalakalaka

Fakamatala (\$m)	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23
	b	b	p	p	p
Kau Ngāue tu'uma'u (10xx)	2.54	2.79	2.79	2.79	2.79
Kau Ngāue Lau 'aho (11xx)	0.28	0.40	0.40	0.40	0.40
Fefononga'aki & Fetu'utaki (12xx)	1.32	0.84	0.84	0.84	0.84
Fakalelei & Fakalele Ngāue (13xx)	0.54	0.38	0.38	0.38	0.38
Fakatau 'o e Ngaahi Koloa & Ngaahi Ngāue (14xx)	1.74	2.40	1.90	1.90	1.90
Koloa (20xx)	1.05	1.19	0.41	0.41	0.41
Me'a'ofa mo e Fetukutuku (15xx)	0.22	0.06	0.06	0.06	0.06
Pa'anga Tokoni (18xx)	0.04	0.04	0.04	0.04	0.04
Kātoa 'o e Fakamole 'a e Potungāue	7.73	8.09	6.82	6.82	6.82

Tepile 7: Fakakātoa 'o e Fakakalasi 'a e Kau Ngāue 'o e Potungāue

Fakamatala	FY2018/19	FY2019/20	FY2020/21	FY2021/22	FY2021/22
<i>Kau ngāue tu'uma'u:</i>					
Kau Taki Ngāue (Levolo 0 to 2)	8	9	9	9	9
Kau Ngāue Fakapalofesinale (Levolo 3 to 9)	45	42	45	51	51
Kau Ngāue Kehe (Levolo 9A to 14A)	42	43	48	48	48
Fakakātoa 'o e Kau Ngāue Tu'uma'u	95	94	102	108	108
<i>Kau Ngāue Lau 'aho</i>	0	21	21	21	21
Fakakātoa 'o e Kau Ngāue	95	114	123	129	9

NGAAHI POLOKALAMA & POLOKALAMA SI'I 'A E POTUNGĀUE

Polokalama 1: Pule Ngāue mo Fakahoko Ngāue

‘Oku ‘i ai ‘a e polokalama si’i ‘e ono (6) ‘i he Polokalama Pule Ngāue mo Fakahoko ngāue:

1.1 ‘Ofisi ‘o e Minisitā

1.2 ‘Ofisi ‘o e Pule Ngāue

1.3 Tokangaekina ‘o e Kau Ngāue

1.4 Tokangaekina ‘o e Fakahoko Ngāue

1.5 Tokangaekina ‘o e Pa’anga Ngāue

1.6 Tokangaekina ‘o e ngaahi ngāue Fakamatala, Fetu’utaki mo e Tekinolosia

Ngaahi Liliu:

Fekau’aki mo e Palani Ngāue & Patiseti kimu’a	Hokohoko atu	Liliu iiki	Liliu Lahi	Fo’ou
PALANI NGĀUE KIMU’A	NGAAHI LILIU	FAKAMATALA		
Polokalama si’i ‘e hiva (9): 1.1 ‘Ofisi ‘o e Minisitā 1.2 ‘Ofisi ‘o e Pule ngāue 1.3 Tokangaekina ‘o e Kau Nāue & Tokangaekina ‘o e Fakahoko ngāue 1.4 Tokangaekina ‘o e Pa’anga ngāue & Tokangaekina ‘o e ngaahi ngāue Fakamatala, Fetu’utaki mo e Tekinolosia 1.5 Tu’utu’uni ngāue mo e Vā Fengāue’aki 1.6 Palani ngāue & Vakai’i ‘o e Fakahoko ngāue 1.7 Ngāue Fakalao 1.8 Fakapapau’i hono tauhi ‘o e Ngaahi Lao ki he Pisinisi 1.9 Fakamalohi’i e totonu ‘a e Konisiuma	Polokalama si’i ‘e ono (6) : 1.1 ‘Ofisi ‘o e Minisitā 1.2 ‘Ofisi ‘o e Pule Ngāue 1.3 Tokangaekina ‘o e Kau gāue 1.4 Tokangaekina ‘o e Fakahoko ngāue 1.5 Tokangaekina ‘o e Pa’anga ngāue 1.6 Tokangaekina ‘o e ngaahi ngāue Fakamatala, Fetu’utaki mo e Tekinolosia	Na’e vahe’i ‘a e polokalama fakaikiiki ki hono Tokangaekina ‘o e Kau Ngāue & Tokangaekina ‘o e Fakahoko ngāue ki he ongo polokalama fakaikiiki kehekehe ‘e ua. Na’e toe vahe’i mo e polokalama fakaikiiki ki hono Tokangaekina ‘o e Pa’anga ngāue & Tokangaekina ‘o e ngaahi ngāue Fakamatala, Fetu’utaki mo e Tekinolosia ki he ongo polokalama fakaikiiki kehekehe ‘e ua. Ko e polokalama fakaikiiki ki he Tu’utu’uni ngāue mo e Vā Fengāue’aki, Palani ngāue & Vakai’i ‘o e Fakahoko ngāue mo e ngāue Fakalao na’e hoko ko e konga ‘o e Polokalama 1, kuo hoko ia ko e Polokalama 2 ‘i he Palani ngāue ko ‘eni. Na’e fakafoki ‘a e ongo polokalama fakaikiiki ki hono Fakapapau’i hono tauhi ‘o e ngaahi Lao ki he Pisinisi pea mo hono Fakamalohi’i e totonu ‘a e Konisiumā ki he ongo Polokalama ‘oku na felave’i tonu mo ia ‘a ia koe Polokalama Lesisita ‘o e ngaahi Pisinisi mo e Fa’u Koloa ‘i he ‘ilo pea mo e Polokalama Tokangaekina e Konisiuma mo e Fakatau Lelei.		

Kau Kasitomā tefito:

Ko e kau kasitomā tefito ‘a e Polokalama Pule Ngāue mo Fakahoko Ngāue ‘oku kau ki ai ‘a e kau kasitomā ‘i loto mo tu’a ‘i he Potungāue.

1. Ngaahi va’a ngāue ‘a e Potungāue
2. Fale Alea
3. Kapineta
4. Ngaahi Potungāue ‘a e Pule’anga
5. Ngaahi hoa ngāue fakalakalaka
6. Pisinisi
7. Konisiuma
8. Kau ‘invesitoa

Ola Ngāue Fakapotungāue, Ngāue mo e Ngaahi me’afua ki he fakahoko fatongia (KPIs) ki he Polokalama Pule Ngāue mo Fakahoko Ngāue:

Tepile 8 : Ola Ngāue Fakapotungāue, Ngāue mo e Ngaahi Me’afua ki he fakahoko fatongia (KPIs) ki he Polokalama Pule Ngāue mo Fakahoko Ngāue:

Ola Ngāue Fakapotungāue 1: Potungāue ‘oku ola lelei pea ‘ausia ‘a ‘ene ngaahi ola ngāue fakapotungāue ‘aki ‘a e pa’anga mo e koloa kuo vahe’i mai.

Ola Ngāue 1: Fale’i mo e tataki ki he ngaahi hoa ngāue pea tokanga’i ‘a hono pule’i ‘a e fakahoko ngāue ‘a e polokalma takai taha ‘a e Potungāue								SDG/TSDf	
Polokalama si’i	Ngāue	Me’afua fakahoko fatongia (KPIs)	2019/20 (Tu’unga lolotonga)	2020/21	2021/22	2022/23		Taketi #	Me’afua #
1.1 ‘Ofisi ‘o e Minisitā	Fale’i fakapolitikale mo hono tataki ‘a e ngaahi polokalama fakaikiiki mo e ngaahi ola ngāue fakapotungāue	Peseti ‘o e Ola Ngāue Fakapotungāue na’e malava ‘o a’usia ‘i he ta’u fakapa’anga	60%	70%	80%	100%		16.6,17.7	16.6.1,17.7.1
	Tataki ‘a e ngāue ki hono fakalelei’i ‘a e ngaahi Lao moe Tu’utu’uni ngāue ‘a e Potungāue ‘i he fengāue’aki pea mo e ngaahi kupu fengāue’aki	Peseti ‘o e ngaahi fokotu’u tu’utu’uni fakangāue na’e tali mei he Kapineti ‘i he ta’u fakapa’anga	60%	70%	80%	100%		16.6,17.7	16.6.1,17.7.1
Ola Ngāue 2: Fokotu’utu’u, pule’i mo hono tokanga’i ‘a hono fakahoko ‘a e Palani Ngāue ‘a e Potungāue pea mo hono tataki ‘a e kau ngāue.								SDG/TSDf	
Polokalama si’i	Ngāue	Me’afua fakahoko fatongia (KPIs)	2019/20 (Tu’unga lolotonga)	2020/21	2021/22	2022/23		Taketi #	Me’afua #
1.2 ‘Ofisi ‘o e Pule Ngāue	Tataki mo tokangaekina ‘a hono fokotu’utu’u, pule’i, mo fakahoko ‘a e ngaahi Polokalama fakaikiiki , ola ngāue fakapotungāue ‘a e	Peseti ‘o e Palani Ngāue na’e malava ‘o a’usia ‘i he ta’u fakapa’anga	60%	70%	80%	100%			

	Potungāue pea mo hono tataki 'o e kau ngāue							
	Fokotu'utu'u 'o ha founa ngāue ke ne fakalelei'i 'a e ngaahi vaivai'anga 'i he fakahoko fatongia 'a e Potungāue	Fakahoko 'a e ngāue ki he ngaahi launga 'i loto he 'aho 'e 2 mei hono ma'u 'o fakatatau ki he lao, tu'utu'uni ngāue mo e founa fakahoko ngāue 'a e Pule'anga	60%	70%	80%	100%		
Ola Ngāue 3: Fakahū mai 'o e kau ngāue, fakalelei'i 'o e fakahoko ngāue pea mo e tauhi 'o e tu'utu'uni ngāue								SDG/TSDF
Polokalama si'i	Ngāue	Me'afua fakahoko fatongia (KPIs)	2019/20 (Tu'unga lolotonga)	2020/21	2021/22	2022/23	Taketi #	Me'afua #
1.3 Tokangaekina 'o e kau ngāue	Fokotu'utu'u pea fakamalohi'i 'o e Tu'utu'uni ngāue ma'ae Potungāue	Peseti 'o e tauhi 'ehe kau ngāue 'a e Tu'utu'uni ngāue 'a e Potungāue	70%	80%	90%	100%	16.6,16.7	16.6.1,16.7.1
	Fakahoko 'o e Palani ki he Sisitemi Pule'i 'o e Fakahoko Fatongia ki he Ta'u Fakapa'anga	Fakahū taimi totonu 'o e ola ki hono sivi'i 'o e fakahoko fatongia (PMS) ki he vaeua pea mo e kakato 'o e ta'u fakapa'anga.	100%	100%	100%	100%		
	Mape'i 'o e fakahoko fatongia 'a e ngaahi va'a taki taha 'o e Potungāue	Peseti 'o e mape kuo kakato 'i he ta'u fakapa'anga	50%	60%	80%	100%		

	Pule'i 'o e kau ngāue & Fakahū mai 'o e kau ngāue	Peseti 'o e ngahi lakanga 'atā 'oku tu'uaki lolotonga 'a e ta'u fakapa'anga	70%	70%	70%	70%		
		Peseti 'o e ngaahi fakamatala ki he lakanga 'o e kau ngāue kuo fakahū atu ke toe fakahoko hano vakai'i	50%	60%	70%	100%		
		Peseti 'o e ngaahi 'isiū felave'i moe kau ngāue 'oku lava 'o fakalelei'i 'i he taimi totonu	70%	70%	70%	70%		
	Tokanga'i 'a hono ako'i 'o e kau ngāue pea mo e palani fakalakalaka	'Analaiso 'a e ngaahi fiema'u 'a e Potungāue ki hono ako'i 'o e kau ngāue	1	1	1	1		
		Peseti 'o e ngaahi ako na'e lava 'o fakahoko lolotonga 'a e ta'u fakapa'anga	60%	60%	60%	60%		
	Ola Ngāue 4:Tu'utu'uni Ngāue ke ngāue'aki 'e he Potungāue & Pule'i 'o e Ngāue							SDG/TSDF
Polokalama si'i	Ngāue	Me'afua fakahoko fatongia (KPIs)	2019/20 (Tu'unga lolotonga)	2020/21	2021/22	2022/23	Taketi #	Me'afua #

1.4 Tokangaekina ‘o e fakahoko ngāue	Fakalelei’i ‘o e ‘Ofisi pea mo hono pule’i ‘o e ngaahi me’alele	Ma’a pea maau ‘a e ngaahi ‘elia ‘o e ‘Ofisi	80%	80%	80%	80%		
		Fakalelei’i ‘o e ‘ofisi ke malu (to’o ‘o e asbestos)	50%	70%	90%	100%		
		Pule’i ‘o e ‘u me’alele ke tokoni ki he ngaahi fiema’u faka’aho ‘a e Potungāue	80%	80%	80%	80%		
	Pule’i lelei pea tauhi ke taimi totonu ‘a e ngaahi fakamatala mo e lekooti	Lelei hono tauhi ‘o e sisitemi faile tefito pea taimi totonu	70%	70%	70%	70%		
		Ko hono tauhi pea tufaki ‘a e ngaahi tohi mei he ‘ofisi	80%	80%	80%	80%		
	Fakahoko ‘o e Palani Fakatau Fakata’u	Ko hono fakakakato pea fakahū taimi totonu ‘o e Palani Fakatau Fakata’u	80%	80%	80%	80%	16.6	16.6.1
		Peseti ‘o e ngaahi ngāue na’e palani na’e malava ‘o fakahoko ‘o fakatatau ki he tu’utu’uni ngāue ki he Fakata’u Fakapule’anga	60%	60%	60%	60%	16.6	16.6.1

Ola Ngāue 5: Fokotu'u pea ngāue'aki 'o ha Tu'utu'uni ngāue ki hono pule'i 'o e pa'anga							SDG/TSDf	
Polokalama si'i	Ngāue	Me'afua fakahoko fatongia (KPIs)	2019/20 (Tu'unga lolotonga)	2020/21	2021/22	2022/23	Taketi#	Me'afua#
1.5 Tokangaekina 'o e Pa'anga	Pule'i 'o e ngaahi ngāue fakapa'aga 'a e Potungāue	Peseti 'o e ngaahi vaivai'anga 'i he tafa'aki fakapa'anga na'e lava 'o fakalelei'i lolotonga 'a e ta'u fakapa'anga	50%	70%	90%	100%	16.6	16.6.1
	Pule'i 'a hono tukuange atu 'o e patiseti 'a e Potungāue 'o fakatatau ki he Fakahinohino mei he Fale Pa'anga pea mo e Tu'utu'uni ngāue ki hono Pule'i 'o e Pa'anga 'a e Pule'anga	Peseti 'o e patiseti na'e lava 'o ngāue'i 'i he ta'u fakapa'anga	70%	80%	90%	100%	16.6	16.6.1
	Tauhi mo fakapapau'i 'oku taimi totonu 'a e lesisitā 'o e ngaahi koloa 'a e Potungāue tu'o ua 'i he ta'u	Taimi totonu 'a hono lipooti 'a e koloa 'a e Potungāue	70%	70%	70%	70%	16.6	16.6.1
	Fakapapau'i 'oku taimi totonu 'a hono tanaki 'a e pa'anga hū mai 'a e Potungāue (Lesisita 'o e ngaahi Pisinisi mo e Fa'u Koloa 'i he 'ilo)	Peseti 'o e fakahoko totonu 'o e ngāue pea 'i he taimi totonu	70%	80%	90%	100%	16.6	16.6.1

Ola Ngāue 6: Tu'utu'uni Ngāue fe'unga ki he ngaahi fiema'u 'a e Potungāue felave'i mo hono ngāue'aki 'o e fakamatala, fetu'utaki mo e tekinolosia							SDG/TSDF	
Polokalama si'i	Ngāue	Me'afua fakahoko fatongia (KPIs)	2019/20 (Tu'unga lolotonga)	2020/21	2021/22	2022/23	Taketi #	Me'afua #
1.6 Tokangaekina 'o e ngāue ki he Fakamatala, Fetu'utaki mo e Tekinolosia	Tauhi ma'u 'o ha founa ngāue ki hono muimui'i 'o e fakahoko fatongia	Peseti 'o e ngaahi vaivai'anga 'i he fekau'aki 'o e Fakamatala, Fetu'utaki mo e Tekinolosia 'i he ta'u fakapa'anga	50%	70%	90%	100%	16.6	16.6.1
	Ngaahi polokalama fakakomipiuta ke tokoni ki he fakahoko fatongia 'a e Potungāue	Lahi e ngaahi polokalama fakakomipiuta kuo fokotu'u ke ngāue'aki	1	1	1	1		
	Tokoni ki he kau ngāue 'i he ngaahi me'a fakakomipiuta	Peseti 'o e fiemalie 'a e kau ngāue	60%	70%	80%	100%		

FAKAMĀ'OPO'OPO 'O E POLOKALAMA 1: PATISETI, KAU NGĀUE & NGAHI NGĀUE FO'OU

Ko e patiseti mo e kau ngāue 'a e Polokalama 1 ki he 20/21 – 2022/23 'oku hā ia 'i he tepile 'i lalo.

Fakamatala	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23
Patiseti (\$)	3,383,900	2,464,700	2,464,700	2,464,700
Ngaahi Vāhenga	1,658,200	1,175,400	1,175,400	1,175,400
Pa'anga Ngāue	1,725,700	1,289,300	1,289,300	1,289,300
Kau Ngāue Tu'uma'u	55	32	32	32
Kau Taki Ngāue	3	3	3	3
Kau Ngāue Fakapalofesinale	20	8	8	8
Kau Ngāue kehe	22	22	22	22
Kau Ngāue Lau 'aho	12	8	8	8

Ko e ngāue fo'ou 'a e Polokalama 1 na'e fokotu'u atu ki he Palani Ngāue 2020/21-2022/23 ko 'eni 'oku hā ia 'i he tepile 'i lalo.

Ngaahi Ngāue Fo'ou	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23
1.Fakafo'ou 'o e 'Ofisi	100,000	100,000	100,000	100,000
2.Poupou'i 'a e mo'ui lelei 'a e kau ngāue	20,000	20,000	20,000	20,000
3.Monomono 'o e 'Ofisi	4,000,000	0	0	0
4.Fokotu'u 'o e uepisaiti 'a e Potungāue	50,000	50,000	50,000	50,000

Polokalama 2: Fa’u Tu’utu’uni & Palani Ngāue

‘Oku ‘i ai ‘a e polokalama si’i ‘e tolu (3) ‘o e Polokalama Fa’u Tu’utu’uni & Palani Ngāue

2.1 Tu’utu’uni Ngāue mo e Vā Fengāue’aki

2.2 Palani Ngāue mo e Vakai’i ‘o e Fakahoko Ngāue

2.3 Ngaahi Ngāue Fakalao

NGAAHI LILIU

Liliu mei he Palani Ngāue & Patiseti ki mu’a	Hokohoko	Liliu iiki	Liliu lahi	Fo’ou
--	----------	------------	------------	--------------

PALANI NGĀUE KIMU’A	NGAAHI LILIU	FAKAMATALA
Polokalama 1: Pule Ngāue mo Fakahoko Ngāue 1.5 Fa’u Tu’utu’uni Ngāue & Vā Fengāue’aki 1.6 Palani Ngāue & Pule’i ‘o e Fakahoko Ngāue 1.7 Ngaahi Ngāue Fakalao	Ko e Polokalama 2 ko e Fa’u Tu’utu’uni & Palani Ngāue pea kau ki ai moe ngaahi polokalama fakaikiiki ko eni: 2.1 Fa’u Tu’utu’uni Ngāue & Vā Fengāue’aki 2.2 Palani Ngāue & Vakai’i ‘o e Fakahoko Ngāue 2.3 Ngaahi Ngāue Fakalao	Ko e ngaahi polokalama fakaikiiki ‘o e Polokalama ni na’e ‘i he malumalu ia ‘o e Polokalama Tataki Ngāue & Fakahoko Ngāue. ‘I he lolotonga ni, kuo kau leva ‘a e ngaahi polokalama fakaikiiki ki he Polokalama ua (2) Fa’u Tu’utu’uni mo e Palani Ngāue.

Kau Kasitomā Tefito:

Ko e kau kasitomā tefito ‘a e **Polokalama Fa’u Tu’utu’uni & Palani Ngāue** ‘oku kau ki ai ‘a e kau kasitomā ‘i loto mo tu’a ‘i he Potungāue.

1. Ngaahi va’a ngāue ‘a e Potungāue
2. Ngaahi Potungāue ‘a e Pule’anga
3. Ngaahi hoa ngāue fakalakalaka
4. Pisinisi
5. Konisiuma
6. Kau ‘invesitoa

Ngaahi Ola, Ngaahi Fatongia mo e Me’afua Fakahoko Fatongia ‘o e Polokalama Fa’u Tu’utu’uni & Polokalama Ngāue

Tepile 9: Ngaahi Ola, Ngaahi Fatongia moe Me'afua Fakahoko Fatongia 'o e Polokalama Fa'u Tu'utu'uni & Polokalama Ngāue

OLA NGĀUE FAKAPOTUNGĀUE 2 : Faka'ai'ai 'o ha vā fengāue'aki vāofi mo lelei 'a e Pule'anga mo e sekitoa taautaha ke ne poupou'i 'a e tupu faka'ekonomika								
OLA NGĀUE 2.1: Fakahoko 'o e ngaahi fale'i felāve'i mo e tu'utu'uni ngāue 'oku makatu'unga 'i he 'ilo pea poupou'i 'a hono fakahoko 'o e ngaahi ola ngāue fakapotungāue.							SDG/TSDf	
Polokalama si'i	Ngaahi Fatongia	Me'afua fakahoko Fatongia	2019/20 (Tu'unga totonu)	2020/21	2021/22	2022/23	Tāketi (SDG) #	Me'afua #
2.1 Tu'utu'uni Ngāue & Vā Fengāue'aki	Fokotu'utu'u ngāue ki he Vā Fengāue'aki 'a e Pule'anga mo e Sekitoa Taautaha	Pēseti 'o e ngāue kuo fakahoko ki he Vā Fengāue'aki 'a e Pule'anga mo e Sekitoa Taautaha	60%	100%	-	-	17.17	17.17.1
	Tu'utu'uni Ngāue ki hono Fakatau 'o e Ngaahi Koloa Ngaohi 'i Tonga	Pēseti 'o e ngāue kuo fakahoko 'i he ta'u fakapa'anga ki he tu'utu'uni ngāue ki hono fakatau 'o e ngaahi koloa ngaohi 'i Tonga	60%	100%	-	-	8.1 9.2	8.1.1 9.2.1
	Savea ki he Ngaahi Sekitoa 'ikai lesisita	Pēseti 'o e ngāue kuo fakahoko ki he Savea ki he Ngaahi Sekitoa 'ikai lesisita	80%	100%	-	-	9.2	9.2.1
	Fakatokanga'i 'a e ngaahi fiema'u tu'utu'uni ngāue	Lahi 'o e ngaahi tu'utu'uni ngāue kuo fakahu atu 'i he ta'u fakapa'anga	n/a	2	3	4	17.13	17.13.1
	Vakai'i mo Fale'i ki he fakahoko ngāue	Ma'u e taimi & tonu	n/a	70%	80%	90%	17.13	17.13.1
	Tuku atu 'o e ngaahi fakamatala ki he kakai 'o e Fonua	Lahi 'o e ngaahi fakamatala ngāue 'oku tuku atu 'i he mitia	n/a	70%	80%	90%	17.13	17.13.1

OLA NGĀUE 2.2: Palani Ngāue 'a e Potungāue mo e tokoni ki hono pule'i 'o e fakahoko ngāue.							SDG/TSDf	
Polokalama si'i	Ngaahi Fatongia	Me'afua Fakahoko Fatongia	2019/20 (Tu'unga lolotonga)	2020/21	2021/22	2022/23	Taketi (SDG) #	Ngaahi Me'afua #
2.2 Palani Ngāue & Pule'i 'o e Fakahoko Ngāue	Palani Ngāue	Fakahū ki he Potungāue Pa'anga & Palani 'i he taimi 'oku fiema'u ai	100%	100%	100%	100%	16.6	16.6.1
	Palani fakata'u 'a e Potungāue	Fakahū ki he Potungāue Pa'anga & Palani 'i he taimi 'oku fiema'u ai	100%	100%	100%	100%	16.6	16.6.1
	Sivi'i mo Lipooti 'o e Fakahoko Ngāue	Lahi 'o e Lipooti Fakakuata 'oku fakahu atu ki he Palani 'i he taimi 'oku fiema'u ai	4	4	4	4	16.6	16.6.1
	Uike 'o e Potungaue Fefakatau'aki mo e Fakalakalaka Faka'ekonomika	Fakakakato 'o fakatatau ki he fokotu'utu'u ngaue	n/a	1	1	1	16.6	16.6.1
	Ako Ngāue ki he Tu'utu'uni Ngāue	Lahi 'o e kau ngāue 'oku nau kau atu ki ha polokalama ako ngāue 'i he ta'u fakapa'anga	n/a	2	2	3	17.13	17.13.1
Ola Ngāue 2.3: Fakahoko 'o e ngaahi fale'i fakalao ke poupu ki hono fakahoko 'o e ngaahi ola ngāue 'a e Potungāue							SDG/TSDf	
Polokalama si'i	Ngaahi Fatongia	Me'afua Fakahoko Fatongia	2019/20 (Tu'unga lolotonga)	2020/21	2021/22	2022/23	Tāketi (SDG) #	Ngaahi Me'afua #
2.3 Ngaahi Ngāue Fakalao	Fakatotolo mo ngāue ki he ngaahi lāunga	Tali tonu 'a e ngaahi lāunga 'i loto 'i he 'aho ngāue 'e 2	100%	70%	80%	90%	17.13	17.13.1
	Fakalelei'i 'o e Ngaahi Lao	Fakahū he taimi	100%	70%	80%	90%	17.13	17.13.1

FAKAMĀ'OPO'OPO 'O E POLOKALAMA 2 : PATISETI, KAU NGĀUE & NGAHI POLOSEKI FAKALAKALAKA FO'OU

'I he tēpile hoko hake 'oku 'oatu ai 'a e tu'unga lolotonga 'o e patiseti moe vahevahe 'o e kau ngāue ki he Polokalama 2 'i he ta'u fakapa'anga 2020/21 – 2022/23.

FAKAMATALA	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23
Patiseti Totonu (\$)	574,800	574,800	574,800	574,800
Ngaahi Vāhenga	191,700	191,700	191,700	191,700
Pa'anga Ngāue	383,100	383,100	383,100	383,100
Fakakātoa 'o e Kau Ngāue Tu'uma'u	6	6	6	6
Kau Taki Ngāue	1	1	1	1
Kau Ngāue Fakapalofesinale	4	4	4	4
Kau Ngāue Kehe	1	1	1	1
Kau Ngāue Lau'aho	0	0	0	0

Ko e ngaahi polokalama ngāue fo'ou 'oku fokotu'u 'i he Palani Ngāue ki he Polokalama 2:

FAKAMATALA	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23
Uike Fefakatau'aki & Fakalakalaka Faka'ekonōmika	-	30,000	50,000	60,000

Polokalama 3: Lesisitā ‘o e Ngaahi Pisinisi & Fa’u Koloa ‘i he ‘Ilo

‘Oku ‘i ai ‘a e ngaahi Polokalama si’i ‘e fā (4) ‘i he Polokalama ki he Lesisitā ‘o e Ngaahi Pisinisi pea mo e Fa’u Koloa ‘i he ‘Ilo:

- 3.1 Fakahoko Ngāue mo Fakamatala ki he Kakai
- 3.2 Lesisitā Pisinisi
- 3.3 Ngaahi Fa’u Koloa mo e ‘Ilo Fo’ou
- 3.4 Fakapapau’i hono Tauhi ‘o e Ngaahi Lao ki he Pisinisi

Ngaahi Liliu:

Fekau’aki mo e Palani Ngāue & Patiseti kimu’a	Hokohoko atu	Liliu iiki	Liliu Lahi	Fo’ou
PALANI NGĀUE KI MU’A	NGAAHI LILIU	FAKAMATALA		
Polokalama 1: Pule Ngāue & Fakahoko Ngāue 1.8 Fakapapau’i hono tauhi ‘o e Ngaahi Lao ki he Pisinisi Polokalama 2: Lesisitā Pisinisi 2.1 Ngaahi Fatongia Lesisita ‘o e ngaahi pisinisi & Fakamatala 2.2 Fokotu’utu’u Lao ki he Pisinisi Polokalama 3: Polokalama Fa’u Koloa ‘i he ‘Ilo Fo’ou 3.1 Ngaahi Fatongia Lesisita mo e ma’u’anga fakamatala ki he Fa’u Koloa ‘i he ‘Ilo Fo’ou 3.2 Ngaahi Lao ki he Fa’u Koloa ‘i he ‘Ilo Fo’ou 3.3 Ngaahi ‘Ilo mo e Fakakaukau Fo’ou	Polokalama 3: 3.1 Fakahoko Ngāue mo Fakamatala ki he Kakai 3.2 Lesisitā Pisinisi 3.3 Ngaahi Fa’u Koloa mo ‘Ilo Fo’ou 3.4 Fakapapau’i Hono Tauhi ‘o e Ngaahi Lao ki he Pisinisi	Ko e Polokalama tolu (3) ko ‘eni, kuo fakataha’i ai ‘a e Polokalama 2 mo e 3 pea moe polokalama si’i 1.8 mei he Polokalama 1 ‘o e Palani Ngāue ki mu’a.		

Kau Kasitomā tefito:

Ko e kau kasitomā tefito ‘a e Polokalama Lesisitā ‘o e Ngaahi Pisinisi pea mo e Fa’u Koloa ‘i he ‘Ilo ‘oku kau ki ai ‘a e:

1. Pisinisi fakataau taha
2. Ngaahi Kautaha
3. Ngaahi Pisinisi ‘oku fengāue’aki
4. Kau fokotu’u pisinisi ‘i he kaha’u
5. Pisinisi muli mo e fa’ahinga mahu’inga’ia ke ‘inivesi

6. Sosaïeti Fakatahataha & Kuletiti 'Iunioni kuo lesisitā
7. Ngaahi Sosaïeti Talasiti Tokoni 'Ofa pea mo e Ngaahi Sosaïeti 'ikai taumu'a fakapa'anga.
8. Pisinisi
9. Fa'ahinga 'oku nau ngaahi ha koloa fo'ou mei he fakakaukau fo'ou
10. Fa'ahinga 'oku nau fa'u koloa mei he 'ilo

Ola Ngāue Fakapotungāue, Ngāue mo e Ngaahi me'afua ki he fakahoko fatongia (KPIs) ki he Polokalama Lesisitā 'o e Ngaahi Pisinisi mo e Fa'u Koloa 'I he 'Ilo:

Tepile 10: Ola Ngāue Fakapotungāue, Ngāue mo e Ngaahi me’afua ki he fakahoko fatongia (KPIs) ki he Polokalama Lesisitā ‘o e Ngaahi Pisinisi mo e Fa’u Koloa ‘i he ‘Ilo

Ola Ngāue Fakapotungāue 3: Faka’ai’ai ‘o ha va fengāue’aki mo lelei ‘oku ne poupou’i ‘a e tupu faka’ekonomika								
Ola Ngāue 1: Ko ha Senitā ki he Ngaahi Ngāue Fakapisinisi & Fakamatala ‘oku tokangaekina ai ‘a e ngaahi fiema’u ‘o ‘ene kau kasitomā							SDG/TSDF	
Polokalama si’i	Ngāue	Me’afua fakahoko fatongia (KPIs)	2019/20 (Tu’unga lolotonga)	2020/21	2021/22	2022/23	Taketi #	Me’afua #
3.1 Fakahoko Ngāue mo e Fakamatala ki he Kakai	Fakalelei’i ‘o e Senitā ki he Ngaahi Ngāue Fakapisinisi & Fakamatala ‘i he ‘u ‘otu motu	Fokotu’u pea lele lelei ‘a e Senitā ki he Ngaahi Ngāue Fakapisinisi & Fakamatala ‘i he ‘u ‘otu motu		1	1	1	8.1	8.1.1
	Ako ke fakalelei’i ‘a e fakahoko fatongia ‘a e kau ngāue (fakatefito ‘i he ngāue ki he kau kasitomā)	Lahi ‘o e ngaahi ako na’e fakahoko		2	2	2	8.1	8.1.1
	Fakalelei’i ‘a e tafa’aki ‘o e Fa’u Koloa ‘i he ‘Ilo	Fakapapau’i ‘oku fe’unga ‘a e ngaahi naunau ngāue ma’ae tafa’aki Fa’u Koloa ‘i he ‘Ilo		80%	90%	100%	8.1	8.1.1
	Fakatahataha’i ‘o e ngaahi fakamatala ki he ngaahi fiema’u fekau’aki moe lesisitā ‘o e ngaahi pisinisi ma’ae kau pisinisi pea mo e kau ‘inivesitoa mei muli	Peseti ‘o e ngaahi fakamatala fekau’aki mo e ngaahi fiema’u ki he laiseni ‘oku ala ma’u ‘i he kanitā		60%	80%	100%	8.1	8.1.1

	Founga ki hono lipooti 'o e ngaahi fakamatala fakapotungāue	Peseti 'o e ngāue kuo 'osi fakahoko ki hono fakatahataha'i 'o e ngaahi fakamatala fekau'aki mo e ngaahi laiseni		60%	80%	100%	8.1	8.1.1
	Lesisitā 'o e Pisinisi	Peseti 'o e ngāue na'e lava fakahoko 'i he vaha'a taimi kuo tu'utu'uni'i		100%	100%	100%	8.1	8.1.1
	Ma'u 'o e totongi laiseni mo hono fakahū ki he pangikē	Peseti 'o e ngāue na'e fakahoko 'i he founga totonu pea 'i he taimi totonu		100%	100%	100%	8.1	8.1.1
Ola Ngāue 2: Fakalelei'i 'o e 'ataakai fakapisinisi ke fakafaingamalie'i 'a e fokotu'u pisinisi pea moe tupu 'a e pisinisi								SDG/TSDf
Polokalama si'i	Ngāue	Me'afua fakahoko fatongia (KPIs)	2019/20 (Tu'unga lolotonga)	2020/21	2021/22	2022/23	Taketi#	Me'afua #
3.2 Lesisitā 'o e Pisinisi	Sisitemi ki hono lesisitā 'o e pisinisi fakafou 'i he 'initaneti	Peseti 'o e tonu mo e taimi totonu 'o e fakahoko ngāue		80%	90%	100%	8.1	8.1.1
	Fakahoko 'o e ngāue lesisitā 'o e ngaahi pisinisi 'o fakatatau ki he Lao pea mo e Tu'utu'uni Ngāue ki hono Lesisita 'o e Pisinisi	'Ikai toe laka hake 'a e taimi ngāue ki he laiseni mei he taimi kuo tu'utu'uni 'e ghe lao		100%	100%	100%	8.1	8.1.1
	Ngāue'i 'o e ngaahi fokotu'utu'u ngāue na'e fakakau ki he Halafononga ki hono Fakalelei'i 'o e Ngaahi Lao ki he Laisen	Lahi 'o e ngaahi ngāue na'e malava 'o fakakakato 'i he ta'u fakapa'anga		1	2	3	8.1	8.1.1

	Pisinisi (Tu'utu'uni Kapineta Fika.1325 'o e 22 Novema 2019)							
	Fengāue'aki pea mo e Polokalama Tokoni ki hono Fakalakalaka 'o e Ngaahi Pisinisi	Lahi 'o e ngaahi fatongia 'oku fakafehokotaki pea mo e Polokalama Tokoni ki hono Fakalakalaka 'o e Ngaahi Pisinisi		2	2	2	8.1	8.1.1
	Ko hono toe vakai'i 'o e Palani Ngāue fekau'aki pea mo e Tu'utu'uni Ngāue mo e Lao fekau'aki pea mo e 'Inivesimeni mei muli	Tali 'o e Lao mo e Tu'utu'uni Ngāue fekau'aki pea mo e 'Inivesimeni mei Mul		100	100	100	8.1	8.1.1
	Malava 'o fakahoko 'a e totongi laiseni pisinisi fakafou 'i he 'initaneta	Malava 'o totongi'aki 'a e Kuletiti Kaati		60%	80%	100%	8.1	8.1.1
	Aleapau ki hono fakalele 'a e sisitemi lesisitā 'o e ngaahi pisinisi (Tafa'aki Lesisitā Pisinisi & PPSA)	Ngāue ma'u pe 'a e sisitemi 'a e Tafa'aki Lesisitā Pisinisi pea mo e PPSA		100%	100%	100%	8.1	8.1.1
Ola Ngāue 3: Polokalama 'ilo fo'ou 'oku tokoni ke toe fakamalohi'i ange ai 'a e fe'au'auhi 'a e ngaahi pisinisi pea ke toe lahi ange 'a e fiema'u ki he ngaahi sevesi 'i he 'ilo fo'ou							SDG/TSDF	
Polokalama si'i	Ngāue	Me'afua fakahoko fatongia (KPIs)	2019/20 (Tu'unga lolotonga)	2020/21	2021/22	2022/23	Taketi #	Me'afua #

3.3 Fa'u Koloa & 'Ilo Fo'ou	Hokohoko atu hono fakalelei'i 'o e polokalama IPAS mei he V3.3.1 ki he V3.5.0B	Fakalelei'i 'o e sisitemi IPAS		100%	100%	100%	8.2	8.2.1
	Fakalelei'i 'o e founga ngāue ki hono laiseni 'o e pisinisi	Toe vakai'i 'o e ngaahi foomu ngāue		100%	100%	100%	8.2	8.2.1
	Fakalelei'i 'o e tu'unga 'o e ngaahi ma'u'anga fakamatala	Kakato e ngāue mo e kautaha fakamamani lahi ki he Fa'u Koloa & 'Ilo Fo'ou ki he ngaahi ma'u'anga fakamatala		100%	100%	100%	8.2	8.2.1
	Fakahoko e ngāue ki he peesi 'i he 'initaneti pea mo e ma'u'anga fakamatala he Fa'u Koloa & 'Ilo Fo'ou	Lele lelei pe peesi 'i he 'initaneti		100%	100%	100%	8.2	8.2.1
	Kau ki he kautaha ko 'eni (Madrid System)	Peseti 'o e ngāue kuo fakakakato		50%	80%	100%	8.2	8.2.1
	Lelei ange e me'angāue ni	Ngaahi ma'u'anga fakamatala 'oku tufaki ki he 'otu motu		1	1	1	8.2	8.2.1
	Fa'u ha ngaahi ma'u'anga fakamatala ma'ae ngaahi pisinisi pea mo e ngaahi kupu fekau'aki	Ko e ngaahi ma'u'anga fakamatala 'oku 'ataa ki he ngaahi kupu fekau'aki		2	2	2	8.2	8.2.1
	Fa'u 'o ha palani ngāue ke fakalalakaka e Lao ki he Fa'u Koloa & 'Ilo Fo'ou	Fakapaasi mei kapineti e palani ngāue		100%	100%	100%	8.2	8.2.1
	Fakalelei'i e Lao ki he Hiki Tatau	Fakapaasi mei kapineti e pepa tu'utu'uni		100%	100%	100%	8.2	8.2.1

	Hoko atu e ngāue ki hono fakalelei'i e Lao ki he Hiki Tatau	Lipooti fakaanganga 'uluaki 'o e Lao ki he Hiki Tatau kuo kakato		70%	100%	100%	8.2	8.2.1
	Fakamo'oni ki he ngaahi me'angāue fakatu'apule'anga ki he Hiki Tatau	Lahi 'o e ngaahi talite fakatu'apule'anga kuo tali 'e he Pule'anga		1	1	1	8.2	8.2.1
	Fakalelei'i e founa ngāue ki he Fa'u Koloa & 'Ilo Fo'ou 2017/2017	Peseti 'o e ngāue kuo fakakakato ki he NIPs2		50%	100%	100%	8.2	8.2.1
	Hoko atu e ngāue ki hono fakalakalaka 'o e lao ki he 'ilo fakafonua pea mo e fokotu'u fakakaukau ki he ngaahi 'ulungaanga fakafonua	Peseti 'o e ngāue kuo fakakakato ki he fakalakalaka 'o e lao ko 'eni		40%	60%	100%	8.2	8.2.1
	Fakahoko ha ngāue 'i he atakai Fa'u Koloa & 'Ilo Fo'ou ke fakamalohia e fe'au'auhi e ngaahi pisinisi 'o fakafou he ngaahi tisaini 'oku nau ngāue'aki	Lahi 'o e ngaahi pisinisi ne fai e 'a'ahi kiai		20	40	60	8.2	8.2.1
	Ke fakalahi e fiema'u ki he ngaahi sevesi he Fa'u Koloa & 'Ilo Fo'ou mei he kakai 'oku nau pule'i ha koloa mo kinautolu 'oku nau ngāue'aki e ngaahi sevesi ni	Lahi 'o e ngaahi fakataha kuo fakakakato		2	2	2	8.2	8.2.1
	'Aho fakamamani lahi ki he Fa'u Koloa & 'Ilo Fo'ou	Fakahoko e polokalama ki he 'aho fakamamani lahi ki he Fa'u Koloa & 'Ilo Fo'ou		100%	100%	100%	8.2	8.2.1

	Fokotu'u ha senita ki he Fa'u Koloa & 'Ilo Fo'ou 'i he ngaahi Potungāue fakapule'anga	Lahi 'o e ngaahi fakataha kuo fakahoko ma'ae kau ngāue fakapule'anga		2	2	2	8.2	8.2.1
	Fatu 'o ha polokalama tu'uaki mo ha polokalama fakataukei ki he Fa'u Koloa & 'Ilo Fo'ou	Peseti 'o e tu'unga 'oku 'i ai 'a e ngāue ni		50%	70%	100%	8.2	8.2.1
	Fakahoko e ngāue fakalao mo e tu'utu'uni ki he Fa'u Koloa & 'Ilo Fo'ou	Ngaahi teuteu ki he fakahoko e ngāue ni kuo fakakakato ia		100%	100%	100%	8.2	8.2.1
	Palani ngāue ki he va'a ni	Fakakakato e palani ngāue ni ki mu'a e taimi 'oku fiema'u kiai		100%	100%	100%	8.2	8.2.1
Ola Ngāue 4: Fakalelei'i 'o e tauhi 'a e ngaahi pisinisi ki he ngaahi fiema'u 'oku 'i he ngaahi Lao mo e Tu'utu'uni Ngāue felāve'i pea mo e pisinisi pea moe fa'u koloa he 'ilo								SDG/TSDF
Polokalama si'i	Ngāue	Me'afua fakahoko fatongia (KPIs)	2019/20 (Tu'unga lolotonga)	2020/21	2021/22	2022/23	Taketi #	Me'afua #
3.4 Fakapapau'i Hono Tauhi 'o e Lao ki he Pisinisi	Toe vaka'i'i pea fakalelei'i 'a e palani fakata'u ki hono 'a'ahi 'o e ngaahi pisinisi	Fakalelei'i pea ngāue'aki 'a e Palani Fakata'u ki hono 'a'ahi 'o e ngaahi pisinisi		100%	100%	100%	16.6	16.6.1
	Toe vakai'i pea fakalelei'i 'o e tauhi'anga fakamatala	Fakalelei'i 'a e tauhi'anga fakamatala		100%	100%	100%	16.6	16.6.1
	Tohi fakatokanga ki he mo'ua	Ngāue'aki 'a e fakatokanga ki he mo'ua		100%	100%	100%	16.6	16.6.1

	Sisitemi faka'ilekitūlonika ki hono tala 'a e fefononga'aki 'a e me'alele	Ngāue'aki 'a e Sisitemi faka'ilekitūlonika ki hono tala 'a e fefononga'aki 'a e me'alele		100%	100%	100%	16.6	16.6.1
	Pule'i pea lipooti 'a e ngāue 'a'ahi pehē ki he palani ngāue	Fakahū atu 'o e lipooti 'i loto 'i he 'aho 'e 2 mei hono fakahoko 'a e fatongia 'a'ahi		100%	100%	100%	16.6	16.6.1
	Polokalama ako'i 'o e kau ngāue ke fakalelei'i 'a e fakahoko ngāue	Lahi 'o e ngaahi polokalama ako na'e fakakakato		2	2	2	16.6	16.6.1
	'A'ahi 'o e ngaahi pisinisi	Peseti 'o e ngaahi pisinisi na'e lava 'o 'a'ahi		50%	70%	100%	16.6	16.6.1

Fakamā'opo'opo 'o e Polokalama 3: Patiseti, Kau Ngāue & Ngaahi Ngāue Fo'ou

Ko e patiseti mo e kau ngāue 'a e Polokalama 3 ki he 20/21 – 2022/23 'oku hā ia 'i he tepile 'i lalo.

Fakamatala	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23
Patiseti (\$)	423,800	1,009,000	1,009,000	1,009,000
Ngaahi Vahenga	171,400	502,400	502,400	502,400
Pa'anga Ngāue	252,400	506,600	506,600	506,600
Kau Ngāue Tu'uma'u	8	19	19	19
Kau Taki Ngāue	0	1	1	1
Kau Ngāue Fakapalofesinale	4	10	10	10
Kau Ngāue kehe	4	8	8	8
Kau Ngāue Lau'aho	0	2	2	2

Ko e ngāue fo'ou 'a e Polokalama 3 na'e fokotu'u atu ki he Palani Ngāue 2020/21-2022/23 ko 'eni 'oku hā ia 'i he tepile 'i lalo.

Ngaahi Ngāue Fo'ou	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23
Lao pea mo e Tu'utu'uni Ngāue ki he 'Inivesimeni Muli	50,000	50,000	50,000	50,000
Konivesio ki he Talite mo Niu 'Ioke	50,000	50,000	50,000	50,000
Fakalelei'i e Lao ki he Ngaahi Sosaieti Fetokoni'aki	30,000	30,000	30,000	30,000
Fakalelei'i e Lao ki he Ngaahi Kuletiti 'Iunioni	30,000	30,000	30,000	30,000
Fakalelei'i e sisitemi ki he lesisita 'i he 'initaneti ke lava 'o fakahoko e ngaahi totongi 'i he 'initaneti kae'uma'a ngaahi lesisita ki he ngaahi 'inivesimeni muli	100,000	100,000	100,000	100,000
Sisitemi ke tokoni ki he 'a'ahi e ngaahi falekoloa (Tracking)	70,000	70,000	70,000	70,000

Fakalelei'i e Lao mo e Tu'utu'uni Ngāue ki he Ngaahi Koloa 'a e Ngaahi Ngāue'anga	30,000	30,000	30,000	30,000
--	---------------	---------------	---------------	---------------

Polokalama 4: Tokoni ki he Ngaahi Pisinisi

Ko e polokalama Tokoni ki he Ngaahi Pisinisi, 'aia na'e 'iloa ko e Polokalama Tokoni ki he Ngaahi Sōsaieti Fetokoni'aki mo e Ngaahi Pisinisi Fakalotofonua 'oku 'i ai 'a e polokalama fakaikiiki 'e fā (4) 'a ia ko e:

- 4.1 Fakalalakaka Fakapisinisi Fakakolo
- 4.2 Fakalalakaka 'o e Sekitoa 'ikai ke Lesisita
- 4.3 Fakalalakaka 'o e ngahai Pisinisi Fakalotofonua
- 4.4 Fakalalakaka 'o e hū koloa ki tu'apule'anga

Ngaahi Liliu

Liliu mei he Palani Ngāue & Patiseti ki mu'a	Hokohoko	Liliu iiki	Liliu Lalahi	Fo'ou
--	----------	------------	---------------------	-------

Palani Ngāue Kimu'a	Ngaahi Liliu	Fakamatala
Polokalama 4: Ngaahi Sosaieti Fetokoni'aki & Tokoni ki he Ngaahi Pisinisi 4.1 Langa hake mo faka'ai'ai 'o e Ngaahi Sosaieti Fetokoni'aki & Kuletiti 'lunioni 4.2 Faka'ai'ai mo tokonia e kau fakalele pisinisi 'i he ngaahi sekitoa 'oku te'eki ke lesisita; 4.3 Faka'ai'ai mo tokonia 'o e Ngaahi Pisinisi; 4.4 Fakalalakaka 'o e Fakatupu Koloa ki he Fefakatau'aki Fakavaha'apule'anga 4.5 Tu'uaki & Fakamaketi 'o e Ngaahi Koloa Hū ki tu'apule'anga	Polokalama 4: Tokoni ki he Ngaahi Pisinisi 4.1 Fakalalakaka Fakapisinisi Fakakolo 4.2 Fakalalakaka 'o e Sekitoa 'ikai ke Lesisita 4.3 Fakalalakaka 'o e ngaahi Pisinisi Fakalotofonua 4.4 Fakalalakaka 'o e hū koloa ki tu'apule'anga	Ko e liliu ki he hingoa 'o e polokalama ni mei he Polokalama ki he Ngaahi Sosaieti Fetokoni'aki & Tokoni ki he Ngaahi Pisinisi ki he Polokalama Tokoni ki he Ngaahi Pisinisi na'e makatu'unga 'i he faka'amu 'a e Potungaue ke tupulekina e ngaue kafataha ki he 'ekonomika 'o 'ikai tokanga taha pe ngaue 'a e Va'a ni ki hono fakalalakaka'i 'o e sosaieti fetokoni'aki ka ke fakahoko foki mo hono poupoua 'o ha fa'ahinga ngaue pe ki hono fokotu'u 'o ha pisinisi 'i he kolo pe komiuniti. Ko e polokalama fakaikiiki 4.5 (Tu'uaki & Fakamaketi 'o e Ngaahi Koloa Hū ki tu'apule'anga) 'oku 'ave ia ki he Polokalama Fefakatau'aki Fakavaha'apule'anga pea mo e 'Inivesimeni Muli makatu'unga 'i he ngaahi

		fatongia ki tu'apule'anga 'oku nau fakahoko pea mo e ngaahi fatongia 'a e tu'uaki mo kumi ha maketi. Ko e polokalama 4 'e tafataha pe ki hono tokonia 'o e ngaahi ngāue fakaelotofonua pea mo hono tokonia e ngaahi kautaha uta koloa ki tu'apule'anga ke hokohoko atu 'a hono hu atu 'o e ngaahi koloa lelei moe fua 'o e fonua
--	--	--

Kau Kasitomā tefito:

Ko e kau kasitomā tefito 'o e Polokalama Tokoni ki he Ngaahi Pisinisi 'oku kau ki ai 'a e ngaahi pisinisi fakalotofonua mo e kau pisinisi 'i he ngaahi sekitoa anga maheni pea mo e ngaahi sekitoa tau'ataina. 'Oku kau ki heni 'a e:

1. Ngaahi pisinisi iiki lolotonga mo e fa'ahinga 'e malava fokotu'u pisinisi
2. Ngaahi Sosaieti Fetokoni'aki & Kuletiti 'Iunioni lolotonga mo e fa'ahinga 'oku malava ke lesisita
3. Kau Ngoue iiki
4. Kau Toutai mo e faama ika
5. Kulupu 'a e kakai fefine
6. Kau Ngāue Fakamea'a
7. Kulupu To'utupu
8. Kau Ngaohi koloa fakalotofonua
9. Kau uta koloa ki tu'apule'anga

Ola 'o e Ngāue, Ngaahi Fatongia & Me'afua Fakahoko Fatongia ' a e Polokalama Tokoni ki he Ngaahi Pisinisi:

Tepile 11: Ola 'o e Ngāue, Ngaahi Fatongia & Me'afua Fakahoko Fatongia 'a e Polokalama 4: Tokoni ki he Ngaahi Pisinisi

Ola ngāue Fakapotungāue 4: Fakahoko ha polokalama tokoni ke langa hake ‘a e tu’unga fa’u koloa ‘a e ngaahi pisinisi fakaloto fonua								
Ola ngāue 1: Fakahoko ha tokoni fakalalakaka ke langa hake ‘a e tu’unga ‘o e ngaahi pisinisi ‘i he ngaahi kolo							SDG/TSDF	
Polokalama si’i	Ngaahi Ngāue ke Fakahoko	Me’afua Fakahoko Ngāue (KPIs)	2019/20 Tu’unga lolotonga	2020/21	2021/22	2022/23	Fika taketi	Fika me’afua
4.1 Fakalalakaka Fakapisinisi Fakakolo	i). Fakahoko ‘a hono fokotu’u pea mo hono fakalalakaka’i ‘o e ngaahi sosaieti fetokoni’aki ngoue ‘i he ngaahi kolo.	Lahi ‘o e ngaahi sosaieti fetokoni’aki kuo fokotu’u	37	10	15	20	9.3	9.3.1,9.3.2
	ii). Fakahoko mo fakalele ‘a e polokalama fakalalakaka ki he Sosaieti Fetokoni’aki ‘a e kau ngoue	Lahi ‘o e ngaahi sosaieti fetokoni’aki ‘oku nō pa’anga mei he polokalama Fakalalakaka ki he Sosaieti Fetokoni’aki ‘a e kau ngoue	25	10	15	20	9.3	9.3.1,9.3.2
	iii). Fokotu’u pea mo fakalalakaka’i e sosaieti fetokoni’aki lahi hono ua ki he ngoue.	Fokotu’u ‘o e sosaieti fetokoni’aki lahi hono ua ki he ngoue	1	1	1	0	9.3	9.3.1,9.3.2
	iv). Fokotu’u pea mo fakahoko ha polokalama ngāue ki hono uta e koloa ki tu’apule’anga ma’ae ngaahi sosaieti fetokoni’aki ngoue.	Lahi ‘o e ngaahi sosaieti fetokoni’aki ngoue ‘oku kau ki he polokalama uta koloa ki tu’apule’anga	37	7	15	20	9.3	9.3.1,9.3.2
Ola ngāue 2: Fakahoko ha tokoni ke fakalalakaka hake e tu’unga ‘o e ngaahi pisinisi lotoloto, iiki pea mo e iiki ‘aupito (MSMEs)							SDG/TSDF	

Polokalama si'i	Ngaahi Ngāue ke Fakahoko	Me'afua Fakahoko Ngāue (KPIs)	2019/20 Tu'unga lolotonga	2020/21	2021/22	2022/23	Fika taketi	Fika me'afua
4.2 Fakalakalaka 'o e Sekitoa 'ikai ke Lesisita	i). Fokotu'u pea mo fakahoko 'a e ngaahi polokalama ngāue fakataumu'a ki he langa hake 'a e tu'unga malava mo e ivi ngāue 'o e ngaahi pisinisi lotoloto, iiki pea mo e iiki 'aupito 'i he sekitoa 'ikai ke lesisita.	Lahi ' e ngaahi polokalama ako ma'ae ngaahi pisinisi lotoloto, iiki pea mo e iiki 'aupito 'oku fakahoko	0	8	10	12	8.2	8.2.1
	ii). Fokotu'u pea mo fakahoko 'a e ngaahi polokalama tokoni ki hono fakalelei'i mo fakalakalaka 'a e tu'unga lelei 'o e ngaahi koloa 'oku fo'u 'e he ngaahi pisinisi lotoloto, iiki pea mo e iiki 'aupito 'i he sekitoa 'ikai ke lesisita.	Lahi 'o e ngaahi poloseki tokoni ki hono fakalelei'i mo fakalakalaka tu'unga 'o e koloa kuo tufaki ki he ngaahi pisinisi lotoloto, iiki pea mo e iiki 'aupito	40	20	25	30	8.2	8.2.1
Ola ngāue 3: Fakahoko ha tokoni fakalakalaka ke langa hake e tu'unga 'o e ngaahi pisinisi fakalotofonua							SDG/TSDF	
Polokalama si'i	Ngaahi Ngāue ke Fakahoko	Me'afua Fakahoko Ngāue (KPIs)	2019/20 Tu'unga lolotonga	2020/21	2021/22	2022/23	Fika taketi	Fika me'afua
4.3 Fakalakalaka 'o e ngaahi Pisinisi Fakalotofonua	i). Fakahoko ha ngaahi polokalama tokoni ma'ae ngaahi pisinisi fakalotofonua ki hono fa'u ha koloa fakalotofonua 'oku 'i ha tu'unga ma'olunga.	Lahi 'o e ngaahi pisinisi fa'u koloa fakalotofonua 'oku pou pou'i mo tokoni'i	15	20	20	20	9.2	9.2.1
	ii). Fakahoko ha ngaahi polokalama pe kemipeini ke faka'ai'ai mo pou pou'i hono fa'u e ngaahi koloa fakalotofonua pea mo e ngaahi kautaha fa'u koloa fakalotofonua.	Lahi 'o e ngaahi polokalama mo e ngaue 'oku fakahoko ki he tu'uaki	0	6	7	10	9.2	9.2.1

	iii). Tokoni ki hono tu'uaki e ngaahi koloa fakalotofonua pea mo e ngaahi pisinisi fakalotofonua 'i he ngaahi fe'auhi fakalotofonua pea mo e ngaahi faka'ali'ali koloa fakalotofonua.	Lahi 'o e ngaahi faka'ali'ali koloa 'oku fakahoko mo tokangaekina	4	5	5	5	9.2	9.2.1
Ola ngāue 4: Fakahoko ha tokoni 'i he tafa'aki uta koloa ki tu'apule'anga ma'ae kau fa'u koloa fakalotofonua pea mo e kau hū koloa ki tu'apule'anga fakalotofonua							SDG/TSDF	
Polokalama si'i	Ngaahi Ngāue ke Fakahoko	Me'afua Fakahoko Ngāue (KPIs)	2019/20 Tu'unga lolotonga	2020/21	2021/22	2022/23	Fika taketi	Fika me'afua
4.4 Fakalakalaka 'o e hū koloa ki tu'apule'anga	i). Fokotu'u mo fakahoko e ngāue ki he ngaahi fale tanaki koloa fo'ou pea mo e ngaahi senitā maketi fo'ou kae pehe ki hono fakalelei'i e ngaahi fale tanaki koloa lolotonga mo e ngaahi senitā maketi lolotonga 'i Tonga.	Lahi 'o e ngaahi fale tanaki koloa mo e ngaahi senitā maketi kuo tokoni'i	2	1	1	1	9.3	9.3.1
	ii). Fakahoko e ngāue ki hono tanaki, fakalelei'i mo uta ki tu'apule'anga 'a e koloa mei he kau fa'u koloa fakalotofonua ki he ngaahi maketi uta koloa 'i muli.	Lahi 'o e koniteina kuo fa'o pea uta atu ki tu'apule'anga	27	12	20	30	9.3	9.3.1
	iii). Fakahoko ha ngaahi polokalama tokoni ke fakalakalaka hake e ngaahi koloa fakalotofonua 'oku uta ki tu'apule'anga.	Lahi 'o e ngaahi kautaha uta koloa ki tu'apule'anga kuo tokoni'i	0	4	5	5	9.3	9.3.1

FAKAMĀ'OPO'OPO 'O E POLOKALAMA 4: PATISETI, KAU NGĀUE & NGAHI NGĀUE FO'OU

Ko e patiseti mo e kau ngāue 'a e Polokalama 4 ki he 20/21 – 2022/23 'oku hā ia 'i he tepile 'i lalo.

Fakamatala	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23
Patiseti (\$)	2,372,600	1,001,200	1,001,200	1,001,200
Ngaahi Vāhenga	260,100	256,500	256,500	256,500
Pa'anga Ngāue	2,112,500	1,135,900	1,135,900	1,135,900
Kau Ngāue Tu'uma'u	9	10	10	10
Kau Taki Ngāue	1	1	1	1
Kau Ngāue Fakapalofesinale	3	4	4	4
Kau Ngāue kehe	5	5	5	5
Kau Ngāue Lau 'aho	4	2	2	4

Ko e ngāue fo'ou 'a e Polokalama 4 na'e fokotu'u atu ki he Palani Ngāue 2020/21-2022/23 ko 'eni 'oku hā ia 'i he tepile 'i lalo.

Ngaahi Ngāue Fo'ou	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23
1. Fokotu'u 'o e ngaahi sosaieti fetokoni'aki mo e polokalama ngaue ki hono fakaivia 'o e kau ngoue	500,000	500,000	500,000	500,000
2. Poloseki ki he Kuletiti 'Iunioni mo e Nō ki he Ngaahi Ngāue Fakalakalaka	0	0	0	0
3. Fakalelei'i 'a e fale fa'o'anga koloa 'i 'Eua mo Vava'u	500,000	0	0	0
4. Langa 'o e fale fa'o'anga koloa fakavahe 'i he Vahenga Hihifo	800,000	0	0	0
5. Langa 'o e maketi fo'ou 'a Tonga 'i 'Apia, Ha'amoā	1,002,000	0	0	0

Polokalama 5: Ngāue ‘a e Kakai

Ko e Polokalama Ngāue ‘a e Kakai ‘oku ‘i ai e polokalama si’i ‘e tolu (3).

5.1 Ngaahi Lao Tokangaekina e Ma’u Ngāue;

5.2 Fekumi mo Tanaki Ngaahi Ma’u’anga Fakamatala ki he Ngaahi Ngāue Fakalotofonua;

5.3 Ngaahi Makatu’unga mo e Ngāue Taau ki he Ngāue ‘a e Kakai

Ngaahi Liliu

Liliu mei he Palani Ngāue moe Patiseti ki mu’a	Hokohoko	Liliu iiki	Liliu Lalahi	Fo’ou
--	-----------------	------------	--------------	-------

Palani Ngāue Kimu’a	Ngaahi Liliu	Fakamatala
Polokalama 5: Ngāue ‘a e Kakai 5.1 Ngaahi Lao Tokangaekina e Ma’u Ngāue; 5.2 Fekumi mo Tanaki Ngaahi Ma’u’anga Fakamatala ki he Ngaahi Ngāue Fakalotofonua; 5.3 Ngaahi Makatu’unga mo e Ngāue Taau ki he Ngāue ‘a e Kakai		‘Ikai ke ‘i ai ha liliu ki he Polokalama ni ‘o fakahoa kihe Palani Ngāue fakamuimui.

Kau Kasitomā tefito:

Ko e kau kasitomā tefito ‘a e Polokalama ki he Ngāue ‘a e Kakai ‘oku kau ki ai ‘a e fa’ahinga kotoa pe ‘oku nau ‘i he maketi ‘o e kau ngāue. ‘Oku kau ki ai ‘a e fa’ahinga ni:

1. Kau ngāue muli mo e kau ngāue fakalotofonua pea mo e kau ngāue ‘i he sekitoa ‘oku lesisita mo e sekitoa ‘oku te’eki ke lesisita
2. Kau pule ngāue’anga mo e ngaahi pisinisi ‘oku lesisita
3. Ngaahi kulupu pe kautaha ‘a e kau ngāue
4. Ngaahi kulupu pe kautaha ‘a e kau pule ngāue’anga
5. Kakai ‘oku te’eki ke ma’u ha ngāue

Ola ‘o e Ngāue, Ngaahi Fatongia & Me’afua Fakahoko Fatongia ‘a e Polokalama Ngāue ‘a e Kakai:

Tepile 12: Ola 'o e Ngāue, Ngaahi Fatongia & Me'afua Fakahoko Fatongia 'a e Polokalama 5: Ngāue 'a e Kakai

Ola ngāue Fakapotungāue 5: Ngaahi makatu'unga 'i he maketi ki he ngāue 'a e kakai 'oku poupu ki he tupu 'a e pisinisi, ngāue taau pea moe lahi 'o e kakai 'oku ngāue ki he ngaahi pisinisi 'oku lesisita moe ngaahi pisinisi te'eki ke lesisita								
Ola ngāue 1: Fokotu'u ha founa ngāue ke fakalelei'i e ngaahi lao tokangaekina e ma'u ngāue							SDG/TSDf	
Polokalama si'i	Ngaahi Ngāue ke Fakahoko	Me'afua Fakahoko Fatongia (KPIs)	2019/20 Tu'uunga lolotonga	2020/21	2021/22	2022/23	Fika taketi	Fika me'afua
5.1 Ngaahi Lao Tokangaekina e Ma'u Ngāue	i) Fakakakato e Lao ki he Ngaahi Vā Fakangāue ki he 2019 na'e fakapaasi 'e he Kapineti pea toki fakahu ki Fale Alea.	Fakahu e Lao ki he Ma'u Ngāue ki he Fale Alea	1	1	1	1	8.5,8.7,8.8	8.5.1,8.5.2, 8.7.1,8.8.1, 8.8.2
	ii) Fakahoko pea muimui'i e Lao Felave'i mo e Ma'u Ngāue ki he 2019 – 'i ai e ngaahi kongā fiema'u ke fakahoko he vave taha.	Tali pea fakapaasi e Lao ki he Ma'u Ngāue ke kamata e ngaue	1	1	1	1	8.5,8.7,8.8	8.5.1,8.5.2, 8.7.1,8.8.1, 8.8.2
	iii) Fatu 'a e tu'utu'uni ngāue ki he Lao ki he Ngaahi Vā Fakangāue.	Tali e tu'utu'uni ngaue ki he ma'u ngāue	0	1	1	1	8.5,8.7,8.8	8.5.1,8.5.2, 8.7.1,8.8.1, 8.8.2
	iv) Komiti Fale'i ki he Ngaahi Vā Fakangāue (ERAC) 'o fakatatau ki he Lao Felave'i mo e Ma'u Ngāue.	Lesisita e komiti fale'i ki he ngaahi vā fakangāue 'o fakatatau ki he lao ki he ngaahi vā fakangaue	0	1	1	1	8.5,8.7,8.8	8.5.1,8.5.2, 8.7.1,8.8.1, 8.8.2
	Fokotu'u ha sino faka-Komisoni.	Tali 'e he Kapineti e sino faka-Komisoni	0	1	1	1	8.5,8.7,8.8	8.5.1,8.5.2, 8.7.1,8.8.1, 8.8.2
	v) Fakalotoa pea mo tokonia 'a e ngaahi kautaha 'i he ngaahi sekitoa kenau lesisita 'o kau ai mo	Lesisita e ngaahi kulupu kau pule	12	14	16	18	8.5,8.7,8.8	8.5.1,8.5.2, 8.7.1,8.8.1, 8.8.2

	e ngaahi kulupu kau pule ngāue'anga moe ngaahi kulupu 'a e kau ngāue 'o fakatatau ki he Lao ki he Ngaahi Vā Fakangāue.	ngaue'anga mo e ngaahi kulupu 'a e kau ngaue 'o fakatatau ki he lao ki he ngaahi vā fakangaue						
	vi) Fakahoko ha ngaahi polokalama fakaako ke fakalakalaka'i e 'ilo mo e taukei ki he ngaahi Lao ki he Ngaahi Vā Fakangāue.	Fakakakato e ngaahi polokalama fakaako	0	2	4	4	8.5,8.7,8.8	8.5.1,8.5.2,8.7.1,8.8.1,8.8.2
Ola ngāue 2: Fokotu'u pea fakahoko ha founa ngāue 'e lava ke ma'u mai ha ngaahi ma'u'anga fakamatala ki he ngaahi ngāue fakaloto fonua 'o kau ki ai e me'afua 'o e ma'u ngāue ki he sekitoa 'ikai ke lesisita ke fatu 'aki ha ngaahi tu'utu'uni ke fakasi'isi'i e masiva 'ango'ango 'a e kakai								SDG/TSDF
Polokalama si'i	Ngaahi Ngāue ke Fakahoko	Me'afua Fakahoko Fatongia (KPIs)	2019/20 Tu'uunga lolotonga	2020/21	2021/22	2022/23	Fika taketi	Fika me'afua
5.2 Fekumi mo Tanaki Ngaahi Ma'u'anga Fakamatala ki he Ngaahi Ngāue Fakaloto fonua	i) Fokotu'utu'u ha palani ke fakahoko ha fekumi ke tanaki ha ngaahi ma'u'anga fakamatala ki he ngāue 'a e kakai.	Tali e ngaahi fokotu'utu'u ke fakahoko ha fekumi ke tanaki ha ngaahi ma'u'anga fakamatala	1	2	4	6	8.3 & 8.6	8.3.1,8.6.1
	ii) Fokotu'u ha ngaahi fakakaukau 'oku lelei ke fua 'aki e ma'u ngāue 'i he sekitoa 'ikai ke lesisita fakatatau ki he tu'unga fakalukufua.	Malava ke fua e ma'u ngaue 'i he sekitoa 'ikai ke lesisita 'i he 'ofisi sitesitika 'a Tonga	1	1	1	1	8.3	8.3.1

	iii) Fakalelei'i e tanaki'anga fakamatala lolotonga ki he ngāue 'a e kakai ke fakakau ki ai e ngaahi ma'u'anga fakamatala fekau'aki moe ma'u ngāue.	Fokotu'u e tanaki'anga fakamatala	1	1	1	1	8.3, 8.5, 8.7 & 8.8	8.3.1,8.5.1, 8.5.2,8.7.1, 8.8.1,8.8.2
	iv) Tufaki e ngaahi ma'u'anga fakamatala ki he ngāue 'a e kakai faka-kuata ki he ngaahi kupu felave'i.	Lahi 'o e ngaahi maketi ki he ngaue 'a e kakai	0	1	1	1	8.5,8.7,8.8	8.5.1,8.5.2, 8.7.1,8.8.1, 8.8.2
	v) Tauhi e ngaahi ma'u'anga fakamatala, fekumi ki he ma'u'anga fakamtala ke malu ke lava fatu ha ngaahi tu'utu'uni ngāue.	Lahi 'o e ngaahi fale'i 'oku fakahoko mo e ngaahi tu'utu'uni kuo fakahoko	1	1	1	1	8.5,8.7,8.8	8.5.1,8.5.2, 8.7.1,8.8.1, 8.8.2
	vi) Sivi'i e ngaahi visa kole ngāue fakatu'apule'anga kotoa pe mei he 'Imikuleisoni Tonga.	Peseti 'o e muimui ki he ngaahi makatu'unga ki he kole visa ngaue	90%	95%	95%	95%	8.5,8.7,8.8,8.9	8.5.1,8.5.2, 8.7.1,8.8.1, 8.8.2,8.9.1, 8.9.2
	vii) Ke sivi'i 'a e tu'utu'uni mo e ngaahi founa ngāue ki hono sivi'i 'o e ngaahi visa ma'u ngāue ke toe lelei ange.	Lahi 'o e ngaahi visa kole ngaue kuo fakakakato	1	1	1	1	8.5,8.7,8.8,8.9	8.5.1,8.5.2, 8.7.1,8.8.1, 8.8.2,8.9.1, 8.9.2
Ola ngāue 3: Fokotu'u pea fakahoko ha founa ngāue ki hono faka'ai'ai e ngāue taau mo e ngaahi makatu'unga ki he ngāue 'a e kakai								SDG/TSDF
Polokalama si'i	Ngaahi Ngāue ke Fakahoko	Me'afua Fakahoko Fatongia (KPIs)	2019/20 Tu'uunga lolotonga	2020/21	2021/22	2022/23	Fika taketi	Fika me'afua
5.3 Ngaahi Makatu'unga mo e Ngāue Taau ki he	i) Fakapaasi 'o e Konivesio 'a e Kautaha Fakamamani lahi ki he Ngāue 'a e Kakai fekau'aki mo e	Fakapaasi mei he Komiti Lao 'o e Konivesio 'a e Kautaha	1	1	1	1	8.7	8.7.1

Ngāue ‘a e Kakai	fanau iiki ‘oku fakangāue’i (Fika. 182).	Fakakamamani lahi ki he Ngaue ‘a e Kakai fekau’aki mo e fanau iiki ‘oku fakangaue’i						
	ii) Fakapaasi ‘o e Konivesio ‘a e Kautaha Fakamamani lahi ki he Ngāue ‘a e Kakai fekau’aki mo e ta’u motu’a si’isi’i taha ke faka’atā ke ma’u ngāue (Fika. 138).	Fakapaasi mei he Komiti Lao ‘o e Konivesio ‘a e Kautaha Fakakamamani lahi ki he Ngaue ‘a e Kakai fekau’aki mo e ta’u motu’a si’isi’i taha ke faka’atā ke ma’u ngaue	0	0	1	1	8.7	8.7.1
	iii) Lipooti ‘a e Makatu’unga Fakamamani lahi ki he Ngāue ‘a e Kakai fekau’aki moia mo e ngaahi tefito’i Konivesio ‘o tatau pe ‘oku fakapaasi pe ‘ikai.	Lahi ‘o e ngaahi lipooti ‘oku fakapaasi ‘e he Kapineti pea fakahu ki he Kautaha Fakamamani lahi ki he Ngaue ‘a e Kakai	8	8	6	6	8.7	8.7.1
	iv) Savea fekau’aki mo e ngaahi ‘isiu fakamamani lahi ‘i he Ngāue ‘a e Kakai.	Fakakakato e savea fekau’aki mo e ngaahi ‘isiu fakamamani lahi ‘i he Ngaue ‘a e Kakai	1	1	1	1	8.3, 8.5, 8.6, 8.7 & 8.8, 8.b	8.3.1,8.5.1, 8.5.2,8.6.1, 8.7.1,8.8.1, 8.8.2,8.b.1

	v) Fakafofonga ki he konifelenisi fakata'u 'a e Kautaha Fakamamanilahi ki he Ngāue 'a e Kakai.	Peseti 'o e ngaahi kole 'a Tonga 'oku tali mei he konifelenisi	50%	60%	70%	80%	8.3, 8.5, 8.6, 8.7 & 8.8, 8.b	8.3.1,8.5.1, 8.5.2,8.6.1, 8.7.1,8.8.1, 8.8.2,8.b.1
	vi) Tokangaekina pea fakahoko 'a e Polokalama Fakafonua 'a Tonga ki he Ngāue Taau (DWCP)	Fakamo'oni 'a Tonga ki he polokalama fakafonua 'a Tonga ki he ngaue taau	0	1	1	1	8.3, 8.5, 8.6, 8.7 & 8.8, 8.b	8.3.1,8.5.1, 8.5.2,8.6.1, 8.7.1,8.8.1, 8.8.2,8.b.1
	vii) Polokalama ako mo e ngaahi polokalama ke fakamalohia 'a e 'ilo ki he ngaahi makatu'unga fakamamani lahi ki he ngāue 'a e kakai 'oku fakapaasi mei he konivesio fakamamani lahi ki he ngāue 'a e kakai.	Lahi 'o e ngaahi polokalama fakaako 'oku fakahoko 'i loto he ta'u fakapa'anga	2	4	6	8	8.7	8.7.1

Fakamā'opo'opo 'o e Polokalama 5: Patiseti, Kau Ngāue & Ngaahi Ngāue Fo'ou

Ko e patiseti mo e kau ngāue 'a e Polokalama 5 ki he 20/21 – 2022/23 'oku hā ia 'i he tepile 'i lalo.

Fakamatala	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23
Patiseti (\$)	519,600	463,000	463,000	463,000
Ngaahi Vahenga	258,000	258,000	258,000	258,000
Pa'anga Ngāue	261,600	205,000	205,000	205,000
Kau Ngāue Tu'uma'u	7	6	6	6
Kau Taki Ngāue	1	1	1	1
Kau Ngāue Fakapalofesinale	4	4	4	4
Kau Ngāue kehe	2	1	1	1
Kau Ngāue Lau'aho	1	2	2	2

Ko e ngāue fo'ou 'a e Polokalama 5 na'e fokotu'u atu ki he Palani Ngāue 2020/21-2022/23 ko 'eni 'oku hā ia 'i he tepile 'i lalo.

Ngaahi Ngāue Fo'ou	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23
1.Fakahoko 'o e lao ngāue	225,000	225,000	225,000	225,000
2.Lipooti ki he maketi 'o e ngaahi ngāue'anga 'i Tonga	100,000	100,000	100,000	100,000
3.Tu'utu'uni ngāue fakafonua ki he ngāue	100,000	100,000	100,000	100,000
4.Fakahoko 'o e konivesio ki he founa hala hono fakangāue'i 'o e fanau (C182)	225,000	225,000	225,000	225,000

Polokalama 6: Tokangaekina e Konisiuma moe Fefakatau'aki Lelei

Ko e Polokalama Tokangaekina e Konisiuma moe Fefakatau'aki Lelei 'oku 'i ai e polokalama si'i 'e fa (4). Ko e ngaahi polokalama fakaikiiki 'eni:

6.1 Lao ki hono faka'ai'ai e malu 'o e Konisiuma

6.2 Fakalakalaka 'o e 'Ilo mo e Taukei 'o e Konisiuma

6.3 Fakafuofua 'o e Totongi Koloa

6.4 Muimui'i mo vakai'i pe 'oku fai pau e ngaahi pisinisi ki he tu'utu'uni 'oku tuku atu mei he Potungāue

Ngaahi Liliu

Liliu mei he Palani Ngāue moe Patiseti ki mu'a	Hokohoko	Liliu iiki	Liliu lalahi	Fo'ou
--	----------	-------------------	--------------	-------

Palani Ngāue Kimu'a	Ngaahi Liliu	Fakamatala
Polokalama 6: Tokangaekina e Konisiuma moe Fefakatau'aki Lelei 6.1 Ngaahi fokotu'u Lao ki he Tokangaekina 'o e Konisiuma; 6.2 Fakalakalaka 'o e 'Ilo mo e Taukei 'o e Konisiuma 6.3 Fakafuofua 'o e Totongi Koloa	Polokalama 6: Tokangaekina e Konisiuma moe Fefakatau'aki Lelei 6.1 Ngaahi fokotu'u Lao ki he Tokangaekina 'o e Konisiuma; 6.2 Fakalakalaka 'o e 'Ilo mo e Taukei 'o e Konisiuma 6.3 Fakafuofua 'o e Totongi Koloa 6.4 Muimui'i mo vakai'i pe oku fai pau e ngaahi pisinisi ki he tu'utu'uni 'oku tuku atu mei he Potungāue.	Koe liliu ki he polokalama ni ko hono toe fakalahi mai e polokalama si'i mei he tolu (3) ki he fa (4) makatu'unga mei hono fakahiki mai e polokalama fakaikiiki 6.4 mei he Polokalama 1.

Kau Kasitomā Tefito:

Ko e kau kasitomā tefito 'a e Polokalama Tokangaekina e Konisiuma moe Fefakatau'aki Lelei ko e kau konisiuma. 'I he taimi tatau, 'oku toe fakahoko fatongia 'a e polokalama ni ki he ngaahi pisinisi 'oku lesisita 'o kau ki ai e fa'ahinga ni:

1. Kautaha tufaki koloa (Kautaha hū Koloa mai mei muli moe Falekoloa Lalahi)
2. Pisinisi Taautaha (Falekoloa Fakataumovetevete moe Ngaahi Pausa)
3. Kautaha fakahoko ngaahi sevesi (tekisi, ngaahi loli uta mamafa, pasi)
4. Kautaha Tufaki Lolo moe Kasa
5. Ngaahi Sevesi ki he 'Uhila

**Ola ‘o e Ngāue, Ngaahi Ngāue moe Ngaahi me’afua ma’ae tokangaekina e malu ‘a
e konisiuma moe fefakatau’aki lelei**

Tepile 13: Ola 'o e Ngāue, Ngaahi Fatongia & Me'afua Fakahoko Fatongia 'a e Polokalama 6: Tokangaekina e Konisiuma mo e Fefakatau'aki Lelei

Ola ngāue Fakapotungāue 6: Fokotu'u 'o ha founga ngāue taa'u ke malu'i 'a e totonu 'a e konisiuma pea moe fefakatau'aki lelei pea ke ne tataki 'a e fefakatau'aki 'a e konisiuma moe pisinisi								
Ola ngāue 1: Fokotu'utu'u mo fakahoko 'o ha founga ngāue ke fakalelei'i 'a e 'ataakai fakalao ki he kau konisiuma							SDG/TSDF	
Polokalama si'i	Ngaahi Ngāue ke Fakahoko	Me'afua Fakahoko Ngāue (KPIs)	2019/20 Tu'unga lolotonga	2020/21	2021/22	2022/23	Fika taketi	Fika me'afua
6.1 Lao ki hono faka'ai'ai e malu 'o e Konisiuma	i) Ko hono Fakalelei'i 'a e Halafononga ki he Ngaahi Ngāue Fakalao ma'ae kau Konisiuma.	Lahi ngaahi palani Fakalelei ki he ngaahi Ngāue Fakalao ma'ae Konisiuma ne fakahoko 'i he ta'u	0	1	2	3	16.6	16.6.2
	ii) Fakakakato 'a hono vakai'i e ngaahi tu'utu'uni ngāue 'a e Lao ki he pule'i 'o e fakafuofua 'o e totongi koloa pea fakahu atu ki he kapineti.	% Ngāue ne fakahoko kihe tu'utu'u ni ngāue 'a e Lao ki he pule'i 'o e Totongi Fe'unga	20	50	75	100	16.6	16.6.2
	iii) Vakai'i 'a e ngaahi tu'utu'u ni ngāue ki he Lao Fakaangaanga ki hono Malu'i 'o e Konisiuma pea ke fakahu atu ki he Kapineti.	% Ngāue ne Fakahoko ki he ngaahi tu'utu'u ni ngāue ki he Lao Fakaangaanga ki hono Malu'i 'o e Konisiuma	n/a	25	50	75	16.6	16.6.2
	iv) Fa'u 'a e ngaahi makatu'unga mo e polokalama ki hono fakamalohia 'o e me'afua pehe ki he ngaahi tu'utu'uni ngāue 'oku ha 'i he Lao ki he Fua Mamafa moe Ngaahi Fua Kehekehe.	% Ngāue ne Fakahoko ki he ngaahi tu'utu'u ni ngāue 'oku ha 'i he Lao 'o e Ngāue Me'afua	n/a	n/a	25	50	16.6	16.6.2
	v) Toe siofi 'a e ngaahi fokotu'utu'u ke lesisita koe memipa 'o e puleanga 'i he ngaahi kautaha	Lahi e ngaahi memipaa kuo lesisita	n/a	1	2	3	16.6	16.6.2

	fakatu'apuleanga hange koe kautaha fakamamani lahi 'o e Konisiuma (OIML, PASC).							
	vi) Fa'u 'o ha polokalama ngāue ki hono fokotu'u 'o e Kosilio ki he Konisiuma 'i Tonga pea ke tali mo fakahu ki he Kapineti.	Lahi ngaahi palani ngāue ne Fakahoko	n/a	n/a	1	2	16.6	16.6.2
	vii) Toe siofi mo fokotu'u ha ngaahi makatu'unga pau ki hono Malu'i 'a e Konisiuma (kau ai PSDI moe CI).	Lahi ngaahi palani ngāue fo'ou kuo fo'u	n/a	1	1	1	16.6	16.6.2
Ola ngāue 2: Fokotu'utu'u mo fakahoko 'o ha founa ngāue ke fakamalohia 'a e konisiuma 'aki 'a e fakalahi 'a e polokalama ki he fakalakalaka 'o e 'ilo mo e taukei								SDG/TSDF
Polokalama si'i	Ngaahi Ngāue ke Fakahoko	Me'afua Fakahoko Ngāue (KPIs)	2019/20 Tu'unga lolotonga	2020/21	2021/22	2022/23	Fika taketi	Fika me'afua
6.2 Fakalakalaka 'o e 'ilo mo e Taukei 'o e Konisiuma	i) Koe Polokalama ako fakata'u ki he Tokangaekina e Konisima ke fakalelei'i pea mo fakamo'oni kiai 'a e Taki Ngāue.	Lahi 'o e ngaahi Palani ngāue kuo 'osi fakakakato	5	8	10	12	2.1,3.a	2.1.1,2.1.2,3.a.1
	ii) Fakahoko ma'u pe 'a hono tuku atu 'a e ngaahi fakamatala 'i he peesi feisipuka mo e ngaahi naunau fakangāue.	Lahi 'o e konisiuma/ kakai 'oku nau 'a'ahi ki he peesi ni	3000	4000	5000	6000	2.1,3.a	2.1.1,2.1.2,3.a.1
	iii) Ngaahi sevesi mo e feitu'u ki he talitali 'anga kakai.	Lahi 'o e ngaahi Palani ngāue kuo 'osi fakakakato	n/a	2	4	5	2.1,3.a	2.1.1,2.1.2,3.a.1
	iv) Fakatupulaki e ngaahi founa ke fakalakalaka ange e 'ilo e Konisiuma ki honau fatongia 'i he Fakatataa mo e ngaahi tu'uaki kehe.	Lahi 'o e ngaahi polokalama ki he fakalakalaka 'o e 'ilo moe taukei 'a e Konisiuma	2	4	6	8	2.1,3.a	2.1.1,2.1.2,3.a.1

	v) 'Aho Fakamamani lahi ki he Tokangaekina 'a e Totonu 'o e Konisiuma.	Lahi 'o e ngaahi polokalma ke fakamanatua 'aki e 'Aho fakamamani lahi ki he Tokangaekina e Totonu 'o e Konisiuma	1	2	2	2	2.1,3.a	2.1.1,2.1.2,3.a.1
	vi) Polokalama ako makehe ki he Tokangaekina e Konisiuma 'i he 'A'ahi Ngoue/ 'Aho fakamamani lahi e Me'atokoni moe ngaahi polokalama kehe.	Lahi e ngaahi polokalama makehe ki he tokangaekina e Totonu e Konisiuma	2	2	2	2	2.1,3.a	2.1.1,2.1.2,3.a.1
	vii) Lesisita mo Fakahu ki he komipiuta 'a e ngaahi launga oku fakahoko mai.	Lahi 'o e ngaahi Palani ngāue kuo 'osi fakakakato	1	1	1	1	2.1,3.a	2.1.1,2.1.2,3.a.1
Ola ngāue 3: Fokotu'u mo fakahoko e ngāue ki he ngaahi fale'i mo e ngaahi tu'utu'uni 'a e Komiti Pule Fe'unga ki he ngaahi koloa mo e ngaahi sevesi 'oku pule'i 'e he Potungāue								SDG/TSDF
Polokalama si'i	Ngaahi Ngāue ke Fakahoko	Me'afua Fakahoko Ngāue (KPIs)	2019/20 Tu'unga lolotonga	2020/21	2021/22	2022/23	Fika taketi	Fika me'afua
6.3 Fakafuofua 'o e Totongi Koloa	i) Totongi fakamahina, fakakuata pea mo e fakata'u e lolo pea mo e kasa.	Peseti liliu fakata'u 'o e 'avalisi 'I he totongi 'o e Lolo moe Kasa (LPG)	n/a	2%	2%	2%	2.1	2.1.1
	ii) Muimui'i mo hono vakai'i e tu'unga oku 'iai e totongi e ngaahi koloa Pule'i.	Lahi 'o e ngaue 'oku fakahoko 'i he ta'u	n/a	2	2	2	2.1	2.1.1

	iii) Palani Ngāue ki he fengāue'aki mo kinautolu 'oku nau hū koloa mai mei Tu'apule'anga 'o kau ki ai e Potungāue Tukupau moe Tute.	Peseti liliu fakata'u 'o e 'avalisi 'I he totongi 'oe ngaahi koloa Pule'i	n/a	2%	2%	2%	2.1	2.1.1
	iv) Polokalama faka komipiuta ki he totongi Lolo moe Kasa.	Lahi e ngaahi palani ngāue kuo lava lelei.	n/a	2	2	2	2.1	2.1.1
	v) Sekelitali ki he Komiti ki he Pule Fe'unga 'a Tonga.	Lahi 'o e ngaahi tu'utu'uni ngāue kuo tali	2	3	3	3	2.1	2.1.1
	vi) Fakahoko ha ngaahi fekumi mo ha savea ki he ngaahi koloa pule'i kuo fokotu'u atu 'i he maketi.	Lahi 'o e savea 'oku fakahoko 'i he ta'u	3	3	3	3	2.1	2.1.1
Ola ngāue 4: Fakahoko e ngaahi polokalama ki hono fakatoto'aki, muimui'i pea mo hono vakai'i 'oku fai pau e ngaahi pisinisi ki he tu'utu'uni 'oku tuku atu mei he Potungāue fakau'aki mo e Konisiuma								SDG/TSDF
Polokalama si'i	Ngaahi Ngāue ke Fakahoko	Me'afua Fakahoko Ngāue (KPIs)	2019/20 Tu'unga lolotonga	2020/21	2021/22	2022/23	Fika taketi	Fika me'afua
6.4 Muimui'i mo vakai'i pe 'oku fai pau e ngaahi pisinisi ki he tu'utu'uni 'oku tuku atu mei he Potungāue	i) Polokalama faka uike ki hono vakai'i mo muimui'i e fakahoko ngāue 'o fakatatau ki he ngahai lao (Lao ki he Tokangaekina 'o e Konisiuma, Lao ki he totongi koloa, Lao ki he ngaahi me'afua mamafa mo loloa).	Peseti 'o e ngaahi pisinisi oku muimui totonu ki he alo moe tu'utu'uni	n/a	5	20	30	16.6	16.6.1
	ii) Sivi mo tesi 'a e ngaahi mea'afua mamafa mo loloa pehe ki he ngaahi pausa pea fokotu'u mo hono sitapa.	Peseti 'o e ngaahi palani ngāue kuo lava lelei	80%	80%	80%	80%	16.6	16.6.1
	iii) Polokalama Va fengāue'aki 'o e ngaahi Potungāue 'a e Puleanga ke vakai'i 'a e fakahoko fatongia 'o fakatatau ki he lao.	Peseti 'o e ngaahi polokalama kuo lava he ta'u	10%	20%	40%	80%	16.6	16.6.1

	iv) Vā fengāue'aki mo e Potungāue Tukupau mo e Tute ki hono puke e ngaahi koloa 'oku 'ikai 'i he malumalu 'o e Lao.	Lahi e ngaahi ngāue kuo 'osi muimui'i	1	3	2	3	16.6	16.6.1
	v) Fakahu e ngaahi lipooti kuo lava fakatatau ki he ngaahi 'a'ahi kuo fakahoko.	Peseti ki he fakalakalaka 'o e ngaahi polokalama 'a'ahi mo hono muimui'i e lao	5%	10%	20%	50%	16.6	16.6.1
	vi) Fakakakato pea mo Analaiso e ngaahi lipooti kotoa, kau kiai hono sivi'i pea teuteu ke fakahoko kiai ha ngāue.	Lahi 'o e ngaahi keisi fakalao kuo osi fakahoko	n/a	2	5	10	16.6	16.6.1
	vii) Polokalama ki hono langa hake 'a e taukei 'o e kau 'ofisa 'oku nau vakai'i 'oku muimui pau e ngaahi pisinisi ki he lao	Lahi 'o e ngaahi polokalama na'e palani pea fakahoko 'i he ta'u	3	4	4	4	16.6	16.6.1

FAKAMĀ'OPO'OPO 'O E POLOKALAMA 6: PATISETI, KAU NGĀUE & NGAHI POLOSEKI FAKALAKALAKA FO'OU

'I he tēpile hoko hake 'oku 'oatu ai 'a e tu'unga lolotonga 'o e patiseti moe vahevahe 'o e kau ngāue ki he Polokalama 6 'i he ta'u fakapa'anga 2020/21 – 2022/23.

FAKAMATALA	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23
Patiseti Totonu (\$)	466,700	829,500	829,500	829,500
Ngaahi Vāhenga	145,500	385,100	385,100	385,100
Pa'anga Ngāue	321,200	444,400	444,400	444,400
Fakakātoa 'o e Kau Ngāue Tu'uma'u	5	16	17	18
Kau Taki Ngāue	1	1	1	2
Kau Ngāue Fakapalofesinale	3	7	7	7
Kau Ngāue Kehe	1	8	9	9
Kau Ngāue Lau'aho	1	2	2	1

Ko e ngaahi polokalama ngāue fo'ou 'oku fokotu'u 'i he Palani Ngāue ki he Polokalama 6:

FAKAMATALA	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23
1.Founga ngāue ki hono fa'u 'o e makatu'unga ki hono malu'i 'o e konisiuma	70,000	70,000	70,000	70,000
2.Polokalama ki hono fakalelei'i 'o e lolo	50,000	50,000	50,000	50,000
3.Fa'u 'o e lao ki he fua mamafa moe ngaahi fua kehekehe	100,000	100,000	100,000	100,000

Polokalama 7: Fefakatau’aki Fakavaha’apule’anga mo e ‘Inivesimeni Muli

Ko e Polokalama Fefakatau’aki mo e ‘Inivesi Muli ‘a ia na’e ‘uluaki ui ko e Polokama Tokoni ki he Fefakatau’aki Fakavaha’apule’anga ‘oku ‘i ai e polokalama fakaikiiki ‘e fa (4) ‘a ia koe fakalahi ia mei he polokalama si’i ‘e tolu (3) mei he polokalama ki mu’a. Ko e ngaahi polokalama fakaikiiki ‘eni:

7.1 Fakamatala Fefakatau’aki mo e Fekumi ki he Ngaahi Maketi

7.2 Tu’uaki mo Fakafaingamalie’i ‘a e Fokotu’u Pisinisi Muli ‘i Tonga

7.3 Alea Fefakatau’aki Fakavaha’apule’anga

7.4 Fakamāketi mo Tu’uaki ‘a e Koloa Hū Atu ki Tu’apule’anga

NGAAHI LILIU

Liliu mei he Palani Ngāue & Patiseti ki mu’a	Hokohoko Atu	Liliu iiki	Liliu Lahi	Fo’ou
--	--------------	-------------------	------------	-------

PALANI NGĀUE KIMU’A	NGAAHI LILIU	FAKAMATALA
Polokalama 7: Polokalama Tokoni ki he Fefakatau’aki Fakavaha’apule’anga 7.1 Ngaahi fakamatala (fika) ki he Fefakatau’aki & Fakatotolo ki he Ngaahi Māketi; 7.2 Tu’uaki mo e faitokonia ‘o e fokotu’u pisinisi muli ‘i Tonga; pea moe; 7.3 Ngaahi Alea Fefakatau’aki fakavaha’apule’anga & Ngaahi fatongia ki he kautaha fakamamanilahi ki he fefakatau’aki (WTO)	Polokalama 7: Fefakatau’aki Fakavaha’apule’anga mo e ‘Inivesi Muli 7.1 Fakamatala Fefakatau’aki mo e Fekumi ki he Ngaahi Māketi 7.2 Tu’uaki mo Fakafaingamalie’i ‘a e Fokotu’u Pisinisi Muli ‘i Tonga 7.3 Alea Fefakatau’aki Fakavaha’apule’anga 7.4 Fakamāketi mo Tu’uaki ‘a e Koloa Hū Atu ki Tu’apule’anga	Na’e vakai ki he mahu’inga ke fakafaikehekehe’i ‘a e ngaahi fakahoko fatongia ki he ngāue fakaloto fonua mo fakavaha’apule’anga. Koia ai, na’e to’o leva ‘a e Polokalama fakaikiiki ki he Fakamāketi mo Tu’uaki ‘a e Koloa Hū Atu ki Tu’apule’anga mei he Polokalama Tokoni ki hono Ngaahi Pisinisi ‘o ‘omi ki he malumalu ‘o e Polokalama Fefakatau’aki mo e ‘Inivesi Muli ‘o makatu’unga ‘i he ngaahi ngāue moe kasitomā tefito ‘a ia ‘oku nau ‘i tu’a ‘i Tonga ni. Na’e liliu ‘a e hingoa ‘o e Polokalama ki he Fefakatau’aki mo ‘Inivesi Muli ke fakamamafa’i ‘a e mahu’inga ‘o e ‘Inivesimeni ‘i he Ngaahi Taumu’a Ngāue ‘a e Pule’anga ki he ta’u ni.

Kau Kasitomā Tefito

Ko e kau kasitomā tefito ‘a e Polokalama Fefakatau’aki Fakavaha’apule’anga mo e ‘Inivesi Muli ko e ngaahi hoa ngāue ia ‘oku nau fakahoko ‘a e fefakatau’aki fakavaha’apule’anga ‘o e ngaahi koloa moe ngāue. ‘Oku kau ki ai ‘a e;

1. Ngaahi pisinisi iiki ‘oku uta koloa ki Tu’apule’anga
2. Ngaahi pisinisi ‘oku malava ke hū koloa ki Tu’apule’anga ka ‘oku te’eki ke hū koloa
3. Ngaahi pisinisi ‘oku hū koloa mei Tu’apule’anga
4. Kau ‘inivesitoa muli
5. Kau pisinisi mo e kau ‘inivesitoa fakaloto fonua
6. Ngaahi polokalama ngāue fakataimi ki Tu’apule’anga / mo e kau ta’ema’u ngāue
7. Kakai ‘o e Fonua
8. Ngaahi kupu fekau’aki ki he kautaha fakamamanilahi ki he fefakatau’aki (WTO) pea mo e ngaahi aleapau ki he fefakatau’aki (FTA)

Ola ‘o e Ngāue, Ngaahi Fatongia mo e Me’afua Fakahoko Fatongia ‘a e Polokalama Fefakatau’aki Fakavaha’apule’anga mo e ‘Inivesimeni Muli

Tepile 14: Ola ‘o e Ngāue, Ngaahi Fatongia & Me’afua Fakahoko Fatongia ‘a e Polokalama 7: Fefakatau’aki Favaha’apule’anga mo e ‘Inivesimeni Muli

Ola ngāue fakapotungāue 7: Fakahoko ha ngaahi polokalama tokoni ke fakalahi ‘a ‘etau ngaahi koloa ‘oku hu atu ki Tu’apule’anga pea mo faka’ai’ai ‘a e ‘inivesimeni mei muli								
Ola ngāue 1: Ngaahi koloa hū atu mo e māketi fo’ou							SDG/TSDf	
Polokalama Fakaikiiki	Ngaahi Ngāue ke Fakahoko	Me’afua Fakahoko Ngāue (KPIs)	2019/20 Tu’unga lolotonga	2020/21	2021/22	2022/23	Fika taketi	Fika me’afua
7.1 Fakamatala Fefakatau’aki mo e Fekumi ki he Ngaahi Māketi	i) Pule’i mo hono tanaki ‘o e ngaahi sitesitika fefakatau’aki ki he ma’ua’nga fakamatala mo e fale’i	Lahi ‘o e ngaahi maketi fo’ou ki he sekitoa takitaha	Ngoue 1 Toutai 1 Ngāue Fakamea’a 1	Ngoue 1 Toutai 1 Ngāue Fakamea’a 1	Ngoue 1 Toutai 1 Ngāue Fakamea’a 1	Ngoue 1 Toutai 1 Ngāue fakamea’a 1	1.1 9.2	1.1.1 9.2.1
		Lahi ‘o e ngaahi koloa fo’ou hu atu ki he māketi takitaha	1	1	1	1	1.1 9.2	1.1.1 9.2.1
		Lahi ‘o e ngaahi fakamatala ki he māketi fefakatau’aki kuo pulusi mo tuku atu fakakuata	1	4	4	4	1.1 9.2	1.1.1 9.2.1
	ii) Fakahoko ha fekumi ki he fehikitaki ‘a e kakai Tonga ‘i he māketi ‘i Nu’usila mo ‘Aositelelia	Lahi ‘o e ngaahi koloa fo’ou ‘oku hu atu faka-sekitoa	Ngoue 1 Toutai 1 Ngāue Fakamea’a 1	Ngoue 1 Toutai 1 Ngāue Fakamea’a 1	Ngoue 1 Toutai 1 Ngāue Fakamea’a 1	Ngoue 1 Toutai 1 Ngāue Fakamea’a 1	1.1 9.2	1.1.1 9.2.1
		Lahi ‘o e ngaahi fakamatala ki he māketi fefakatau’aki ‘oku pulusi mo tuku atu	1	4	4	4	1.1 9.2	1.1.1 9.2.1

		Lahi 'o e ngaahi māketi fo'ou faka-sekitoa	1	1	2	3	1.1 9.2	1.1.1 9.2.1
	iii) Fekumi ki he māketi 'i Nu'usila, 'Aositelelia mo Ha'amoā ('Apia & Pangopango)	Lahi 'o e ngaahi māketi fo'ou faka-sekitoa	Ngoue 1 Toutai 1 Ngāue Fakamea'a 1	Ngoue 1 Toutai 1 Ngāue Fakamea'a 1	Ngoue 1 Toutai 1 Ngāue Fakamea'a 1	Ngoue 1 Toutai 1 Ngāue Fakamea'a	1.1 9.2	1.1.1 9.2.1
		Lahi 'o e ngaahi koloa oku lolotonga hū atu mo e koloa fo'ou 'oku hu atu ki he māketi takitaha	1	1	1	1	1.1 9.2	1.1.1 9.2.1
		Lahi 'o e ngaahi māketi fo'ou ki he koloa hū atu					1.1 9.2	1.1.1 9.2.1
	iv) Sivi'i fakata'u ua 'a e ngaahi fiema'u 'o e pisinisi 'oku nau hu atu e koloa	Ngaahi palopalema ne fehanganagai e ngaahi sekitoa uta koloa ki tu'apule'anga kuo fai e ngāue kiai	Ngoue 1 Toutai 1 Ngāue Fakamea'a 1	Ngoue 1 Toutai 1 Ngāue Fakamea'a 1	Ngoue 1 Toutai 1 Ngāue Fakamea'a 1	Ngoue 1 Toutai 1 Ngāue Fakamea'a 1	1.1 9.2	1.1.1 9.2.1
Ola ngāue 2: Fokotu'utu'u mo fakahoko 'o ha founa ngāue ke fakamalohia 'a e konisiuma 'aki 'a e fakalahi 'a e polokalama ki he fakalakalaka 'o e 'ilo mo e taukei							SDG/TSDF	
Polokalama Fakaikiiki	Ngaahi Ngāue ke Fakahoko	Me'afua Fakahoko Ngāue (KPIs)	2019/20 Tu'unga lolotonga	2020/21	2021/22	2022/23	Fika taketi	Fika me'afua
7.2 Tu'uaki mo Fakafaingamali e'i 'a e Fokotu'u	i) Tu'uaki atu 'a e ngaahi faingamalie ki he 'inivesimeni 'o fakafou 'i he ngaahi faka'ali'ali	Lahi 'o e ngaahi polokalama tu'uaki 'o e 'inivesimeni muli	1	2	3	4	8.1 8.a 9.2 10.b	8.1.1 8.a.1 9.2.1 10.b.1

Pisinisi Muli 'i Tonga	fakamamani lahi moe ngaahi fakataha'anga ki he 'inivesimeni	Lahi 'o e ngaahi 'inivesimeni fo'ou 'oku hū mai	1	2	3	5	8.1 8.a 9.2 10.b	8.1.1 8.a.1 9.2.1 10.b.1
	ii) Tokangaekina 'o e 'inivesimeni	Lahi 'o e ngaahi pisinisi pe 'inivesimeni muli 'oku tokonia makatu'unga mei he tupu'i fonua pe ko e ngāue 'oku fakahoko	2	4	6	8	8.1 8.a 9.2 10.b	8.1.1 8.a.1 9.2.1 10.b.1
		Lahi 'o e ngaahi fakangatangata ki he 'inivesimeni kuo fakahoko 'a e ngāue kiai	1	1	2	3	8.1 8.a 9.2 10.b	8.1.1 8.a.1 9.2.1 10.b.1
	iii) Tu'uaki atu 'a e ngaahi faingamalie 'i Tonga ni 'o fakafou 'i he ngaahi faka'ali'ali moe ngaahi fakataha'anga ki he 'inivesimeni	Lahi 'o e ngaahi polokalama tu'uaki 'o e 'inivesimeni mei muli	1	2	3	4	8.1 8.a 9.2 10.b	8.1.1 8.a.1 9.2.1 10.b.1
	iv) Fokotu'utu'u mo teuteu'i 'a e ngaahi naunau ki hono faka'ai'ai 'o e 'inivesimeni	Lahi 'o e ngaahi pisinisi 'inivesimeni 'oku lesisita	1	2	3	4	8.1 8.a 9.2 10.b	8.1.1 8.a.1 9.2.1 10.b.1
	v) Fa'u ha tanaki'anga fakamatala (database) fekau'aki mo e ngaahi faingamalie ki he 'inivesimeni		0	1	0	0	8.1 8.a 9.2 10.b	8.1.1 8.a.1 9.2.1 10.b.1
	vi) Fokotu'utu'u mo teuteu'i ha ki'i tohi fakamatala ki he 'inivesimeni		0	1	0	0	8.1 8.a 9.2 10.b	8.1.1 8.a.1 9.2.1 10.b.1

	vii) Vakai'i 'a e fakamatala fakafonua ki he tu'utu'uni ngaue ki he 'inivesimeni 'i Tonga		0	0	1	0	8.1 8.a 9.2 10.b	8.1.1 8.a.1 9.2.1 10.b.1
	viii) Fokotu'u ha website ki he 'inivesimeni		0	0	1	0	8.1 8.a 9.2 10.b	8.1.1 8.a.1 9.2.1 10.b.1
Ola ngāue 3: Fokotu'u mo fakahoko e ngāue ki he ngaahi fale'i mo e ngaahi tu'utu'uni 'a e Komiti Pule Fe'unga ki he ngaahi koloa mo e ngaahi sevesi 'oku pule'i 'e he Potungāue								SDG/TSDf
Polokalama Fakaikiiki	Ngaahi Ngāue ke Fakahoko	Me'afua Fakahoko Ngāue (KPIs)	2019/20 Tu'unga lolotonga	2020/21	2021/22	2022/23	Fika taketi	Fika me'afua
7.3 Alea Fefakatau'aki Fakavaha'apule' anga	i) Vakai'i mo hono fakahu atu 'o e ngaahi fatongia ne te'eki kakato ki he WTO	Lahi 'o e ngaahi fakangatangata ki he fefakatau'aki kuo fakahoko 'a e ngāue kiai 'i he kautaha fakamamanilahi ki he fefakatau'aki	2	3	4	5	3.b, 5.1, 8.1, 10.b, 14.6, 17.12,	3.b.1 5.1.1 8.1.1 10.b.1 14.6.1 17.12.1
	ii) Fokotu'utu'u mo fakahoko 'a e ngaahi teuteu ki hono toe vakai'i hono ua (2) 'a e tu'utu'uni ngāue ki he fefakatau'aki	Peseti 'o e ngāue kuo fakakakato	50%	100%			3.b, 5.1, 8.1, 10.b, 14.6, 17.12,	3.b.1 5.1.1 8.1.1 10.b.1 14.6.1 17.12.1
		Lahi 'o e ngaahi fakangatangata ki he fefakatau'aki kuo fakahoko 'a e ngāue kiai	2	2	3	3	3.b, 5.1, 8.1, 10.b, 14.6, 17.12,	3.b.1 5.1.1 8.1.1 10.b.1 14.6.1 17.12.1
	iii) Ngāue Fakasekelitali ki he Kulupu Ngāue ki he Fefakatau'aki moe	Lahi 'o e ngaahi fakataha kuo fakahoko	1	2	2	2	3.b, 5.1, 8.1,	3.b.1 5.1.1 8.1.1

	Fakalakalala Faka'ekonomika mo e Komiti Ngāue 'a e Kapineti ki he Fefakatau'aki mo e Fakalakalaka Faka'ekonomika	Lahi 'o e ngaahi 'isiu na'e fakalelei'i	1	2	2	2	10.b, 14.6, 17.12,	10.b.1 14.6.1 17.12.1
	iv) Fokotu'utu'u mo fakahoko 'a e ngaahi teuteu ki he ngaahi alea ki he tu'unga 'o e fefakatau'aki 'a ia 'oku kau atu kiai 'a Tonga ni (WTO, ACP, Commonwealth Secretariat, PIFS)	Lahi 'o e ngaahi 'isiu ki he fefakatau'aki ne fakatokanga'i mo fakalelei'i	1	2	2	2	3.b, 5.1, 8.1, 10.b, 14.6, 17.12,	3.b.1 5.1.1 8.1.1 10.b.1 14.6.1 17.12.1
	v) Teuteu ki hono tali mo fakahoko e ngāue ki he ngaahi aleapau fakatu'apule'anga 'oku fiema'u 'e he kautaha fakamamanilahi ki he fefakatau'aki	Peseti 'o e ngaahi lao kuo tali	70%	100%			3.b, 5.1, 8.1, 10.b, 14.6, 17.12,	3.b.1 5.1.1 8.1.1 10.b.1 14.6.1 17.12.1
		Peseti 'o e ngāue kuo fakahoko	0%	50%	50%		3.b, 5.1, 8.1, 10.b, 14.6, 17.12,	3.b.1 5.1.1 8.1.1 10.b.1 14.6.1 17.12.1
		Lahi 'o e ngaahi faingamalie kuo fakatokanga'i mo ngāue'i	2	2	3	4	3.b, 5.1, 8.1, 10.b,	3.b.1 5.1.1 8.1.1 10.b.1

							14.6, 17.12,	14.6.1 17.12.1
	vi) Teuteu mo hono tali 'o e fakahoko 'a e aleapau PACER Plus	Peseti 'o e ngāue kuo fakahoko ki hono tali	70%	30%			3.b, 5.1, 8.1, 10.b, 14.6, 17.12,	3.b.1 5.1.1 8.1.1 10.b.1 14.6.1 17.12.1
		Peseti 'o e ngāue kuo fakahoko	20%	50%	20%	10%	3.b, 5.1, 8.1, 10.b, 14.6, 17.12,	3.b.1 5.1.1 8.1.1 10.b.1 14.6.1 17.12.1
		Lahi 'o e ngaahi faingamalie ki he maketi kuo fakatonkanga'i mo ngāue 'aonga 'aki	0	1	2	3	3.b, 5.1, 8.1, 10.b, 14.6, 17.12,	3.b.1 5.1.1 8.1.1 10.b.1 14.6.1 17.12.1
	vii) Muimui'i 'a e iEPA moe Post Cotonou mo hono fakahoko lelei'i 'o e ngāue	Lahi 'o e ngaahi faingamalie ki he maketi kuo fakatokanga'i mo ngāue 'aonga 'aki	0	1	2	2	3.b, 5.1, 8.1, 10.b, 14.6, 17.12,	3.b.1 5.1.1 8.1.1 10.b.1 14.6.1 17.12.1
		Peseti 'o e ngaahi ngāue kuo fakakakato	0	100%			3.b, 5.1, 8.1, 10.b, 14.6, 17.12,	3.b.1 5.1.1 8.1.1 10.b.1 14.6.1 17.12.1
	viii) Lesisita 'o e kau Tonga 'oku nau hu koloa atu ki he	Lahi 'o e kakai oku nau hu atu e koloa	0	2	3	3	3.b, 5.1,	3.b.1 5.1.1

	sisitemi 'oku lesisita ai e kau hu atu koloa	kuo lesisita mo ma'u ha lelei mei he sisitemi					8.1, 10.b, 14.6, 17.12,	8.1.1 10.b.1 14.6.1 17.12.1
	ix) Teuteu ki hono fakahoko 'o e Fealea'aki moe PICTA 'i ha fakakakato 'a e ngaahi fiema'u fakalao fakaloto fonua	Lahi 'o e ngaahi maketi 'i he ola 'o e fakahoko ngāue	0	1	2	3	3.b, 5.1, 8.1, 10.b, 14.6, 17.12,	3.b.1 5.1.1 8.1.1 10.b.1 14.6.1 17.12.1
		Peseti 'o e ngaahi ngāue kuo fakakakato fakatatau ki he ngaahi fiema'u he fefakatau'aki	0	50%	50%		3.b, 5.1, 8.1, 10.b, 14.6, 17.12,	3.b.1 5.1.1 8.1.1 10.b.1 14.6.1 17.12.1
	x) Faka'osi 'o e Aleapau 'i he vaha'a 'o tonga mo Ha'amoā	Peseti 'o e fealea'aki kuo fakahoko	10%	30%	30%	30%	3.b, 5.1, 8.1, 10.b, 14.6, 17.12,	3.b.1 5.1.1 8.1.1 10.b.1 14.6.1 17.12.1
		Lahi 'oe koloa hu atu fo'ou faka-sekitoa	0	0	1	4	3.b, 5.1, 8.1, 10.b, 14.6, 17.12,	3.b.1 5.1.1 8.1.1 10.b.1 14.6.1 17.12.1
	xi) Fakafofonga'i mo kau atu ki he ngaahi fakataha ma'olunga ki he fefakatau'aki	Lahi 'o e ngaahi fakangatanga fefakatau'aki kuo fakatokanga'i mo ngāue kiai	2	2	2	5	3.b, 5.1, 8.1, 10.b, 14.6, 17.12,	3.b.1 5.1.1 8.1.1 10.b.1 14.6.1 17.12.1

	xii) Fakahoko ha ngaahi polokalama ako ki he fakangatangata fefakataua'aki	Lahi 'o e ngaahi polokalama ako kuo fakahoko 'o 'iku ke toe lelei ange e ngaahi 'isiu 'i he fefakataua'aki 'oku solova	1	2	3	4	3.b, 5.1, 8.1, 10.b, 14.6, 17.12,	3.b.1 5.1.1 8.1.1 10.b.1 14.6.1 17.12.1
	xiii) Fakahoko 'o e Tu'utu'uni Ngāue ki he Fefakataua'aki	Lahi 'o e ngaahi me'afua kuo 'ilo'i pea ngāue'aki	5	10	10	10	3.b, 5.1, 8.1, 10.b, 14.6, 17.12,	3.b.1 5.1.1 8.1.1 10.b.1 14.6.1 17.12.1
	xiv) Fakatokanga'i mo fokotu'utu'u 'a e ngaahi ako ngāue fakafonua, fakatu'apule'anga 'oku fekau'aki moe ngaahi hoa ngāue hange ko e Kautaha Fefakataua'aki 'a Mamani	Lahi 'o e ngaahi ako 'oku fakahoko fakakuata 'o iku ki he toe tokolahi ange kau fakafofonga 'oku kau atu ki he ngaahi fakataha he fefakataua'aki	1	2	2	2	3.b, 5.1, 8.1, 10.b, 14.6, 17.12,	3.b.1 5.1.1 8.1.1 10.b.1 14.6.1 17.12.1
Ola ngāue 4: Fakahoko e ngaahi polokalama ki hono fakatotolo'i, muimui'i pea mo hono vakai'i 'oku fai pau e ngaahi pisinisi ki he tu'utu'uni 'oku tuku atu mei he Potungāue fekau'aki mo e Konisiuma								SDG/TSDf
Polokalama si'i	Ngaahi Ngāue ke Fakahoko	Me'afua Fakahoko Ngāue (KPIs)	2019/20 Tu'unga lolotonga	2020/21	2021/22	2022/23	Fika taketi	Fika me'afua
7.4 Fakamaketi mo Tu'uaki 'a e Koloa Hu Atu ki Tu'apule'anga	i) Fokotu'u ha ngaahi maketi fo'ou ki he ngaahi koloa 'o ku hu atu ki Tu'apule'anga 'i he Ngoue, Toutai mo e Ngāue Fakamea'a	Lahi 'o e ngaahi maketi ki he hu atu faka-sekitoa	Ngoue 1 Toutai 1 Ngāue Fakamea'a 1	Ngoue 1 Toutai 1 Ngāue Fakamea'a 1	Ngoue 1 Toutai 1 Ngāue Fakamea'a 1	Ngoue 1 Toutai 1 Ngāue Fakamea'a 1	9.3	9.3.1
	ii) Fakangāue'i 'o ha fakafofonga 'i Nu'usila mo 'Aositelelia ke faka'ai'ai 'a e	Lahi 'o e ngaahi pisinisi muli fo'ou kuo fokotu'u	1	2	3	4	9.3	9.3.1

	fefakatau'aki mo e 'inivesimeni	Lahi 'o e ngaahi ngāue kuo fakahoko ki hono tu'uaki 'o e 'inivesimeni	1	2	3	4	9.3	9.3.1
		Lahi 'o e ngaahi koloa hu atu fo'ou	1	2	3	4	9.3	9.3.1
		Lahi 'o e lipooti 'oku fakahu atu fakakuata	1	1	1	1	9.3	9.3.1
	iii) Tu'uaki mo Fakamaketi e ngaahi koloa 'a Tonga ni 'oku uta atu ki Tu'apule'anga 'i he ngaahi katoanga fefakatau'aki koloa pea mo e faka'ali'ali koloa.	Lahi 'o e ngaahi maketi fo'ou kuo fokotu'u ke uta atu ki ai 'etau ngaahi koloa	1	2	2	2	9.3	9.3.1
		Lahi 'o e ngaahi katoanga fefakatau'aki mo e faka'ali'ali koloa 'oku tau kau atu kiai pea lipooti	1	2	2	2	9.3	9.3.1
		Lahi 'o e ngāue pisinisi muli 'oku tokonia	0	1	1	1	9.3	9.3.1
		Lahi 'o e ngaahi pisinisi fakaloto fonua 'oku tokoni'i	2	4	6	7	9.3	9.3.1

FAKAMĀ'OPO'OPO 'O E POLOKALAMA 7: PATISETI, KAU NGĀUE & NGAHI POLOSEKI FAKALAKALAKA FO'OU

'I he tēpile hoko hake 'oku 'oatu ai 'a e tu'unga lolotonga 'o e patiseti moe vahevahe 'o e kau ngāue ki he Polokalama 7 'i he ta'u fakapa'anga 2020/21 – 2022/23.

FAKAMATALA	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23
Patiseti Totonu (\$)	662,400	667,300	667,300	667,300
Ngaahi Vāhenga	141,400	167,000	167,000	167,000
Pa'anga Ngāue	521,000	500,300	500,300	500,300
Fakakātoa 'o e Kau Ngāue Tu'uma'u	5	5	5	5
Kau Taki Ngāue	1	1	1	1
Kau Ngāue Fakapalofesinale	4	4	4	4
Kau Ngāue Kehe	0	0	0	0
Kau Ngāue Lau'aho	2	2	2	2

Ko e ngaahi polokalama ngāue fo'ou 'oku fokotu'u 'i he Palani Ngāue ki he Polokalama 7:

FAKAMATALA	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23
1.Fekumi ki he ngaahi faingamalie 'inivesimeni	92,000	92,000	92,000	92,000
2.Fakafofonga ki Nu'usila mo 'Aositelelia ki he maketi 'o e koloa hu atu moe tu'uaki 'o e 'inivesimeni	350,000	350,000	350,000	350,000

Fakalahi 1: Ngaahi Lao 'o e Potungāue

	NGAAHI LAO	TAUMU'A
1.	Lao ki he Ngaahi Laiseni Pisinisi	Ke laiseni 'a e ngaahi ngāue fakapisinisi
	Ngaahi Tu'utu'uni Ngāue ki he Ngaahi Laiseni Pisinisi	Ko hono fakalele 'a e Lao ki he ngaahi Laiseni Pisinisi
2.	Lao ki he Ngaahi Talasiti Ngāue 'Ofa	Lao ki hono fokotu'u mo lesisita 'o ha siasi, ako pe ko ha talasiti ngāue 'ofa pe sosaieti
	Ngaahi Tu'utu'uni ki he Talasiti Ngāue 'Ofa 2009	Ko hono fakalele 'o e lao ki he Ngaahi Talasiti Ngāue 'Ofa
3.	Lao ki he Ngaahi Kautaha	Fokotu'u 'o e ngaahi kautaha moe ngaahi me'a felāve'i mo e kautaha
	Ngaahi Tu'utu'uni ki he Ngaahi Kautaha	Ko hono fakalele 'o e lao ki he Ngaahi Kautaha
	Ngaahi Tu'utu'uni (Veteki) 'o e Ngaahi Kautaha	Veteki 'o e Ngaahi Kautaha
4.	Lao ki he Malu'i 'o e Konisiuma 2000	Malu'i 'a e totonu 'o e konisuma
	Ngaahi Tu'utu'uni ki he Malu'i 'o e Konisiuma (Malu 'o e koloa mo hono fakalea mahino)	Malu 'o e koloa mo hono fakalea mahino
5.	Lao ki he Ngaahi Sosaieti Fetokoni'aki	Fokotu'u 'o e Ngaahi Sosaieti Fetokoni'aki mo e ngaahi tu'utu'uni ki hono fakalele
	Lao ki he Ngaahi Sosaieti Fetokoni'aki (rules)	Ngaahi lao ke ngāue'aki 'e he Ngaahi Sosaieti Fetokoni'aki
6.	Lao ki he Totonu 'o e Hiki Tatau	Ke malu'i e ngaahi ngāue fakahiva mo tukufakaholo
7.	Lao ki he Ngaahi Kuletiti 'Iunioni	Fokotu'u 'o e Ngaahi Kuletiti 'Iunioni mo hoho ngaahi tu'utu'uni
8.	Lao ki he 'Inivesi Muli	Faka'ai'ai e kau 'inivesimeni muli pea mo malu'i e kau 'inivesitoa 'a Tonga 'i he ngaahi pisinisi 'oku malu'i pe ia ki he kakai Tonga
	Ngaahi tu'utu'uni ki he 'Inivesi Muli	Fakahoko 'o e Lao ki he 'Inivesi Muli
9.	Lao ki he Ngaahi Sosaieti Fakakautaha	Fokotu'u 'o ha Ngaahi Sosaieti Fakakautaha 'ikai taumu'a ke ma'u ai ha tupu fakapa'anga
10.	Lao ki he Ngaahi Koloa 'a e Ngaahi Ngāue'anga	Ke malu'i 'a e ngaahi koloa 'a e ngāue'anga, hingo, ngaahi faka'ilonga mo e ngaahi faka'ilonga fefakatau'aki
	Ngaahi Tu'utu'uni ki he Ngaahi Koloa 'a e Ngaahi Kautaha 1998	Fakahoko 'o e Lao ki he Ngaahi Koloa 'a e Ngaahi Kautaha
11.	Lao ki he Ngaahi Malu'i Koloa Taautaha	Fakafaingofua'i 'a e fakamo'ua 'a e pisinisi mo e konisiuma 'aki hono ngāue'aki 'a e malu'i 'o e koloa taautaha
	Ngaahi Tu'utu'uni ki he Ngaahi Malu'i Koloa Taautaha	Fakalele 'o e Lao ki he Ngaahi Malu'i Koloa Taautaha
12.	Lao ki hono Pule'i 'o e Totongi Koloa moe Totongi Ngāue	Fakalao'i 'a e totongi 'oku 'oange ki he koloa, totongi ngāue mo e vahe

13.	Lao ki he Malu'i mei he Fe'auhi Ta'etotonu	Ke malu'i 'a e koloa na'e fakatupu 'e he 'ilo me'a fakatupu koloa mo hano hiki tatau mei he kau fe'au'auhi he pisinisi
14.	Lao ki hono Malu'i Ngaahi Faka'ilonga Fakasiokalafi 2002	Ke malu'i 'a e ngaahi faka'ilonga 'oku ngāue'aki ki he ngaahi koloa 'oku ai hano tupu'anga fakasiokalafi
	Tu'utu'uni ki hono Malu'i Ngaahi Faka'ilonga Fakasiokalafi	Fakalele 'o e Lao ki he Ngaahi Faka'ilonga Fakasiokalafi
15.	Lao ki hono Malu'i 'o e Ngaahi Tisaini 'o e Fokotu'utu'u (Ngaahi Topokalafi) 'o e Ngaahi Tefito'i Seketi	Ki hono malu'i 'o e palani 'oku 'i he konga lalahi 'e tolu, feitu'u 'o e 'ilekitulonika mo hono ngaahi kongokonga 'oku fa'u'aki
	Ngaahi Tu'utu'uni ki hono Malu'i 'o e Ngaahi Tisaini 'o e Fokotu'utu'u (Ngaahi Topokalafi) 'o e Ngaahi Tefito'i Seketi	Fakalele 'o e Lao ki hono Malu'i 'o e Ngaahi Tisaini 'o e Fokotu'utu'u (Ngaahi Topokalafi) 'o e Ngaahi Tefito'i Seketi
16.	Lao ki he Tanaki 'o e Koloa 2015 (te'eki ke ngāue'aki)	Fokotu'u 'o e kau tanaki 'i he ngaahi tohi fakamo'oni pe aleapau, ngaahi mafai, ngaahi fatongia
17.	Lao ki he Lesisita 'a e Hingoa 'o e Ngaahi Pisinisi 2013	Lesisita 'a e Hingoa 'o e Ngaahi Pisinisi
	Ngaahi Tu'utu'uni ki he Lesisita 'o e Hingoa 'o e Ngaahi Pisinisi	Fakalele 'a e Lao ki he lesisita 'o e Hingoa 'o e Ngaahi Pisinisi
18.	Lao ki he Fua Mamafa mo e Ngaahi Fua Kehekehe	Ke 'i ai ha tu'unga lelei mo ha me'a ngāue totonu ke fua'aki e koloa 'i he fonua

Fakalahi 2: ‘Analaiso Fakaikiiki ‘o e Ngaahi Hoa Ngāue

Hoa Ngāue	Kau Kasitoma ‘a e Potungāue	Fakahoko ngāue ma’ae Potungāue	Fengāue’aki moe Potungāue	Siofi/Tokanga’i ‘a e Potungāue
Ma’u meia/Fakahoko ‘e he Potungāue				
Ngaahi Pisinisi	Ngaahi Fale’i; Tataki, Fakahinohino; Sevesi mo e Ma’u’anga Fakamatala.	Fale’i felave’i mo e fakahoko ngāue, ngaahi koloa fakakomeesiale mo e ngaahi sevesi	Tokoni ki he Palani Fakalukufua ‘a e Potungāue, fengāue’aki hono fakahoko ‘o e palani fakalalakaka’i ‘o e sekitoa taautaha.	Tokanga’i mo Vakai’i ‘o ha ta’efiemalie
Kakai (Konisiuma)	Fale’i, Ngaahi sevesi mo e Ma’u’anga fakamatala	Fale’i he fakahoko ngāue.		Fakahā loto mo Vakai’i ‘o ha ta’efiemalie
Ngaahi Potungāue	Fale’i mo e Ma’u’anga fakamatala	Ma’u’anga fakamatala mo e Fale’i	Fakahoko lelei e ngaahi fatongia ‘o e Pule’anga mo tokoni ‘i he Palani Fakalukufua ‘a e Potungāue ‘aki e ngāue fakataha ‘a e ngaahi tefito’i fatongia ke a’usia ‘a e Taumu’a Ola ngāue.	Siofi/Vakai’i ‘e he ‘Ofisi Komisoni ‘o e Kau Ngāue Fakapule’anga mo e Potungāue Pa’anga – tu’utu’uni ngāue mo e ngaahi fakahoko ngāue.
Hoa ngāue fakalalakaka	Ngaahi Fale’i; Tataki, Fakahinohino; Sevesi mo e Ma’u’anga Fakamatala.	Tokoni’i ‘a e Fakalalakaka mo e Fale’i	Fakahoko ‘o e ngaahi polokalama ‘oku fakapa’anga mei he tokoni	Muimui’i hono ngāue’aki ‘a e pa’anga tokoni fou ‘i he Potungāue Pa’anga.
Ngaahi Sosaieti Sivile, Ngaahi Potungāue ta’e faka-Pule ‘anga, Ngaahi Siasi	Ngaahi sevesi mo e Ma’u’anga fakamatala	Ma’u’anga Fakamatala		Tokanga’i mo Vakai’i ‘o ha ta’efiemalie
Kapineti	Fale’i, Fokotu’u atu mo e Ma’u’anga Fakamatala	Ngaahi Fai tu’utu’uni	Fakahoko lelei ‘a e fatongia ‘o e Pule’anga	Fai Tu’utu’uni
Falealea	Fale’i, Fokotu’u atu mo e Ma’u’anga Fakamatala	Ngaahi Fai tu’utu’uni mo e ngaahi Lao		Fai Tu’utu’uni
Ngaahi Pisinisi ‘a e Pule’anga			Tokoni ki he Palani Fakalukufua ‘a e Potungāue	